

**Programmabegroting
2015 - 2018
Gemeente Steenwijkerland**

Voorstel aan de raad

Aan de gemeenteraad
Gemeente Steenwijkerland
Vendelweg 1
8331 XE Steenwijk

Steenwijk,
Nummer voorstel:

Voor de raadsvergadering d.d. 11 november 2014
Agendapunt:

Onderwerp: Nota van Aanbieding en besluiten Programmabegroting 2015-2018

Hierbij bieden wij u de Programmabegroting 2015-2018 aan.

In de Nota van Aanbieding treft u een nadere uiteenzetting aan, daarbij de bestuursprogramma's volgend en met het collegeprogramma als kader.

Wij stellen u dan ook voor de volgende besluiten te nemen:

1. De tarieven voor gemeentelijke belastingen en rechten vast te stellen overeenkomstig onderstaande voorstellen:
 - a. de rioolrechten in 2015 met 1% te verlagen ten opzichte van 2014 en het dekkingspercentage voor 2015 te bepalen op 96,6%;
 - b. de lijkbezorgingrechten voor 2015 ten opzichte van 2014 te verhogen met 0,95% en het dekkingspercentage voor 2015 te bepalen op 44,3;
2. Een krediet van € 637.100 beschikbaar te stellen voor de in bijlage 1 vermelde aanschaf/vervanging van bedrijfsmiddelen in 2015.
3. Op basis van de Meerjarenbegroting Grondbedrijf 2014 (2015-2018), die vertrouwelijk ter inzage ligt:
 - a. uit te gaan van een begrotingsscenario van 100 woningen per jaar;
 - b. de grondexploitaties voor woningbouwprojecten en bedrijventerreinen die onderhanden zijn gewijzigd vast te stellen;
 - c. het college te machtigen, indien de markt- en economische omstandigheden daartoe aanleiding geven, tegen andere grondprijzen te verkopen dan opgenomen in de desbetreffende grondexploitaties onder de voorwaarde van een blijvend minimaal sluitende grondexploitatie;
 - d. de globale grondexploitaties van de nog niet in ontwikkeling genomen bedrijventerreinen en woningbouwprojecten voor kennisgeving aan te nemen.
4. De vijf bestuursprogramma's vast te stellen.

Burgemeester en wethouders van Steenwijkerland,
De secretaris, De burgemeester,

drs. S.S. Weistra

M.A.J. van der Tas

Inhoudsopgave

Voorstel aan de raad	2
1. Inleiding	5
2. Verantwoord anders	7
3. De bestuursprogramma's	9
3.1. Inleiding.....	9
3.2. Uitgaven en inkomsten per programma.....	10
3.3. Meerjarenbeeld	11
3.4. Steenwijkerlanders voelen zich welkom.....	12
3.6. Steenwijkerlanders doen het samen	21
3.7. Steenwijkerlanders zijn actief	25
3.8. Financiën en bedrijfsvoering	29
3.9. Overzicht algemene dekkingsmiddelen	32
3.10. Overzicht totale Programmabegroting	33
4. Financiële positie	34
4.1. Inleiding.....	34
4.2. Uitgangspunten programmabegroting	34
4.3. Herijkingen.....	34
4.3.1. Nieuw beleid.....	35
4.3.2. Prijsmutaties.....	35
4.3.3. Loonaanpassingen.....	35
4.3.4. Autonome ontwikkelingen	35
4.3.5. Kapitaallasten	36
4.3.6. Beleidsbeslissingen.....	36
4.4. Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	39
4.5. Investerings	39
4.6. Financiering	40
4.7. Reserves en voorzieningen	40
4.7.1. Verloop algemene en bestemmingsreserves	41
4.7.2. Verloop voorzieningen	43
5. Specifieke paragrafen.....	45
5.1. Lokale heffingen	45
5.1.1. Inleiding.....	45
5.1.2. Belastingen en heffingen	45
5.1.3. Uitgangspunten	46
5.1.4. Overzicht belastingopbrengsten	46
5.1.5. Lokale belastingdruk	48
5.1.6. Onroerende-zaakbelasting	49
5.1.7. Rioolheffing.....	49
5.1.8. Afvalstoffenheffing	51
5.1.9. Lijkbezorging	51
5.1.10. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen.....	51
5.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	52
5.2.1. Algemeen.....	52

5.2.2. Inventarisatie weerstandscapaciteit.....	52
5.2.3. Inventarisatie risico's	53
5.2.4. Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's	64
5.3. Onderhoud kapitaalgoederen	64
5.4. Financiering	71
5.5. Bedrijfsvoering.....	78
5.5.1. Inleiding.....	78
5.5.2. Strategische Personeelsplanning.....	78
5.5.3. De Toekomstagenda Steenwijkerland	78
5.5.4. Vorming en opleiding.....	78
5.5.5. Mobiliteit	79
5.5.6. Speerpunten in de nieuwe CAO 2014-2016	79
5.5.7. Risicomanagement	79
5.5.8. Omnibusenquête	80
5.5.9. Vervangingsinvesteringen bedrijfsvoering	80
5.5.10. Meerjaren auditplan.....	80
5.6. Verbonden partijen	81
5.7. Grondbeleid en ontwikkelingsinvesteringen	84
5.7.1. Algemeen.....	84
5.7.2. Grondbeleid	84
5.7.3. Economische situatie.....	84
5.7.4. Uitgifte bouwgrond in relatie tot programma's.....	85
5.7.5. Wijzigingen in grondexploitaties	85
5.7.6. Resultaten grondexploitaties	85
5.7.7. Risico's	86
5.7.8. Vermogenspositie.....	87
5.7.9. Conclusies.....	88
6. Raadsbesluit.....	89
Bijlage 1. Vervangingsinvesteringen	90
Bijlage 2. Resultaat per programma.....	91
Bijlage 3. Kerngegevens.....	96
Bijlage 4. Meerjarig audit-programma, jaarschijf 2015.....	98
Bijlage 5. Verloop reserves en voorzieningen.....	102
Bijlage 6. Incidentele baten en lasten per programma, exclusief mutatie reserves	104
Bijlage 7. Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma	106
Bijlage 8. Verbonden partijen.....	108

1. Inleiding

Met deze programmabegroting presenteert het nieuwe college zijn eerste begroting. Hierin hanteren we dezelfde programma-indeling als in ons collegeprogramma 'Verantwoord Anders'. Wel zo overzichtelijk. Ook de ambities voor het financiële beleid komen niet uit de lucht vallen. We hebben ze al verwoord in ons collegeprogramma, dat wij in oktober met uw gemeenteraad hebben besproken en in januari 2015 in definitieve vorm zullen aanbieden. Op het gebied van de financiën zetten we in op:

- een sobere, transparante en doelmatige besteding van gemeentelijke middelen
- beperkte lastenverhoging voor onze inwoners en ondernemers
- een sluitende meerjarenbegroting

In deze programmabegroting vindt u het financieel meerjarenperspectief, onze investeringsvoorstellen en een voorstel over de aanpak van noodzakelijke bezuinigingen. Per programma leest u onze ambities en doelstellingen, geven we aan wat u in 2015 concreet van ons kunt verwachten en wat de financiële consequenties daarvan zijn.

Meer met minder

Vanaf 2015 krijgen we er als gemeente nieuwe taken bij. Taken op het gebied van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en werk en inkomen, die nu nog onder verantwoordelijkheid van het Rijk of de provincie vallen. Deze decentralisaties gaan gepaard met forse kortingen op het budget. Dat houdt in, dat we meer moeten doen met minder middelen. Eén ding staat voor ons als een paal boven water: we zetten ons er maximaal voor in dat inwoners die dat nodig hebben zo goed mogelijk worden ondersteund. En, dat we onze taken zorgvuldig en financieel verantwoord uitvoeren.

De naweeën van de economische en financiële crisis van de afgelopen jaren ijlen nog na. De tijd van jaarlijkse miljoeneninvesteringen is voorbij. Wat destijds met die investeringen tot stand is gebracht, moet de komende jaren worden onderhouden en beheerd. Bovendien zijn door de vele investeringen van de afgelopen jaren onze schulden toegenomen. Dat maakt ons kwetsbaar op het moment dat de rente weer gaat stijgen. In dit kader en met onze ambities voor een houdbare begroting voor de langere termijn in ons achterhoofd, is een bezuinigingsoperatie onontkoombaar.

Sluitende begroting voor 2015, maar daarna...

Voor het jaar 2015 kunnen wij een sluitende begroting presenteren. Anders is het voor de jaren daarna. De tekorten die dan ontstaan, maken oplopende bezuinigingen noodzakelijk. De afgelopen jaren zijn verschillende bezuinigingspakketten vastgesteld. Een deel daarvan is gerealiseerd, een aantal bezuinigingen staat nog op stapel en een deel is teruggedraaid. Deze ervaring nemen we mee in het opstellen van nieuwe bezuinigingsmaatregelen. Daarbij gaat het niet meer om eenvoudige bezuinigingen, maar zullen we voor de komende jaren met elkaar echte keuzes moeten maken.

Net als bij het inkleuren van ons collegeprogramma zoeken we ook voor het invullen van deze nieuwe bezuinigingsoperatie de samenleving op. De uitkomsten daarvan presenteren we bij de Perspectiefnota. Een plan van aanpak volgt.

Inhoudelijk

Het jaar 2015 staat vooral in het teken van:

- een zorgvuldige uitvoering van de decentralisaties jeugd, zorg en werk
- meer banen in de vrijetijdsector en voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt
- het opwaarderen van de sportaccommodaties
- het verder ontwikkelen van onze digitale dienstverlening, onder andere door het invoeren van een digitaal ondernemersdossier
- het opzetten van een nieuwe en door gebiedspartners gedragen structuur voor het Nationaal Park

Inwoners en ondernemers staan centraal

We vinden niet alleen de inhoud van ons beleid van belang, maar vooral de manier waarop we met die opgaven aan de slag gaan. In ons collegeprogramma hebben we het al aangegeven: we willen dichtbij de inwoners staan en de samenleving als uitgangspunt nemen. Deze ambitie heeft voor ons in 2015 hoge prioriteit. In onze aanpak zoeken wij daarom nadrukkelijk de verbinding met de samenleving en met uw gemeenteraad.

2. Verantwoord anders

Het collegeprogramma 'Verantwoord anders' is de basis van de ambities en doelstellingen die in deze programmabegroting staan. Elk programma heeft hetzelfde startpunt: vier overkoepelende thema's zijn leidend voor ons handelen. Zij vormen ons politieke kompas.

Bewonersbetrokkenheid
Duurzaamheid
Leefbaarheid
Bestuursstijl & organisatie

Bewonersbetrokkenheid

Inwoners weten zelf heel goed hoe hun woon- en leefomgeving eruit moet zien. Die kennis, ervaring en energie geven we ruim baan. Dat betekent, dat we eigen initiatieven van inwoners ondersteunen, stimuleren en faciliteren. Dat doen we onder meer met de matrix Dorpsplannen. We vertrouwen daarbij op de eigen kracht van inwoners en doen waar dat kan, een beroep op hun eigen verantwoordelijkheid. Op die manier maken we ruimte voor zelforganiserende kernen en wijken. Daarbij past onder andere het zelf beheren van de openbare ruimte. Daarmee willen we experimenteren. Maken we gemeentelijke plannen, dan betrekken we inwoners er zo vroeg mogelijk bij. Dat doen we het liefst op locatie. Dat praat een stuk makkelijker. In 2014 gaan we dat bijvoorbeeld doen bij het verder inkleuren van ons collegeprogramma, waarbij we onder andere via 'huiskamergesprekken' inwoners en ondernemers om inbreng vragen.

Duurzaamheid

Verantwoord omgaan met onze hulpbronnen en onze natuurlijke omgeving. Dat vinden we vanzelfsprekend. Tenslotte moeten ook toekomstige generaties er gebruik van kunnen maken om in hun behoefte te voorzien. Goed rentmeesterschap noemen we dat. Bij al ons handelen is daarom aandacht voor de gevolgen ervan voor duurzaamheid. Dat houdt in, dat we bij het maken van plannen en beleid altijd de ecologische, economische en sociale aspecten tegen elkaar afwegen. We streven daarbij naar een verantwoord evenwicht. Belangrijke speler in het veld is het Energieloket voor advies over energie besparen en het opwekken van duurzame energie, zowel voor inwoners als voor ondernemers. Ook als gemeente zetten we op dat laatste in. In 2015 onder meer door het omzetten van het gemeentelijk groenafval in energie. In de ons beschikbare ruimte kijken we waar het duurzamer kan. Leegstand past daar niet bij, wél duurzaam beheer en gebruik, bijvoorbeeld van onze openbare ruimte en verlichting.

Leefbaarheid

Je prettig voelen in je eigen leefomgeving. Dat wil toch iedereen? We vinden het belangrijk dat kernen en wijken aantrekkelijk en levendig blijven. Door voldoende voorzieningen, een gezond verenigingsleven, een schone en veilige openbare ruimte, goede bereikbaarheid en een stevige sociale samenhang. We zien het behouden en versterken van de leefbaarheid in ons gebied als een gezamenlijke verantwoordelijkheid: van gemeente én van inwoners. Daarom juichen we in 2015 initiatieven van bewoners die een bijdrage willen leveren aan de leefbaarheid van harte toe. We willen deze initiatieven stimuleren. Hierin trekken we samen op met de Plaatselijk Belangen en Wijkorganisaties.

Een leefbaar Steenwijkerland betekent ook: mee kunnen doen in de samenleving. Daarbij hebben we oog voor kwetsbare inwoners. Zij moeten ervan op aan kunnen, dat zij de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben.

Bestuursstijl en organisatie

De rol van de overheid verandert en daar past een open bestuursstijl bij. We zijn transparant in ons doen en laten, we leggen ons oor te luisteren, gaan meer naar buiten, we zijn uitnodigend en aanspreekbaar. We vormen een collectief en laagdrempelig bestuur.

De gemeentelijke organisatie werkt integraal en vanuit de participatiegedachte. Daarbij leggen we het accent op het ondersteunen van kernen en wijken, inwoners en ondernemers en maatschappelijke organisaties. Dienstverlening hebben we hoog in het vaandel. Daarom hebben we een dienstverlenende en uitnodigende houding naar de samenleving. Samen zoeken naar mogelijkheden is daarbij belangrijker dan uitgaan van beperkingen.

De medewerkers beschikken over de kennis en de vaardigheden om de nieuwe taken en rollen goed uit te kunnen voeren.

3. De bestuursprogramma's

3.1. Inleiding

Belangrijk onderdeel van de begroting is het programmagedeelte. Hierin presenteren wij u onderstaande programma's met daarin onze ambities en doelstellingen voor 2015.

De programma's in de begroting zijn afgeleid van de programmahoofdstukken uit het collegeprogramma, te weten:

- Steenwijkerlanders voelen zich welkom
- Steenwijkerlanders voelen zich thuis
- Steenwijkerlanders doen het samen
- Steenwijkerlanders zijn actief
- Financiën en bedrijfsvoering

Ieder programma start met onze ambities en doelstellingen. Vervolgens wordt per programma voor 2015 weergegeven, hoe invulling aan deze ambities/ doelstellingen wordt gegeven en waar wij naar streven.

Tevens is per programma een overzicht van de kosten opgenomen.

Zoals in hoofdstuk 1 Inleiding is opgemerkt zoeken wij de samenleving in de komende jaren nog op. De bevindingen uit de samenleving worden samen met uw bevindingen volgend jaar in de perspectiefnota meegenomen.

Schematisch kunnen de bestuursprogramma's en het politieke kompas als volgt worden weergegeven.

3.2. Uitgaven en inkomsten per programma

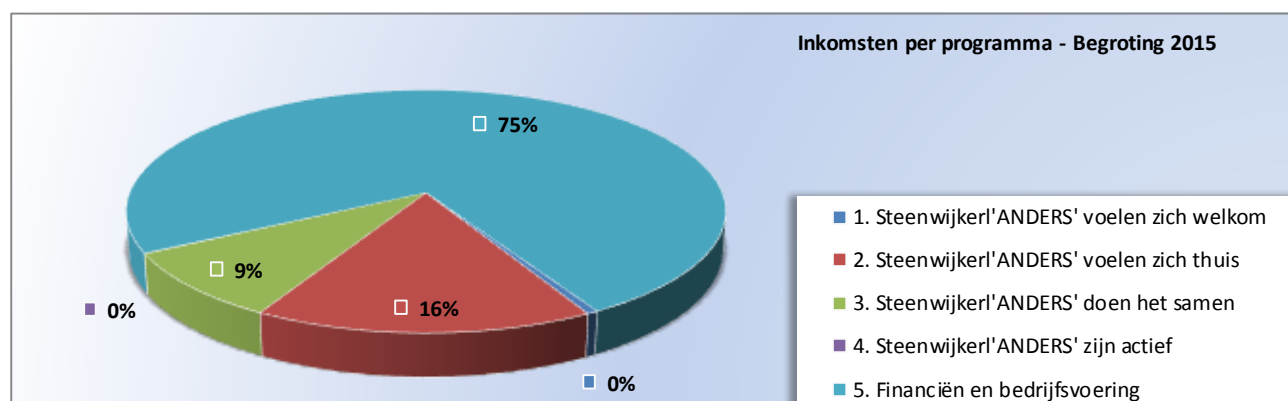
In onderstaand cirkeldiagram treft u een overzicht aan van de budgetten per bestuursprogramma voor zowel de inkomsten als de uitgaven over 2015. Bijna 75% van de inkomsten staat vermeld in het bestuursprogramma Financiën en bedrijfsvoering. In dit programma zijn ook de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de gemeentelijke belastingen opgenomen. De uitgavenzijde komt voornamelijk voor rekening van twee bestuursprogramma's, nl. Steenwijkerlanders voelen zich thuis en Steenwijkerlanders doen het samen.

Het totaal van de bestuursprogramma's betreft het resultaat voor bestemming. Er is geen rekening gehouden met de mutaties in de reserves.

bedragen x € 1.000

Inkomsten per programma - Begroting 2015	Bedrag	Percentage
1. Steenwijker!'ANDERS' voelen zich welkom	624	0,5%
2. Steenwijker!'ANDERS' voelen zich thuis	19.178	15,9%
3. Steenwijker!'ANDERS' doen het samen	10.917	9,0%
4. Steenwijker!'ANDERS' zijn actief	93	0,1%
5. Financiën en bedrijfsvoering	90.155	74,5%
Totaal	120.966	100,0%

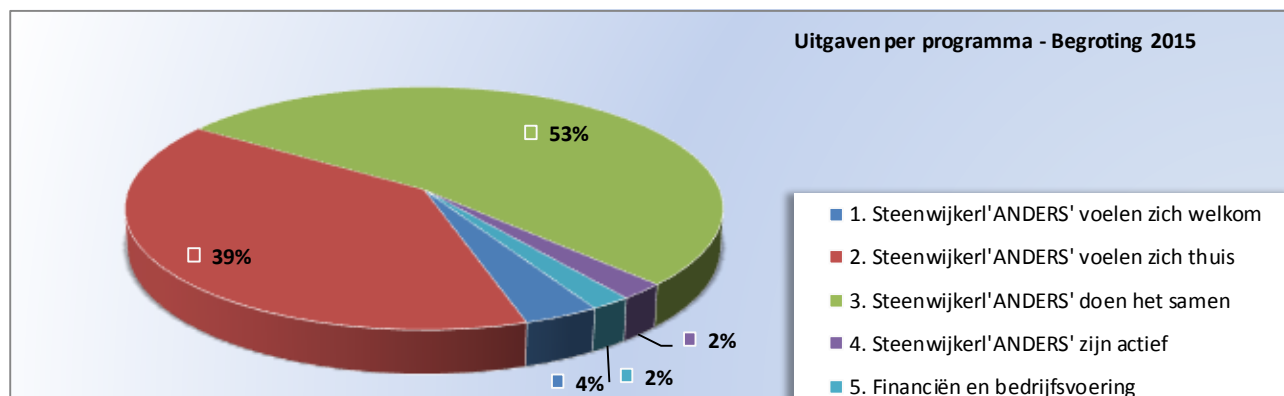
Grafisch weergegeven ziet de verdeling van de inkomsten er als volgt uit.

bedragen x € 1.000

Uitgaven per programma - Begroting 2015	Bedrag	Percentage
1. Steenwijker!'ANDERS' voelen zich welkom	4.308	3,5%
2. Steenwijker!'ANDERS' voelen zich thuis	47.674	39,2%
3. Steenwijker!'ANDERS' doen het samen	64.679	53,2%
4. Steenwijker!'ANDERS' zijn actief	2.620	2,2%
5. Financiën en bedrijfsvoering	2.303	1,9%
Totaal	121.583	100,0%

Grafisch weergegeven ziet de verdeling van de uitgaven er als volgt uit.

3.3. Meerjarenbeeld

Het meerjarenbeeld start met de begrotingspositie zoals vermeld in de Perspectiefnota 2014-2018. In de raadsbrief van 26 juni 2014 bent u vervolgens geïnformeerd over de gevolgen van de door het rijk uitgebrachte meicirculaire. Per saldo moest worden geconstateerd dat de begroting voor alle planjaren met een negatief saldo sloot.

De raadsbesluiten zijn verwerkt tot en met de raadsvergadering van 16 september 2014 met dien verstande dat ook de structurele doorwerking van diverse in de Najaarsnota 2014 opgenomen budgetten zijn meegenomen.

Vervolgens zijn de herijkingen (prijs- en loonmutaties, autonome ontwikkelingen, kapitaallasten en beleidsbeslissingen) in het meerjarenbeeld verwerkt. In paragraaf 4.3. wordt een nadere toelichting gegeven op de herijkingen. Tot slot zijn de financiële gevolgen van het Bestedingsplan 2015-2018, voor zover nog niet meegenomen in de perspectiefnota, verwerkt. Het meerjarenbeeld sluit voor alle jaren weliswaar met een positief saldo, maar vanaf 2016 is een structurele bezuinigingstaakstelling opgenomen van € 0,25 mln., die oploopt naar € 1,1 mln. in 2017 en vervolgens zeer fors stijgt naar ruim € 3 mln. in 2018 en volgende jaren. Bovendien zijn de in de Programmabegroting 2014-2017 gereserveerde bedragen van € 1,3 mln. in 2015 en 2016 voor het opvangen van mogelijke financiële gevolgen van de decentralisatie van rijkstaken ingezet voor het sluitend maken van de jaarschijven 2015 en 2016.

Meerjarenbeeld	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Saldo perspectiefnota	- 788	- 749	- 784	- 1.593
Raadsbrief 26 juni 2014 (meicirculaire)	232	166	682	505
Subtotaal	- 556	- 583	- 102	- 1.088
Structurele doorwerking Najaarsnota 2014	- 346	- 246	- 196	- 120
Herijkingen	1.597	1.728	1.483	2.542
Bestedingsplan 2015-2018 (aanvulling nieuw beleid)	- 620	- 819	- 1.110	- 1.244
Saldo programmabegroting	75	80	75	90

3.4. Steenwijkerlanders voelen zich welkom

Wat zijn onze ambities en doelstellingen?

Als gemeentelijke organisatie staan wij klaar voor onze inwoners en ondernemers. Onze service is duidelijk, bestaat uit maatwerk en biedt gemak. Dit alles is terug te zien in onze houding, in de manier waarop wij met de diverse klantvragen omgaan. Ook zoeken wij onze klanten buiten het gemeentehuis op, want vaak praat dat makkelijker en ontstaat wederzijds begrip.

De ambities:

Goed bereikbaar

Heldere dienstverlening

De afgelopen periode is hard gewerkt om onze gemeentelijke website te vernieuwen. Niet alleen de 'looks' en de structuur van de site zijn veranderd, ook qua inhoud is na onderzoek het aanbod aangepast naar wat onze inwoners verwachten en zoeken op de website. In 2015 blijven we ons inzetten voor het stroomlijnen van dit digitale kanaal.

Persoonlijk waar nodig, digitaal waar mogelijk

In 2013 zijn de openingstijden van de balies in het gemeentehuis aangepast. Door ontwikkelingen, bijvoorbeeld het verder digitaliseren van onze producten maar ook de transities in de zorg, kunnen de wensen hiervoor wijzigen. Dit gaan we onderzoeken en zo nodig passen we de bereikbaarheid en openingstijden aan.

In 2015 volgt:

- Onderzoek naar de bereikbaarheid en openingstijden gemeentehuis
- Doorontwikkeling vernieuwde gemeentelijke website

In 2015 streven wij naar:

- Introductie van drie nieuwe elektronische producten

Prettig contact

Passend contact met een ieder

Contact is én blijft mensenwerk. Wat voor de een prettig communiceert, kan voor de ander lastig zijn. Daarom is het belangrijk dat we als gemeente luisteren en per contact en klant bekijken welke manier van contact passend en noodzakelijk is.

Goed gastheerschap

Inwoners en ondernemers zijn van harte welkom met vragen over onze gemeentelijke taken en producten. We vinden het dan ook belangrijk dat inwoners en ondernemers ons weten te vinden en erop kunnen vertrouwen dat wij zorgvuldig met hun vraag en gegevens omgaan. In 2015 willen we bij diverse klantencontacten meten wat onze inwoners vinden van deze manier van dienstverlening. Deze feedback geeft ons een kans om onze dienstverlening te blijven verbeteren.

In 2015 volgt:

- Inzet klantencontactmonitor bij Melding Openbare Ruimte, bezoek gemeentelijke website en telefonisch contact KCC

In 2015 streven wij naar:

- Het rapportcijfer uit de klantencontact monitor is in 2015 een 7

Gemakkelijk en duidelijk

Statusvraag inwoner en ondernemer bekend

Voordat in 2016 'Antwoord voor bedrijven' (het zogenaamde ondernemersdossier) beschikbaar is, moet in 2015 achter de schermen nog veel gebeuren. Niet alleen binnen de organisatie moet informatie worden gekoppeld, ook op systemen van de landelijke overheid moet aangehaakt worden. Via 'Antwoord voor bedrijven' kan informatiedeling en contact met ondernemers duidelijk en gemakkelijk plaatsvinden via één kanaal.

Op langere termijn is een soortgelijk systeem ook voor onze inwoners beschikbaar. In 2017 moeten inwoners namelijk hun zaken volledig digitaal kunnen afhandelen met de (gemeentelijke) overheid. Daarvoor moeten we de komende jaren nadrukkelijk inzetten op de zogenaamde e-diensten. Een aantal voorbeelden van e-diensten is al te vinden op onze gemeentelijk website. De komende jaren wordt het aantal e-diensten uitgebreid en doorontwikkeld.

Duidelijk en tijdig antwoord op vragen

We vinden het vanzelfsprekend dat op een vraag, een antwoord komt. Een antwoord dat hout snijdt en duidelijk is. En soms is dat antwoord nee. Samen met de inwoner of ondernemer kijken we dan naar wat wel mogelijk is en dan kan in veel gevallen die 'nee' een 'ja' worden. Als houvast voor onze inwoners én voor onszelf hebben we reactietermijnen opgesteld. Op een vraag via de mail of post, is binnen vijf werkdagen een reactie te verwachten. Terugbelverzoeken worden binnen twee werkdagen afgehandeld.

Actief communiceren

Als gemeente zijn we op veel terreinen actief. Actief communiceren over waar we mee bezig zijn vergroot niet alleen de zichtbaarheid van ons werk, ook creëren we op die manier begrip en hopelijk ideeën bij onze inwoners en ondernemers. En daarmee kunnen we samen verder.

In 2015 volgt:

- Doorontwikkeling digitale dienstverlening (o.a. e-diensten)
- Project digitalisering bouwvergunningen
- Voorbereidingen ondernemersdossier

In 2015 streven we naar:

- In 2015 krijgt 90% van de inwoners en ondernemers binnen vijf werkdagen een reactie op zijn vraag via post of mail
- In 2015 krijgt 90% van de inwoners en ondernemers binnen twee werkdagen een reactie op een terugbelverzoek

Wat mag het kosten?

bedragen x € 1.000

Bestedingsplan - 1. Steenwijker!'ANDERS' voelen zich welkom	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
In PPN 2014-2018 opgenomen				
Doorontwikkeling digitale dienstverlening	450	250	-	-
Doorontwikkeling digitale dienstverlening	25	25	25	25
Toegevoegd				
Project digitalisering bouwvergunningen	40	40	-	-
Doorontwikkeling digitale dienstverlening	320	355	285	-
Totaal bestedingsplan	835	670	310	25

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 1. Steenwijker!'ANDERS' voelen zich welkom	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 4.173	- 4.883	- 4.308	- 4.195	- 4.263	- 4.228
Baten	1.032	618	624	624	624	624
Saldo van baten en lasten	- 3.141	- 4.265	- 3.684	- 3.571	- 3.639	- 3.604
Resultaat	- 3.141	- 4.265	- 3.684	- 3.571	- 3.639	- 3.604
Af: incidentele baten en lasten	-	-	- 100	- 75	-	-
Materieel resultaat	- 3.141	- 4.265	- 3.584	- 3.496	- 3.639	- 3.604

3.5. Steenwijkerlanders voelen zich thuis

Wat zijn onze ambities en doelstellingen?

Een goede woning in een veilige, mooie en streekeigen omgeving maakt dat je je al snel thuisvoelt. Even belangrijk is het een goed contact te hebben met de buurt, elkaar te ontmoeten en te helpen als dat nodig is. Maar ook moet er ruimte zijn voor gezamenlijke initiatieven: een fijne woonomgeving maak én houd je immers met elkaar. Daarnaast moeten kernen en wijken over voldoende voorzieningen beschikken en goed bereikbaar zijn. Leegstand moet zoveel mogelijk worden voorkomen of opgelost.

De ambities:

Passend en betaalbaar wonen voor iedereen

Lokale vraag centraal

Ruimte voor verscheidenheid en streekeigenheid. Dat is wat we de komende tijd graag met onze omgeving verder willen vormgeven in ons woonbeleid. We zien kansen voor collectief particulier opdrachtgeverschap als het gaat om (streekeigen) woningbouw in de kernen en juichen nieuwe initiatieven toe. We overwegen welstandsvrije gebieden. Diversiteit is ook wat we voorstaan bij nieuwe bestemmingsplannen waarin we, naast de beschermde stads- en dorpsgezichten, de kernen of gebieden een basis of een hoge ruimtelijke

kwaliteit toekennen. De ontwikkelruimte in de bestemmingsplannen willen we vergroten, daarbij oog houdend voor de (on)mogelijkheden van de natuurwetgeving. Samen met onze traditionele partners, maar mogelijk ook met nieuwe stakeholders, verweven we deze opgave in omgevingsvisie.

Woonprogramma op maat

Ons woonprogramma voorziet in voldoende en betaalbare woningen, passend bij de maatschappelijke ontwikkelingen en is gericht op leefbaarheid en duurzaamheid. We willen de sociale samenhang behouden en versterken, met speciale aandacht voor de kernen in het noorden van Steenwijkerland. De komende jaren richten we ons niet op een vastomlijnd woningbouwprogramma, maar spelen we in op de veranderende woonbehoefte. Daarbij betrekken we ook De Schans. In 2015 is onze blik vooral gericht op de woningbouwmogelijkheden aan de noordkant van onze gemeente. De woningbouw in Steenwijk, Vollenhove en Giethoorn wordt voortgezet en gekeken wordt naar de vraag in de andere kernen. Door in te zetten op het verduurzamen van woningen, willen we de woonlasten verlagen. Met de woningbouwcorporaties werken we samen om in te spelen op de veranderende samenleving (vergrijzing, ontgroening, zorgsector) die van invloed is op de woningmarkt, de leefbaarheid en sociale samenhang. Voortzetting van de wijkvisie Steenwijk-West is een van de onderwerpen van het prestatiecontract met de woningbouwcorporaties, die in 2015 wordt geactualiseerd. Met de gemeenten uit West-Overijssel werken we aan een regionale woonagenda voor 2015 en verder.

Woonpromotie gericht op doelgroepen

Inspelen op de veranderende woningbehoefte, omvat ook doelgroepgerichte woonpromotie. Zo biedt de starterslening startende kopers op de woningmarkt een steuntje in de rug bij het aanschaffen van hun eerste woning. De lening vult een behoefte en wordt daarom, na mogelijke herijking, de komende jaren voortgezet. Verder worden onder het motto Wonen met Meerwaarde, de woonmogelijkheden in onze gemeente ook de komende jaren gepromoot. De Woonbeurs, de 'Meet & Greet's' en de kavel-app. zijn hier voorbeelden van.

In 2015 volgt:

- Een regionale woonvisie West-Overijssel en woonafspraken
- Een geactualiseerd bestemmingsplan Giethoorn
- Een geactualiseerd bestemmingsplan Buitengebied
- Een nieuwe welstandsnota
- Een gemeentelijke omgevingsvisie
- Een geactualiseerd prestatiecontract met de woningbouwcorporaties
- Een nota grondprijsbeleid

In 2015 streven we naar:

- Een gemiddeld rapportcijfer van tenminste 8,1 voor de woning
- Een gemiddeld rapportcijfer van tenminste 7,2 voor het wonen in Steenwijkerland

Duurzaamheid centraal

Waar mogelijk worden woningen in onze gemeente verduurzaamd en wordt de kwaliteit verbeterd. Ons energieloket wordt in de huidige vorm tot medio 2015 voortgezet. Daarna nemen we een faciliterende houding aan, ervan uitgaande dat de markt de lead neemt in de ontzorging van burgers bij het verduurzamen van de eigen woning. Inwoners worden gestimuleerd zonnepanelen te plaatsen. Om het

landschap te sparen en de kwaliteit van de kernen te behouden, gaat bij woningbouw inbreiding voor uitbreiding.

Gastvrije en betaalbare ploatsen

Functionele maatschappelijke gebouwen

Scholen, sportaccommodaties en buurtcentra zijn belangrijk voor de leefbaarheid in kernen en wijken. Ze bieden onderdak voor jeugd en verenigingen en daarmee ook ruimte voor ontmoeting. Het is de uitdaging de goede conditie en het gebruik van dit maatschappelijk vastgoed te behouden en tegelijkertijd in te spelen op wensen en veranderingen in de samenleving. Voor leegstaande objecten of voor objecten die hun maatschappelijke functie verliezen, kijken we naar andere mogelijke invullingen. Hiervoor wordt een afwegingskader en een projectplan opgesteld. Voor al het maatschappelijk vastgoed geldt dat we gaan kijken naar efficiënt gebruik, waarbij ook de positie van de gemeente als eigenaar wordt gezien.

Goed uitgeruste sportaccommodaties

De afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in de sportaccommodaties. We gaan door met deze opwaardering, maar verkennen wel de mogelijkheden om het beheer van de accommodaties betaalbaar te houden. We doen dit samen met de sportsector en leggen hen ook de vraag voor of zij op de langere termijn hierin een rol kunnen spelen. Ook kijken we samen naar de behoefte aan en de noodzaak van het voldoen aan het NOC*NSF-niveau.

In 2015 volgt:

- Projectplan maatschappelijk vastgoed inclusief accommodatiebeleid
- Vervolg opwaardering sportaccommodaties

In 2015 streven we naar:

- Tenminste 67% van onze inwoners is in 2015 tevreden over dorpshuizen/wijkcentra

Thuis in de openbare ruimte

Aantrekkelijke en streekeigen inrichting openbare ruimte

In een aantrekkelijke openbare ruimte vind je gemakkelijk je weg. De inrichting is logisch, herkenbaar en afgestemd op het gebruik. De inrichting is vanuit praktisch oogpunt onderhoudsarm. Deze uitgangspunten hanteren we bij actualisatie van de beleidsnota Groen in 2016.

Bewonersinitiatieven om bestaande speelplekken op te waarderen, juichen we toe en ondersteunen we.

De komende jaren willen we de verscheidenheid van onze begraafplaatsen beter onder de aandacht brengen en meer mogelijkheden opnemen in de beheerverordening.

Duurzaam beheer van de openbare ruimte

We steken niet alleen in op een mooie en veilige openbare ruimte, maar zeker ook op een schone leefomgeving. We zetten in op preventie en ondersteunen schoonmaakacties met middelen en menskracht. Het gemeentelijk groenafval en het particuliere gft-afval zetten we om in energie. Met het waterschap stellen we een watertakenplan op. En dan de openbare verlichting. We gaan uit van het principe 'donker waar het kan, licht waar het moet'. Daarnaast implementeren we een kwaliteitssysteem voor een duurzaam en professioneel beheer van onze buitenruimte.

Goed afgestemd onderhoudsniveau openbare ruimte

De openbare ruimte wordt onderhouden op basisniveau. Tweemaal per jaar wordt de openbare ruimte door burgerschouwers getoetst aan het afgesproken niveau. Ook het meldpunt openbare ruimte (MOR) is een belangrijke informatiebron.

Bewonersinitiatieven om bestaande speelplekken op te waarderen, juichen we toe en ondersteunen we.

In 2015 volgt:

- Een beleidsnota Afvalinzameling in het buitengebied
- Een meerjarenplan Sportvelden
- Een gezamenlijk Watertakenplan 2016 – 2023
- Een aanpassing van de Beheerverordening begraafplaatsen
- De pilot “Openbaar licht” in Vollenhove en Steenwijkerwold

In 2015 streven we naar:

- Tenminste 56% van onze inwoners is in 2015 tevreden over de groenvoorzieningen in onze gemeente
- Tenminste 51% van onze inwoners is in 2015 tevreden over het schoonhouden van de buurt
- Tenminste 63% van onze inwoners is in 2015 tevreden over speelmogelijkheden voor kinderen

Veiligheid voorop

Veilig thuis

Een rookmelder, goed hang- en sluitwerk en een oogje in het zeil houden... allemaal zaken die gaan over veiligheid in en om huis. De overheid kan veiligheid in deze brede zin niet in haar eentje waarborgen. Daarom zetten we in op zelfredzaamheid. De pilot ‘inzet mediation bij burenruzies’, het project ‘brandveilig leven’, maar ook aanmoediging van deelname aan Burgernet zijn voorbeelden van hoe wij zelfredzaamheid zien en stimuleren.

Zorgeloos uitgaan

Een leuke avond moet leuk blijven. In die zin kent gezelligheid misschien wel tijd. We onderzoeken daarom de sluitingstijden van de horeca in omliggende gemeenten. Op basis van de uitkomsten gaan we het huidige convenant met de horeca in Steenwijkerland bespreken en mogelijk herzien. Ook herijking van het coffeeshopbeleid staat op stapel. Daarnaast houden we de overlastgevende jeugdgroepen in onze gemeente in de gaten en grijpen in wanneer nodig. Veiligheid bij de jaarwisseling, evenals bij evenementen is een permanent aandachtspunt. Het alcoholmisbruik willen we terugdringen.

Verkeersveilig op pad

Iedereen wil graag veilig van A naar B. Verkeersveiligheid is dan ook een belangrijk item. We zetten daarom in op educatie voor jong en oud, maar ook op de aanpak van (kleine) verkeersknelpunten. Dit laatste doen we gebiedsgericht en in overleg met Plaatselijke Belangen en Wijkorganisaties (PBW's).

In 2015 volgt:

- Een meerjarenplan Verkeer
- De pilot “Inzet mediation bij burenruzies”
- Het project “Brandveilig leven”

In 2015 streven we naar:

- Tenminste 86% van onze inwoners voelt zich in 2015 veilig in onze gemeente

Goed toegankelijk

Voldoende en duurzame openbaar vervoersmogelijkheden

We vinden het belangrijk dat mensen zich goed kunnen verplaatsen. Voor sommige mensen staat of valt dit met een degelijk openbaar vervoersnetwerk. De mogelijkheden van het ov, maar ook van particuliere vervoerinitiatieven binnen Steenwijkerland brengen we in 2016 in beeld.

Voldoende parkeergelegenheid

Voor bezoekers en inwoners moet er voldoende parkeergelegenheid zijn. Het parkeren is dan ook een belangrijk onderdeel bij de herstructurering van 'oude' wijken. Per januari 2015 wordt het betaald parkeren afgeschaft.

Goed onderhouden (water)wegen, fiets- en voetpaden

De (vaar)wegen binnen Steenwijkerland moeten goed te gebruiken zijn. We maken daarom meerjarenprogramma's voor wegen, kunstwerken en beschoeiingen, waarbij duurzaamheid het uitgangspunt is. De komende vier jaar staan ook in het teken van het fietsplan; de maatregelen die eerder in 2014 zijn vastgesteld, worden uitgevoerd. De gehandicaptenraad blijft een belangrijke gesprekspartner als het gaat om de toegankelijkheid van de openbare ruimte voor mindervaliden.

In 2015 volgt:

- Afschaffen betaald parkeren
- Een meerjarenplan gemeentelijke havens
- Een masterplan Kunstwerken
- Herstel kademuur Blokzijl
- Groot onderhoud Kooibrug
- Groot onderhoud damwand Oldemarkt

In 2015 streven we naar:

- Tenminste 58% van onze inwoners is in 2015 tevreden over het onderhoud van wegen en fietspaden

Initiatiefrij

Zelforganiserende kernen en wijken

We staan open voor initiatieven en vragen van inwoners en PBW's. Zelfbeheer van de openbare ruimte door inwoners of plaatselijke belangenorganisaties stimuleren wij.

PBW's als gesprekspartner

De leefbaarheid in kernen en wijken staat centraal in onze relatie met Plaatselijke Belangen en Wijkorganisaties. Samen met hen en andere actieve organisaties geven we ruimtelijke en sociale ontwikkelingen binnen de wijk vorm.

Gemeente levert maatwerk

Als het gewenst en mogelijk is, ondersteunen we projecten die door inwoners worden aangedragen. Voorbeeld hiervan is de matrix Dorpsplannen.

We staan open voor initiatieven en vragen van inwoners en PBW's. Als het gewenst en mogelijk is, ondersteunen we projecten die door inwoners worden aangedragen. Daarnaast bieden we cursussen aan voor vrijwilligers en stimuleren we kennisdeling.

In 2015 volgt:

- Herinrichting ontmoetingsplein Kerkplein (Vollenhove). Dekking uit reguliere middelen
- Pilot "Groenbeheer"

In 2015 streven we naar:

- Jaarlijkse uitvoering van 15 projecten uit de matrix Dorpsplannen

Wat mag het kosten?

bedragen x € 1.000

Bestedingsplan - 2. Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich thuis	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
In PPN 2014-2018 opgenomen				
Groot onderhoud Kooibrug	200	-	-	-
Herstel kademuur Blokzijl	250	-	-	-
Toegevoegd				
Ontmoetingsplein Kerkplein Vollenhove	-	-	-	-
Groot onderhoud damwand haven Oldemarkt	60	-	-	-
Uitvoering wijkvisie Steenwijk-west	300	300	300	-
Herinrichting Tukseweg tussen M. Kiersstraat en inrit Steenwijkerdiep	50	-	-	-
Pilot "openbaar licht "in Vollenhove en Steenwijkerwold	95	-	-	-
Totaal bestedingsplan	955	300	300	-

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 2. Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich thuis	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 53.714	- 54.019	- 47.674	- 44.186	- 42.253	- 40.609
Baten	16.820	14.668	19.178	16.017	14.686	12.482
Saldo van baten en lasten	- 36.894	- 39.350	- 28.497	- 28.169	- 27.567	- 28.127
Mutatie reserves						
Toevoegingen	- 112	- 508	- 1.654	- 1.089	- 1.689	- 937
Onttrekkingen	2.308	120	1.151	542	478	196
Mutatie reserves	2.196	- 388	- 503	- 547	- 1.211	- 741
Resultaat	- 34.698	- 39.738	- 29.000	- 28.715	- 28.778	- 28.868
Af: incidentele baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Materieel resultaat	- 34.698	- 39.738	- 29.000	- 28.715	- 28.778	- 28.868

3.6. Steenwijkerlanders doen het samen

Wat zijn onze ambities en doelstellingen?

Weten waar je terecht kunt met je zorgvraag; dat is belangrijk als je aangewezen bent op regelingen op het sociale terrein. Een werkveld dat constant in beweging is, maar waarbij juist stabiliteit erg belangrijk is voor de kwetsbare inwoner. Vanaf januari 2015 heeft de gemeente een grotere rol binnen het sociale domein met de decentralisaties van de jeugdzorg, diverse AWBZ-functies en de invoering van de Participatiewet. Onze inwoners moeten er van op aan kunnen dat zij de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben. De prioriteit ligt de komende tijd (2015 – 2016) dan ook op het goed inbedden van de nieuwe taken en verantwoordelijkheden in onze organisatie en het optreden als aanspreekpunt (transitiefase). Als dat op orde is, kijken we met andere organisaties uit het maatschappelijk middenveld, maar ook met inwoners, in hoeverre zaken anders kunnen of moeten (transformatiefase).

Belangrijk is het dat mensen elkaar weten te vinden en, als het nodig is, een beroep op elkaar kunnen doen. Wij gaan uit van de eigen kracht en verantwoordelijkheid van inwoners en ondersteunen, stimuleren en faciliteren dit.

De ambities:

Een leefbaar Steenwijkerland

Sociale samenhang in de buurt

Vitale en gezonde gemeenschappen. Dat is waar we samen met kernen en wijken de komende jaren aan gaan werken. We krijgen hierbij ondersteuning van het beweeg- en cultuurteam.

Een goed verenigingsleven draagt bij aan sociale samenhang in de buurt. Voldoende nieuwe aanwas is nodig om deze maatschappelijke functie te kunnen blijven vervullen. Initiatieven van verenigingen hiertoe worden daarom aangemoedigd.

Iedereen doet mee

We vinden het belangrijk dat iedereen meedoet in de samenleving en voorziet in zijn eigen inkomen. Gaat dit niet op eigen kracht, dan helpen we bij een actieve deelname naar vermogen.

Vrijwilligers en informele zorg ondersteunen we zodat zij hun waardevolle bijdrage kunnen (blijven) leveren. In 2015 ontwikkelen we samen met inwoners hiertoe het beleid.

Toegankelijke voorzieningen

De (door)ontwikkeling van de gebiedsteams zorgt voor een goede toegang tot de gemeentelijke algemene en maatwerkvoorzieningen. Een stevige positie van deze gebiedsteams is waar we in 2015 en 2016 vooral op inzetten.

In 2015 volgt:

- Een beleidsplan vrijwilligerswerk
- Uitvoering van 2 arbeidsmarktprojecten (sport en bewegen) gericht op uitstroom (vrijwilligers)werk
- Opname van de maatschappelijke stage in het programma Toetsing en Afsluiting (PTA) van het voortgezet onderwijs
- Een plan voor een dementievriendelijke gemeente

In 2015 streven we naar:

- 4 vitale¹ dorpen (Vollenhove en Kuinre starten in 2015, Giethoorn en Oldemarkt reeds gestart)
- Afgeronde en geborgde wijk- of dorpsprogramma's voor Steenwijkerwold, Willemsoord en binnenstad Steenwijk, gericht op voeding, beweging en gezondheid
- Afname van laaggeletterdheid met 15% naar 3.600

Zorg voor en met elkaar

Sluitend netwerk algemene voorzieningen

Iedereen maakt deel uit van een breder samenlevingsverband: een gezin, een buurt, een vriendengroep. De eigen (veer)kracht en zelfredzaamheid en die van het netwerk, staan centraal bij een zorgvraag. Wij zorgen voor een aanvullend sluitend netwerk van algemene en maatwerkvoorzieningen, als de eigen mogelijkheden tekortschieten. Zo willen we een algemene voorziening Hulp bij het huishouden opzetten, waarop mensen die hieraan behoefte hebben, een beroep kunnen doen.

¹ Vergroten leefbaarheid en vitaliteit dorp of wijk door inwoners in de gelegenheid te stellen op een laagdrempelige manier te sporten, te bewegen of op andere wijze actief mee te doen.

Solide maatwerkondersteuning

Daar waar iets niet meer op eigen kracht lukt, kan men een beroep doen op ondersteuning vanuit de gemeente. In de transitiefase (2015 – 2016) richten we ons vooral op de instandhouding en versterking van de algemene voorzieningen en de professionele maatwerkondersteuning. Uitgaande van de eigen kracht en gezien de financiële kaders, streven we naar meer zelfredzaamheid en een afname van het beroep op maatwerkoplossingen. Om inzicht te krijgen in de effecten van deze verschuiving (in de transformatiefase), wordt voorafgaand in 2016 een nulmeting gehouden.

In 2015 volgt:

- transitie
- voorbereiding op transformatie

In 2015 streven we naar:

- Implementeren van de transitie binnen de financiële kaders

Gezond en veilig opgroeien

Goede start voor ieder kind

Gezonde voeding en voldoende lichaamsbeweging is van belang voor iedereen. Zeker in de ontwikkeling van een kind is het belangrijk goede eet- en beweegpatronen aan te houden. Ons gezondheidsbeleid richt zich dan ook in eerste instantie op preventie. Het beweegteam speelt in de praktijk een belangrijke rol bij het voorkomen en/of het terugdringen van overgewicht. Ook de aanpak rondom jeugd en alcohol en hangjongeren is vooral gericht op preventie. Voorlichting en monitoring blijven belangrijk. Sport en cultuureducatie maken deel uit van de ontwikkeling van een kind. Dit zien we graag verankerd in de Steenwijkerlandse samenleving. We zorgen daarom voor een sport- en culturaanbod voor ieder kind in Steenwijkerland.

Kans op ontwikkeling voor ieder kind

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) is de spin in het web van allerlei organisaties en instellingen die zich bezighouden met de ontwikkeling van een kind. Het is de plek waar onder meer ouders advies kunnen vragen en scholen signalen kunnen afgeven. Het CJG kan gesprekken initiëren en wanneer nodig (onderwijs)ondersteuning bieden of organiseren. Het is daarom belangrijk dat iedere basisschool of voorschoolse voorziening een contactpersoon binnen het CJG krijgt. Dit streven wordt in 2015 gerealiseerd.

In 2015 volgt:

- Een visie op onderwijshuisvesting
- Transitie van de jeugdzorg

In 2015 streven we naar:

- Transitie van de jeugdzorg binnen de financiële kaders

Wat mag het kosten?

bedragen x € 1.000

Bestedingsplan - 3. Steenwijkerl'ANDERS' doen het samen	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
In PPN 2014-2018 opgenomen				
Groot onderhoud zwembad 't Tolhekke	30	30	30	30
Maatschappelijke stage	29	29	29	29
Toegevoegd				
Opwaardering sportaccommodaties	225	234	240	254
Schuldhelpverlening	250	200	150	100
Bijdrage tekort NWG/IGSD	330	570	905	1.075
Totaal bestedingsplan	864	1.063	1.354	1.488

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 3. Steenwijkerl'ANDERS' doen het samen	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 54.306	- 60.638	- 64.679	- 63.547	- 61.801	- 60.852
Baten	26.882	23.083	10.917	10.000	9.261	8.875
Saldo van baten en lasten	- 27.425	- 37.555	- 53.762	- 53.547	- 52.540	- 51.976
Mutatie reserves						
Toevoegingen	-	-	- 50	- 50	- 50	- 257
Onttrekkingen	-	-	449	307	258	254
Mutatie reserves	-	-	399	257	208	- 3
Resultaat	- 27.425	- 37.555	- 53.364	- 53.291	- 52.331	- 51.979
Af: incidentele baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Materieel resultaat	- 27.425	- 37.555	- 53.364	- 53.291	- 52.331	- 51.979

3.7. Steenwijkerlanders zijn actief

Wat zijn onze ambities en doelstellingen?

Samen willen we werken aan werk. We vinden het erg belangrijk dat iedereen aan het werk kan, waar mogelijk in ons eigen gebied. Het hebben van werk is niet alleen van belang voor de economie, maar ook voor het sociaal domein. De toeristische sector biedt kansen voor de werkgelegenheid. Samen met ondernemers en met partners in de Regio Zwolle gaan we hier actief mee aan de slag.

De ambities:

Behoud en ontwikkeling werkgelegenheid in Steenwijkerland

Groei aantal arbeidsplaatsen en toeleiding

De invoering van de Participatiewet stelt ons voor de grote uitdaging om werk te vinden voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Op dit moment werken we aan verschillende projecten met ondernemersverenigingen en individuele bedrijven om jongeren weer in het arbeidsproces te krijgen. In 2015 gaan we een groot deel van onze ondernemers betrekken bij dit proces. We maken daarbij gebruik van de structuur 'werkbedrijf' dat we samen met onze partners binnen het Regionaal Platform Arbeidsmarkt (RPA) gaan opzetten.

De aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt vraagt constant om aandacht en nieuwe initiatieven. Als gemeente hebben we de rol van makelaar, we brengen partijen bij elkaar en faciliteren ze. We zetten de aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt dan ook blijvend bij ondernemers en onderwijsinstellingen op de kaart.

Versterken ondernemersklimaat

Een goed functionerend bedrijfsleven is de basis van een gezonde arbeidsmarkt en een sterke economische regio. Ondernemers zijn de beste ambassadeurs van onze gemeente. Door hun enthousiasme vestigen nieuwe bedrijven zich binnen Steenwijkerland. Met parkmanagement en een betere dienstverlening stimuleren wij het ambassadeurschap van de ondernemers. Wij maken met ondernemers afspraken over beheer van en veiligheid op de bedrijventerreinen. Ook stimuleren wij duurzaam ruimtegebruik en de aanpak leegstaande bedrijfspanden.

Voor de economische ontwikkeling van onze gemeente is een sterke regionale samenwerking met de Regio Zwolle belangrijk. Samen zetten we in op het versterken van deze samenwerking en in het bijzonder de kansen van de vrijetijdseconomie.

In 2015 volgt:

- Uitvoering parkmanagement nieuwe stijl
- Verdere samenwerking binnen de Regio Zwolle
- Een gezamenlijk actieplan met ondernemersorganisaties voor beheer en leegstand op bedrijventerreinen
- Nauwe samenwerking met het Regionaal Werkbedrijf
- Een plan over aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt. Samen met werkgevers en werkzoekenden werken we aan een werkgelegenheidsplan voor de komende jaren, waarin ook de arbeidsparticipatie voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt veel aandacht krijgt (bron: collegeprogramma)

In 2015 streven wij naar:

- De werkloosheid op het niveau van de Regio Zwolle

Meer kansen voor vrijetijdseconomie

Toename werkgelegenheid in de recreatiesector

Met het toeristisch-recreatieve beleid richten wij ons, behalve op het versterken van de recreatieve mogelijkheden voor onze eigen inwoners, extra op het verhogen van de bestedingen door toeristen van buiten ons gebied. Samen met ondernemers denken wij na over bijvoorbeeld de mogelijkheden voor het verlengen van het toeristische seizoen en het ontwikkelen van weersonafhankelijke voorzieningen.

Ook hebben we als gemeente de verantwoordelijkheid voor het Nationaal Park Weerribben-Wieden op ons genomen. Door dit sterke merk meer te integreren in de bestaande (toeristische) gebiedspromotie en productontwikkeling kunnen we het Nationaal Park gebruiken als aanjager voor de vrijetijdseconomie in ons gebied.

Respect voor (landschappelijke) omgeving

Bij investeringen in de vrijetijdseconomie waken wij ervoor dat investeringen geen of een beperkte nadelige invloed hebben op de (landschappelijke) omgeving. Wanneer onze omgeving teveel wordt aangetast heeft dit immers gevolgen voor de aantrekkelijkheid van het gebied. Bij nieuwe investeringen/projecten wordt dit nadrukkelijk getoetst. Investeringen die het beleven van het landschap versterken, stimuleren en ondersteunen wij.

In 2015 volgt:

- Een gezamenlijk integraal uitvoeringsprogramma Nationaal Park met de gebiedspartners met een daartoe geëigende nieuwe organisatievorm.
- Verankering van toetsing van effecten op landschappelijke omgeving bij investeringen in de vrijetijdsector
- Door het stagneren van de ontwikkeling van de “gele gebieden”(Scheerwolde, Ossenzijl en Giethoorn) wordt er een heroverweging gemaakt van de oorspronkelijke plannen. Hierbij zal een omslag plaatsvinden van kwantiteit naar kwaliteit.

In 2015 streven we naar:

- Tenminste 2150 personen zijn werkzaam in de vrijetijdsector van Steenwijkerland

Vitaliteit en leefbaarheid centraal

Iedereen ‘aangesloten’

Om de leefbaarheid en vitaliteit in het buitengebied te verbeteren, zetten we vaart achter de realisatie van breedbandinternet in ons buitengebied.

Economische vitaliteit in de kernen

We werken aan de leefbaarheid en aantrekkingskracht van de kernen. Eind 2015 is een nieuw programma (Leader 3) voor bottom-up initiatieven beschikbaar. Vanzelfsprekend zoeken we voor dit programma samenwerkingspartners met ideeën en initiatieven.

Samen met ondernemers en bewoners van de binnenstad van Steenwijk en de provincie Overijssel gaan we op zoek naar de mogelijkheden om het centrum te versterken. Ook kijken we in dit kader naar de ontwikkeling van het Steenwijkerdiep.

Landelijk gebied als promotor

Met z’n allen wonen, werken en recreëren we in een prachtig en uniek landschap of in een van de mooie stadjes die onze gemeente kent. Het is dé uitdaging om dit gebied waardevol te houden voor mens, plant en dier. We zetten daarom in op beheer en ontwikkeling van en dynamiek in onze voor- en achtertuin. Denk hierbij bijvoorbeeld zowel aan het versterken van de rietsector als de particuliere natuurbeheerders.

In 2015 volgt:

- Afronding project Voorpoort (Vollenhove)
- Start visie stadsranden Vollenhove en Blokzijl
- Start proces versterken binnenstad van Steenwijk
- Heroriëntatie ontwikkelingen Steenwijkerdiep (Steenwijk)
- Uitvoering nota Nieuwe Energie (onderdelen: stimulering bio-energie, innovaties in de regio en onderzoek nieuwe technieken)
- Voorbereiding nominatie ‘Koloniën van Weldadigheid’ als Werelderfgoed
- Start uitrol breedband
- Uitbreiding woonzorgzones met Oldemarkt

In 2015 streven we naar:

- Tevredenheid Steenwijkerland als geheel een 7

Wat mag het kosten?

bedragen x € 1.000

Bestedingsplan - 4. Steenwijkerl'ANDERS' zijn actief	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
In PPN 2014-2018 opgenomen				
Toegevoegd				
Breedband	500	500	-	-
Steenwijk Vestingstad	50	-	-	-
Van revitalisering bedrijventerreinen naar parkmanagement 3.0.	-	100	50	-
Nationaal Park	40	40	40	40
Totaal bestedingsplan	590	640	90	40

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 4. Steenwijkerl'ANDERS' zijn actief	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 6.982	- 7.899	- 2.620	- 2.749	- 2.200	- 2.149
Baten	3.323	3.386	93	93	84	84
Saldo van baten en lasten	- 3.660	- 4.513	- 2.527	- 2.656	- 2.116	- 2.065
Mutatie reserves						
Toevoegingen	-	-	- 9	- 9	-	-
Onttrekkingen	-	-	610	600	50	-
Mutatie reserves	-	-	601	591	50	-
Resultaat	- 3.660	- 4.513	- 1.926	- 2.065	- 2.066	- 2.065
Af: incidentele baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Materieel resultaat	- 3.660	- 4.513	- 1.926	- 2.065	- 2.066	- 2.065

3.8. Financiën en bedrijfsvoering

Wat zijn onze ambities en doelstellingen?

Een sobere, transparante en doelmatige besteding van gemeentelijke gelden. Daar staan we voor. Tegelijkertijd willen we meer bewegingsruimte binnen de gemeentelijke financiën om zo flexibel op toekomstige ontwikkelingen in te kunnen spelen. De gemeentelijke financiën vragen in 2015 veel aandacht. Voor het jaar 2015 presenteren we een sluitende begroting. Dat geldt niet voor toekomstige jaren, waarbij sprake is van een tekort. Daarom is het noodzakelijk om in de eerste maanden van 2015 te starten met een omvangrijke bezuinigingsoperatie.

De gemeentelijke organisatie is volop in ontwikkeling. In 2014 is gewerkt aan een agenda voor de toekomst voor de organisatie. Tegelijkertijd zijn bezuinigingen op de formatie vrijwel gerealiseerd met behulp van een Strategische Personeelsplanning. De landelijke eisen die gesteld worden aan de gemeentelijke organisatie, bijvoorbeeld op het terrein van informatiebeveiliging, worden hoger. Het jaar 2015 staat in het teken van de uitvoering van de agenda voor de toekomst. Daarbij richten we ons op de thema's Dienstverlening, Participatie, Interne organisatie en Samenwerking.

De ambities:

Verantwoorde gemeentelijke financiën

Wendbaar en transparant

We zetten in op een begroting die het mogelijk maakt bij financiële tegenwind flexibel in te spelen op ontwikkelingen en veranderingen. Een begroting die helder inzicht geeft in hoe we er financieel voor staan. Onze uitdaging is om met minder middelen meer taken uit te voeren én de lasten voor inwoners acceptabel te houden. In 2015 maken we deze ambitie SMART aan de hand van financiële kengetallen (bijvoorbeeld wat

betreft de schuldquote) en formuleren we bandbreedtes waarbinnen de kengetallen zich mogen bevinden. Bij de Perspectiefnota 2015 worden voorstellen voor het inzetten van reserves integraal afgewogen. Dat gebeurt aan de hand van indicatoren voor de gemeentelijke schuldpositie.

Sluitende meerjarenbegroting

We zetten een integrale bezuinigingsoperatie in gang om ook in toekomstige jaren een sluitende begroting te kunnen presenteren. Dit resulteert in concrete voorstellen die we aan de gemeenteraad voorleggen.

In 2015 volgt:

- Een materieel sluitende Programmabegroting 2016 – 2019
- Een set van financiële kengetallen

In 2015 streven we naar:

- Een lastenverhoging die niet meer dan trendmatig is

Wendbare bedrijfsvoering

Een goede bedrijfsvoering draagt bij aan de realisatie van de doelstellingen die in deze programmabegroting zijn benoemd. Daarmee is bedrijfsvoering geen doel op zich, maar een middel op dat doel te bereiken.

Samenwerking met meerwaarde

Verhoging van kwaliteit en vermindering van kwetsbaarheid. Die kansen zien we voor de gemeente op het gebied van samenwerking. Het jaar 2014 hebben we gebruikt om de mogelijkheden van gemeentelijke samenwerking met meerwaarde te verkennen. In 2015 gaan we dit op een aantal taakgebieden concretiseren. De nota Verbonden partijen wordt geactualiseerd. Daarbij betrekken we de aanbevelingen die door de Rekenkamercommissie zijn gedaan.

Risicomanagement

We handhaven het bestaande beleid. Landelijk zijn er richtlijnen (een zogenaamde baseline) voor de informatiebeveiliging opgesteld. Deze worden in Steenwijkerland stapsgewijs en in een passend tempo geïmplementeerd. Bij risicomanagement hoort ook een goede interne controle. Dat doen we met behulp van het meerjaren auditplan (zie paragraaf Bedrijfsvoering).

Kwaliteit van de organisatie

We hebben te maken met uitbreiding van gemeentelijke taken, een krimpende formatie en mogelijk met nieuwe bezuinigingen van het Rijk. Op korte termijn is sprake van een tijdelijke overbezetting in de organisatie en een kwalitatieve mismatch. Voor de middellange termijn verwachten we problemen bij het werven van voldoende gekwalificeerd personeel.

Via onze Strategische Personeelsplanning werken we aan interne mobiliteit. Dit biedt kansen voor medewerkers en houdt de organisatie wendbaar en dus flexibel.

In 2014 ziet de agenda voor de toekomst voor de organisatie het licht. Deze agenda vertalen we op basis van de thema's Dienstverlening, Participatie, Interne organisatie en Samenwerking in een Toekomstagenda.

In 2015 gaan we door met het stimuleren van de mobiliteit van medewerkers. De formatie wordt verder verlaagd, overeenkomstig de bezuinigingstaakstellingen en met behulp van Strategische Personeelsplanning. In ons HRM-beleid gaan we de komende jaren concrete voorstellen doen om de

instroom van jongeren te stimuleren. Dit doen wij zonder de meerwaarde van onze oudere werknemers uit het oog te verliezen.

In 2015 volgt:

- Gezamenlijke uitvoering van een aantal taakvelden met Zwartewaterland en/of Staphorst
- Realiseren van een ICT uitwijk gezamenlijk met Meppel
- Een plan van aanpak voor de verhuizing van het college naar de Vendelweg
- Uitvoering van de Toekomstagenda voor de organisatie
- Start van de implementatie van het concernplan
- Nota Verbonden Partijen

In 2015 streven we naar:

- In 2015 vinden geen integriteitsschendingen plaats en zijn er geen meldingen schending informatiebeveiliging
- een rapportcijfer voor de gemeentelijke organisatie van 6,5

Wat mag het kosten?

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 5. Financiën en bedrijfsvoering	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 2.610	- 1.509	- 2.303	- 2.042	- 998	1.015
Baten	68.919	67.211	90.155	88.909	87.003	85.592
Saldo van baten en lasten	66.309	65.701	87.853	86.867	86.005	86.607
Mutatie reserves						
Toevoegingen	- 12.798	- 6.049	- 3.005	- 176	-	-
Onttrekkingen	18.351	26.418	3.201	1.031	885	-
Mutatie reserves	5.553	20.369	196	855	885	-
Resultaat	71.862	86.070	88.049	87.722	86.890	86.607
Af: incidentele baten en lasten	-	-	- 111	400	600	-
Materieel resultaat	71.862	86.070	88.160	87.322	86.290	86.607

3.9. Overzicht algemene dekkingsmiddelen

In onderstaande tabel treft u een overzicht aan van de algemene dekkingsmiddelen, de totale opbrengst lokale belastingen en de te ontvangen dividenden.

bedragen x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Algemene dekkingsmiddelen						
Algemene uitkering	43.113	44.368	67.880	66.878	65.110	63.842
Lokale belastingen	8.130	8.266	8.340	8.340	8.340	8.340
Dividend	3.070	2.698	2.404	2.400	2.386	2.321
Saldo financieringsfunctie	- 1.102	- 1.885	- 2.228	- 2.247	- 2.157	- 2.025
- Rente langlopende leningen	- 1.300	- 1.523	- 1.492	- 1.351	- 1.259	- 1.191
- Rente kortlopende leningen	199	- 363	- 736	- 896	- 898	- 834
Overige algemene dekkingsmiddelen	2.184	1.003	680	834	1.141	1.422
- Bespaarde rente	2.214	2.009	1.754	1.710	1.666	1.667
- Saldo kostenplaatsen	406	- 984	- 1.486	- 1.287	- 937	- 658
- Overige financiële middelen	- 436	- 23	412	412	412	412
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	55.395	54.449	77.076	76.205	74.820	73.900
Lokale belastingen						
Onroerende-zaakbelasting	6.598	6.784	6.849	6.849	6.849	6.849
Hondenbelasting	188	192	194	194	194	194
Toeristenbelasting	452	442	442	442	442	442
Forensenbelasting	892	848	856	856	856	856
Totaal Lokale belastingen	8.130	8.266	8.340	8.340	8.340	8.340
Dividenduitkeringen						
BNG	149	193	193	193	193	193
ROVA	368	411	276	276	276	276
Enexis	223	223	223	223	223	223
vordering op Enexis	2	-	-	-	-	-
Attero	16	15	15	15	15	15
Publiek Belang Elektriciteitsproductie	1	-	-	-	-	-
Verkoop Venootschap	10	13	-	-	-	-
ASA Risico Fonds	-	-	-	-	-	-
Wadinko	-	65	65	65	65	65
Rendo	1.718	1.998	1.499	1.499	1.499	1.499
Vitens	161	155	155	155	155	155
Overig	422	- 375	- 22	- 26	- 40	- 105
Totaal dividenduitkeringen	3.070	2.698	2.404	2.400	2.386	2.321

3.10. Overzicht totale Programmabegroting

Het resultaat van de programmabegroting is voor alle planjaren licht positief. Dit geldt niet voor het materieel resultaat. Deze is voor 2016 en 2017 negatief. Voor de jaren 2015 en 2018 is sprake van een klein overschot. Het positieve resultaat is beschikbaar voor onvoorziene uitgaven.

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Saldo van baten en lasten						
Lasten						
1. Steenwijker'ANDERS' voelen zich welkom	- 4.173	- 4.883	- 4.308	- 4.195	- 4.263	- 4.228
2. Steenwijker'ANDERS' voelen zich thuis	- 53.714	- 54.019	- 47.674	- 44.186	- 42.253	- 40.609
3. Steenwijker'ANDERS' doen het samen	- 54.306	- 60.638	- 64.679	- 63.547	- 61.801	- 60.852
4. Steenwijker'ANDERS' zijn actief	- 6.982	- 7.899	- 2.620	- 2.749	- 2.200	- 2.149
5. Financiën en bedrijfsvoering	- 2.610	- 1.509	- 2.303	- 2.042	- 998	1.015
Totaal Lasten	- 121.785	- 128.948	- 121.583	- 116.719	- 111.514	- 106.823
Baten						
1. Steenwijker'ANDERS' voelen zich welkom	1.032	618	624	624	624	624
2. Steenwijker'ANDERS' voelen zich thuis	16.820	14.668	19.178	16.017	14.686	12.482
3. Steenwijker'ANDERS' doen het samen	26.882	23.083	10.917	10.000	9.261	8.875
4. Steenwijker'ANDERS' zijn actief	3.323	3.386	93	93	84	84
5. Financiën en bedrijfsvoering	68.919	67.211	90.155	88.909	87.003	85.592
Totaal Baten	116.975	108.966	120.966	115.643	111.658	107.657
Saldo van baten en lasten	- 4.810	- 19.982	- 617	- 1.076	144	834
Mutatie reserves						
Toevoegingen	- 12.910	- 6.557	- 4.718	- 1.324	- 1.739	- 1.194
Onttrekkingen	20.659	26.538	5.410	2.480	1.671	450
Mutatie reserves	7.749	19.982	692	1.156	- 68	- 744
Resultaat	2.939	0	75	80	76	91
Af: incidentele baten en lasten	-	-	- 211	325	600	-
Materieel resultaat	2.939	0	286	- 245	- 524	91

4. Financiële positie

4.1. Inleiding

In hoofdstuk 3.3. hebben wij reeds het meerjarenbeeld geschetst. In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de totstandkoming van dit beeld.

Bij de behandeling van de Perspectiefnota 2014-2018 heeft u ingestemd met de kaders voor de samenstelling van deze programmabegroting. Voor zover niet anders is vermeld zijn deze kaders dan ook gehanteerd. In onderstaande tabel zijn ze nogmaals weergegeven. Verder treft u in dit hoofdstuk een toelichting aan op de reguliere herijkingen en wordt nader ingegaan op de reserves en voorzieningen.

4.2. Uitgangspunten programmabegroting

Bij de samenstelling van de Programmabegroting 2015-2018 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd.

Uitgangspunten programmabegroting	Grondslag
Raadsbesluiten (incl. structurele doorwerking Najaarsnota 2014)	t/m 16 september 2014
Looninflatie	principe akkoord CAO gemeenten
Prijsinflatie inkomstenbudgetten	0,95%
Prijsinflatie uitgavenbudgetten	0,0%
Prijsinflatie grondexploitatie	3,0%
Stijging opbrengsten grondexploitatie	2,0%
Renteomslagpercentage	3,50%
Prijsinflatie verstrekte subsidies	0,95%
Prijsinflatie gemeentelijke belastingen en rechten	0,95%
Areaaluitbreiding wegen en wegmeubilair, openbare verlichting en openbaar groen	48 (x € 1.000)
Algemene uitkering uit het gemeentefonds	meicirculaire
Aantal woonruimten per 1-1-2014 (groei 2014)	21.993 (125)
Areaaluitbreiding riolering (gesloten huishouding)	26 (x € 1.000)

4.3. Herijkingen

De herijkingen hebben betrekking op nieuw beleid, prijsmutaties, loonaanpassingen, autonome ontwikkelingen, kapitaallasten, beleidsbeslissingen en de structurele doorwerking uit de Najaarsnota 2014. Verwezen wordt naar onderstaande tabel. Het totaal van de herijkingen is opgenomen in het meerjarenbeeld (hoofdstuk 3.3.).

Herijkingen	bedragen x € 1.000			
	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Nieuw beleid (aanvulling Bestedingsplan 2015-2018 vanuit PPN)	- 620	- 818	- 1.110	- 1.244
Prijsmutaties	245	242	243	244
Loonaanpassingen	345	325	325	325
Autonome ontwikkelingen	- 26	- 26	- 25	- 45
Kapitaallasten	94	- 142	- 149	- 196
Beleidsbeslissingen	940	1.330	1.090	2.215
Structurele doorwerking Najaarsnota 2014	- 346	- 246	- 196	- 120
Totaal	632	665	178	1.179

4.3.1. Nieuw beleid

In paragraaf 4.3.8. is in de vorm van een bestedingsplan een overzicht opgenomen van de voorgenomen uitgaven en investeringen voor de komende jaren. Ten opzichte van het bestedingsplan dat is opgenomen in de Perspectiefnota 2014-2018 nemen de lasten in 2015 met ruim 0,6 mln. toe, oplopende naar € 1,2 mln.

bedragen x € 1.000

Bestedingsplan	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Bestedingsplan opgenomen in Perspectiefnota 2014-2018	984	334	84	84
Aanvulling op Bestedingsplan	620	819	1.110	1.244
Totale lasten Bestedingsplan 2015-2018	1.604	1.152	1.194	1.328

4.3.2. Prijsmutaties

In de Perspectiefnota 2014-2018 was voor de uitgavenbudgetten rekening gehouden met een trendmatige aanpassing van 0,95%. Deze trendmatige aanpassing is teruggedraaid. Voor de inkomstenbudgetten is de trendmatige aanpassing gehandhaafd.

4.3.3. Loonaanpassingen

Onlangs is een principeakkoord gesloten tussen werkgevers en werknemers over een nieuwe CAO voor gemeentepersoneel voor de periode 1 januari 2013 tot en met 31 december 2015. Op grond van dit akkoord is de verwachte stijging van de salariskosten in beeld gebracht. In de Programmabegroting 2014-2017 is een raming opgenomen voor de te verwachten stijging van de salariskosten vanaf 1 januari 2013. Deze raming is te hoog vastgesteld en het voordeel is toegevoegd aan het begrotingssaldo. Wel is nog een reservering opgenomen van afgerond € 100.000 voor een mogelijke stijging van de sociale lasten in 2015 en invulling van de secundaire voorwaarden, die in het principeakkoord zijn opgenomen.

4.3.4. Autonome ontwikkelingen

De autonome ontwikkelingen hebben met name betrekking op een aanpassing van premies voor de diverse verzekeringen.

bedragen x € 1.000

Autonome ontwikkelingen	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
- Aanpassing rente lening Vitens	- 5	- 5	- 4	- 23
- Meicirculaire (verschil t.o.v. raadsbrief)	2	2	2	2
- Premies verzekeringen	- 23	- 23	- 23	- 23
- Mutatie reserve Kernenbeleid				- 1
Totaal	- 26	- 26	- 25	- 45

4.3.5. Kapitaallasten

De kapitaallasten hebben betrekking op de bijstelling van het renteomslagpercentage en de ontwikkeling van het financieringstekort.

4.3.6. Beleidsbeslissingen

In onderstaande tabel zijn de beleidsbeslissingen opgenomen en van een nadere toelichting voorzien.

Beleidsbeslissingen	Begroting 2015	MJR 2016	bedragen x € 1.000	
			MJR 2017	MJR 2018
- Afschaffen betaald parkeren	- 260	- 230	- 230	- 230
- Geen invoering toeristisch betaald parkeren			- 90	- 90
- Afstoten Rams Woerthe als bestuurscentrum		110	110	110
- Inzetten stelpost voor het opvangen van de decentralisatie rijkstaken en het begrotingstekort	1.200	1.400		
- Nieuw beleid voor uitvoering collegeprogramma "Verantwoord Anders"		- 200	- 400	- 600
- Nog te realiseren bezuinigingen		250	1.100	3.025
- Onttrekken aan de reserve Opvangen effecten bestuursakkoord			600	
- Toevoegen aan Algemene reserve vaste buffer	- 920			
- Onttrekken aan de Algemene reserve vrij besteedbaar	920			
Totaal	940	1.330	1.090	2.215

Toelichting.

Afschaffen betaald parkeren.

Met de afschaffing van het betaald parkeren wordt invulling gegeven aan hetgeen in het collegeprogramma staat vermeld.

Geen invoering toeristisch betaald parkeren.

Bij de behandeling van de Perspectiefnota 2014-2018 heeft u besloten de invoering van het toeristisch betaald parkeren met twee jaar uit te stellen tot 1 januari 2017. Overeenkomstig hetgeen in het vorige punt is geschreven over de afschaffing van betaald parkeren wordt ook geen invulling gegeven aan de invoering van toeristisch betaald parkeren.

Afstoten Rams Woerthe als bestuurscentrum.

Bij de behandeling van de Perspectiefnota 2014-2018 heeft u ingestemd met het terugdraaien van de bezuinigingen op Rams Woerthe. Inmiddels doen zich nieuwe ontwikkelingen voor, die het alleszins verantwoord maken dat Rams Woerthe met ingang van 2016 niet meer als bestuurscentrum zal dienen en het college dus zijn intrek zal nemen in het gemeentehuis aan de Vendelweg.

Inzetten stelpost voor het opvangen van de decentralisatie rijkstaken en het begrotingstekort/ Onttrekken aan de reserve Opvangen effecten bestuursakkoord.

In de Programmabegroting 2014-2017 is voor de jaren 2015 en 2016 een stelpost opgenomen van € 1,3 mln. voor het opvangen van effecten voortvloeiende uit het indertijd afgesloten bestuursakkoord tussen Rijk en gemeenten, waaronder de decentralisatie van rijkstaken (3D's).

Wij hebben geconstateerd dat voor 2015 € 1,2 mln. nodig is om de jaarschijf 2015 van de meerjarenbegroting sluitend te maken. Als dekking hebben wij vorengenoemde stelpost ingezet en het resterende bedrag van € 100.000 toegevoegd aan de Algemene reserve vrij besteedbaar.

Voor dekking van de jaarschijf 2016 is inzet van de beschikbare stelpost van € 1,3 mln. niet voldoende. Wij hebben gemeend maximaal € 100.000 in te zetten ten laste van de Algemene reserve vrij besteedbaar, zijnde het bedrag dat in 2015 in deze reserve is gestort. Er resteert dan nog een bezuinigingstaakstelling van € 0,25 mln.

Voor 2017 willen wij niet verder een beroep doen op de Algemene reserve vrij besteedbaar. Echter het tekort voor deze jaarschijf bedroeg nog € 1,7 mln. Dit tekort wordt voor een zeer groot deel veroorzaakt door de afbouw van de rijksvergoeding voor WSW werknemers. Wij verwijzen naar het Bestedingsplan 2015-2018 (samenvoeging NWG/IGSD) en het bestuursprogramma Steenwijkerlanders doen het samen. Zoals bekend beschikken wij over een reserve Opvangen effecten bestuursakkoord. Eén van effecten betrof vorengenoemde decentralisatie. Hoewel wij zeer doordrongen zijn van de (financiële) risico's ten aanzien van de decentralisatie van de rijkstaken (3D's) hebben wij, gelet op de relatie met de afbouw van de rijksvergoeding, toch gemeend een deel van het begrotingstekort voor deze jaarschijf, namelijk € 0,6 mln. ten laste van de reserve Opvangen effecten bestuursakkoord te brengen. Per saldo resteert voor 2017 nog een bezuinigingstaakstelling van € 1,1 mln.

Nieuw beleid voor de uitvoering van het collegeprogramma "Verantwoord Anders".

Voor de uitvoering van het collegeprogramma zijn de in de tabel opgenomen bedragen gereserveerd. Mede op basis van de nog te voeren gesprekken met de verschillende groeperingen in de samenleving in het 1e kwartaal van 2015 zullen wij samen met uw raad invulling geven aan deze reserveringen.

Nog te realiseren bezuinigingen.

In hoofdstuk 1 Inleiding van de programmabegroting is opgemerkt dat wij niet ontkomen aan een bezuinigingsoperatie. Voor 2016 wordt een begrotingstekort voorzien van circa € 0,25 mln. oplopend naar ruim € 3 mln. in 2018.

Toevoegen aan de Algemene reserve vaste buffer/ onttrekken aan de Algemene reserve vrij besteedbaar.

Verwezen wordt naar de toelichting bij het onderdeel Algemene reserve vaste buffer (paragraaf 4.7.1.).

4.3.7. Structurele doorwerking Najaarsnota 2014

In de Najaarsnota 2014 is een nadere toelichting gegeven over de structurele doorwerking van onderstaande producten in de Programmabegroting 2015-2018.

	bedragen x € 1.000			
Structurele doorwerking Najaarsnota 2014	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
- Afschrijving, rente hypotheekverstrekking, dividend ROVA	- 10	- 10	- 10	16
- Minder inkomsten begraafrechten	- 30	- 30	- 30	- 30

bedragen x € 1.000

Structurele doorwerking Najaarsnota 2014	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
- Huur sportaccommodaties	- 56	- 56	- 56	- 56
- Leges bestemmingsplannen	- 50	- 30	- 20	- 10
- Leges omgevingsvergunningen	- 200	- 120	- 80	- 40
Totaal	- 346	- 246	- 196	- 120

4.3.8. Bestedingsplan 2015-2018

In de Perspectiefnota 2014-2018 hebben wij in hoofdstuk 7.1 in de vorm van een Bestedingsplan 2015-2018 de voorgenomen bestedingen vermeld voor de komende jaren. De incidentele en structurele lasten van dit plan zijn verwerkt in deze programmabegroting. In aanvulling op dit plan zijn wij voornemens onderstaande investeringen/ uitgaven voor de komende jaren te doen. De incidentele uitgaven worden gedekt door de inzet van de Algemene reserve vrij besteedbaar en de reserve Volkshuisvesting. Voor alle planjaren bedraagt de onttrekking aan deze reserves in totaal € 4,245 mln. Het bestedingsplan ziet er als volgt uit.

bedragen x € 1.000

Bestedingsplan	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Perspectiefnota 2014-2018				
<u>1. Steenwijker!ANDERS' voelen zich welkom</u>				
Doorontwikkeling digitale dienstverlening	475	275	25	25
<u>2. Steenwijker!ANDERS' voelen zich thuis</u>				
Groot onderhoud Kooibrug *	200			
Herstel kademuur Blokzijl *	250			
<u>3. Steenwijker!ANDERS' doen het samen</u>				
Groot onderhoud zwembad 't Tolhekke	30	30	30	30
Maatschappelijke stage	29	29	29	29
Totaal perspectiefnota	984	334	84	84
Ten laste van begrotingssaldo				
<u>1. Steenwijker!ANDERS' voelen zich welkom</u>				
Project digitalisering bouwvergunningen	40	40		
Doorontwikkeling digitale dienstverlening	320	355	285	
<u>2. Steenwijker!ANDERS' voelen zich thuis</u>				
Ontmoetingsplein Kerkplein (Vollenhove)	-	-	-	-
Groot onderhoud damwand haven Oldemarkt	60			
Uitvoering Wijkvisie Steenwijk-west *	300	300	300	
Herinrichting Tukseweg tussen M. Kiersstraat en inrit Steenwijkerdiep ter hoogte van het oude Welkoop gebouw *	50			
Pilot "openbaar licht" in Vollenhove en Steenwijkerwold *	95			
<u>3. Steenwijker!ANDERS' doen het samen</u>				
Opwaardering sportaccommodaties *	225	234	240	254
Schuldhelpverlening *	250	200	150	100

bedragen x € 1.000

Bestedingsplan		Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Bijdrage in tekort NWG/IGSD	*	330	570	905	1.075
4. Steenwijker!'ANDERS' zijn actief					
Breedband	*	500	500		
Steenwijk Vestingstad	*	50			
Van revitalisering bedrijventerreinen naar parkmanagement	*		100	50	
Nationaal Park	*	40	40	40	40
Subtotaal:		2.260	2.339	1.970	1.469
Dekking incidenteel					
Algemene reserve vrij besteedbaar		1.340	1.220	560	225
Reserve Volkshuisvesting		300	300	300	
Totaal dekking incidenteel		1.640	1.520	860	225
Totaal ten laste van begrotingsaldo		620	819	1.110	1.244

Een aantal onderwerpen dient nog nader te worden uitgekristalliseerd. Dit hebben wij tot uitdrukking gebracht door voor deze onderwerpen in de vorm van * aan te geven dat wij uw raad nog een voorstel presenteren, alvorens tot uitvoering over te gaan. Uiteraard informeren wij u over de voortgang van de diverse projecten via de tussentijdse bestuursrapportages.

4.4. Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Onder arbeidskosten gerelateerde verplichtingen wordt op grond van artikel 20, lid 2a en artikel 22 van het BBV verstaan de verplichtingen met een jaarlijks terugkerend volume van vergelijkbare omvang. De reden dat in de programmabegroting aan deze verplichtingen aandacht moet worden besteed is gelegen in het feit dat deze niet in de balans worden opgenomen. Daarbij moeten wij met name denken aan de verplichtingen met betrekking tot het vakantiegeld.

Vakantiegeld

Bij vakantiegeld worden gedurende het begrotingsjaar verplichtingen opgebouwd, die in het eerstvolgende begrotingsjaar tot uitbetaling komen. Zolang deze verplichtingen een jaarlijks gelijk volume bedragen mag hiervoor geen voorziening worden gevormd, maar moeten deel uitmaken van de exploitatie. Voor 2015 bedraagt de verplichting ca. € 640.000.

4.5. Investerings

De investeringen moeten op grond van artikel 20, lid 2b van het besluit Begroting en Verantwoording (BBV) worden onderscheiden in investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Investerings met een economisch nut zijn investeringen die bijdragen aan de mogelijkheid om inkomsten te verwerven, bijvoorbeeld door de kosten daarvan in tarieven te verwerken, en/ of verhandelbaar zijn.

Alle andere investeringen zijn investeringen met maatschappelijk nut. Gedacht moet worden aan investeringen in de aanleg van wegen, riolering, openbaar groen, bruggen etc.

Investerings met economisch nut moeten worden geactiveerd en afgeschreven overeenkomstig de in de nota Afschrijvingsbeleid en Waarderingsgrondslagen gemeente Steenwijkerland 2009 opgenomen afschrijvingstabel en voor zover sindsdien niet aangepast.

Voor investeringen met maatschappelijk nut verdient het volgens de toelichting op het BBV de voorkeur deze niet te activeren. Het mag echter wel. In de staat van investeringen (rekeningsbasis) zijn nagenoeg geen investeringen met maatschappelijk nut meer opgenomen. Deze beleidslijn willen wij ook in de komende jaren voortzetten. Dit houdt in dat investeringen met maatschappelijk nut pas worden geactiveerd als er geen (bestemmings)reserve of eenmalige ruimte binnen de exploitatie aanwezig is om genoemde investering te dekken. Moet inderdaad tot activering worden besloten, dan wordt de investering afgeschreven overeenkomstig de termijn, die daarvoor in eerdergenoemde afschrijvingstabel staat vermeld. Uiteraard moet de exploitatie wel de nodige ruimte bieden om de structurele kapitaallasten te dekken. Het verloop van de investeringen en de daarbij behorende afschrijvings- en rentelasten treft u in onderstaand overzicht aan:

bedragen x € 1.000

Investerings materiële vaste activa	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Boekwaarde per 1-1 economisch nut	94.754	90.566	86.729	83.058
Boekwaarde per 1-1 maatschappelijk nut	345	332	319	306
Afschrijving	4.201	3.991	3.783	3.361
Rente	5.014	4.738	4.465	4.198
Kapitaallasten	9.215	8.733	8.259	7.580

4.6. Financiering

Om investeringen te kunnen doen moet meestal worden geleend. De gemeente Steenwijkerland heeft medio 2014 een langlopende geldlening bij de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten afgesloten van € 10 mln. met een looptijd van 20 jaar, rente 2,25%. De aflossing geschiedt half jaarlijks.

De lening is onder meer bedoeld voor financiering van lopende en nieuwe in gang gezette investeringen. Bij het aantrekken van financieringsmiddelen wordt op basis van de geldende rentetarieven op de geld- en kapitaalmarkt en de te verwachten liquiditeitsbehoefte een financieringsconstructie gekozen, die optimaal aansluit bij eerdergenoemde behoefte en in de pas loopt met de wettelijke voorschriften.

4.7. Reserves en voorzieningen

Ten opzichte van het saldo van de Perspectiefnota 2014-2018 (raadsbesluiten t/m april 15 april 2014) per 1 januari 2018 constateren wij een afname van de vermogenspositie met € 7 mln. Deze daling is met name een gevolg van de inzet van de Algemene reserve vrij besteedbaar en de reserve Volkshuisvesting voor dekking van de incidentele uitgaven, die opgenomen zijn in de Perspectiefnota 2014-2018 en de Programmabegroting 2015-2018 ter grootte van € 5,5 mln. Bovendien is in 2017 nog € 0,6 mln. ten laste van de reserve Opvangen effecten bestuursakkoord gebracht ter gedeeltelijke dekking van het begrotingstekort.

bedragen x € 1.000

Reserves en voorzieningen	Saldo 1-1-2014	Saldo 1-1-2015	Saldo 1-1-2016	Saldo 1-1-2017	Saldo 1-1-2018	Saldo 1-1-2019
Reserves						
Saldo rekening	2.939	0	0	0	0	0
Algemene reserves	24.139	17.348	14.875	13.024	12.464	12.239
Algemene reserve grondexploitatie	4.000	4.304	5.634	6.597	8.165	9.014
Bestemmingsreserve onderwijs	7.432	5.350	5.155	5.103	5.099	5.307
Bestemmingsreserves overig	23.463	14.989	15.634	15.418	14.482	14.394
Totaal Reserves	61.972	41.991	41.299	40.142	40.210	40.954
Voorzieningen						
Voorzieningen	5.865	5.263	4.521	4.539	4.475	4.528
Totaal Voorzieningen	5.865	5.263	4.521	4.539	4.475	4.528
Totaal	67.837	47.254	45.820	44.681	44.685	45.482

4.7.1. Verloop algemene en bestemmingsreserves

Het BBV onderscheidt de volgende reserves:

- a. algemene reserve (s);
- b. de bestemmingsreserves

In onderstaande toelichting wordt nader ingegaan op een aantal algemene en bestemmingsreserves.

Algemene reserves:

Algemene reserve vaste buffer

In de nota Reserves en Voorzieningen 2011-2015 is vastgelegd dat de norm voor de Algemene reserve vaste buffer 10% van de som van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de opbrengst onroerende-zaakbelastingen (o.z.b.) bedraagt.

Ten einde zeer frequent toevoegingen en onttrekkingen aan genoemde reserve te voorkomen als gevolg van fluctuaties in de algemene uitkering en de opbrengst o.z.b. wordt een ondergrens en een bovengrens van 1% gehanteerd. Beneden de 9% moet de reserve worden gevoed en boven de 11% kan het meerdere voor incidentele doeleinden worden ingezet, met inachtneming van het gemeentelijk risicoprofiel.

bedragen x € 1.000

Norm Algemene reserve	Begroting 2015
Grondslag normbepaling	
Algemene uitkering uit gemeentefonds	67.880
Opbrengst Onroerendezaakbelasting	6.849
Totaal Grondslag normbepaling	74.729
Afwijking t.o.v. norm	
Norm 10%	7.473
Algemene reserve per ultimo 2014	6.571
Afwijking t.o.v. norm (lager)	902

Het saldo van Algemene reserve bedraagt € 6,571 mln. overeenkomende met een norm van 8,8%. Deze bevindt zich dus beneden de 9%. In de jaarrekening 2013 hebben wij aangegeven dat de algemene uitkering per 1 januari 2015 veel hoger zou uitvallen als gevolg van de overheveling van de budgetten door het rijk voor de uitvoering van taken binnen het sociaal domein. Dit is de reden dat ruim € 1,5 mln. van het rekeningresultaat is ingezet voor de verhoging van deze algemene reserve. Voor het onderdeel Participatie was het over te hevelen rijksbudget nog niet bekend. Inmiddels is dit voorlopig vastgesteld op € 9,8 mln. Dit betekent dat de norm met 10% van dit bedrag oftewel € 0,9 mln. toeneemt. Ten einde de buffer op het afgesproken niveau te brengen is € 0,9 mln. aan de Algemene reserve vrij besteedbaar onttrokken en ten gunste van de Algemene reserve vaste buffer gebracht.

Algemene reserve grondbedrijf

In paragraaf 5.7.8 wordt een overzicht gegeven van verloop van deze reserve. Voor 2014 wordt een winstneming gecalculeerd van € 304.000. De stand van de reserve komt daarmee per 1 januari 2015 op € 4,3 mln. en overtreft in geringe mate de op basis van de risicoscan noodzakelijke hoogte van de reserve.

Algemene reserve vrij besteedbaar

De Algemene reserve vrij besteedbaar bedraagt per ultimo 2018 € 2,3 mln. Daarbij is nog geen rekening gehouden met:

mutaties uit de Najaarsnota 2014:

- een toevoeging vanuit de bedrijfsreserve van € 0,8 mln.
- een storting ten gunste van deze reserve van € 1 mln.
- een onttrekking van € 138.000 ten gunste van de voorziening wachtgelden collegeleden periode 2001-2006 en 2010-2014.

Indien met deze mutaties rekening wordt gehouden bedraagt de reserve ultimo 2018 € 4 mln.

Bedrijfsreserve

In de Najaarsnota 2014 is aangegeven dat van het gereserveerde bedrag van € 2 mln. voor de uitvoering van de strategische personeelsplanning € 0,8 mln. kan vrijvallen ten gunste van de Algemene reserve vrij besteedbaar. Met deze mutatie is nog geen rekening gehouden in deze begroting. Naast vorengenoemd bedrag is nog € 0,5 mln. aanwezig in de bedrijfsreserve. Dit bedrag komt overeen met de geldende criteria. Na verwerking van de mutatie in de bedrijfsreserve heeft deze dus een omvang van € 1,7 mln.

Bestemmingsreserves

Reserve Opvangen effecten bestuursakkoord.

Het saldo van de reserve Opvangen effecten bestuursakkoord bedraagt per ultimo 2018 € 1,6 mln. en is als volgt opgebouwd:

	bedragen x € 1.000			
Reserve Opvangen effecten bestuursakkoord	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Saldo 1-1	2.495	2.265	2.255	1.655
Storting ten laste van de exploitatie	90	90		
Storting/ onttrekking aan de Algemene reserve vrij besteedbaar	100	- 100		
Onttrekking voor de vorming van de reserve Frictie samenvoeging IGSD/NWG	- 420			
Onttrekking ten gunste van de exploitatie			- 600	
Saldo 31-12	2.265	2.255	1.655	1.655

De financiële risico's met betrekking tot het bestuursakkoord liggen met name bij de overheveling van de rijkstaken naar de gemeente voor de onderdelen werk, zorg en jeugd (3D's). Dit is de reden dat wij een deel van het saldo van deze reserve in het verlengde van deze overheveling hebben ingezet om de nadelige effecten op te vangen binnen de exploitatie dan wel om een nieuwe reserve te vormen.

Reserve Fricție samenvoeging IGSD/NWG.

Als gevolg van het opgaan van de NoordWestGroep en de IGSD S-W in één uitvoeringsorganisatie wordt deze nieuwe organisatie ook geconfronteerd met opstartkosten (bijv. implementatie werkprocessen en verhuiskosten) en frictiekosten. Bij deze laatste gaat het o.a. om training- en opleidingskosten van medewerkers en mogelijke WW rechten van boventallige formatie. Wij schatten de totale omvang van deze kosten in op € 1,2 mln. voor de komende jaren. Omdat het om incidentele kosten gaat en de inschatting op voorhand altijd van veel factoren afhankelijk is (met name de frictiekosten) achten wij het reëel hiervoor een reserve te vormen.

De reserve wordt gevormd door een onttrekking aan de Algemene reserve vrij besteedbaar en de reserve Opvangen effecten bestuursakkoord van resp. € 0,8 en € 0,42 mln.

Reserve Onderwijshuisvesting.

De reserve Onderwijshuisvesting bedraagt per 1 januari 2015 afgerond € 5,3 mln. Zoals reeds bij de vorige programmabegroting is opgemerkt past het Rijk per 1 januari 2015 een korting toe van landelijk € 256 mln. Voor de gemeente Steenwijkerland is dat circa € 0,6 mln. Per saldo blijft de reserve Onderwijshuisvesting echter op hetzelfde niveau, doordat de korting voor een zeer groot deel wordt gedekt uit de vrijvallende kapitaallasten. Deze vrijvallende kapitaallasten kunnen dus niet meer worden ingezet voor de dekking van de exploitatielasten, die voortvloeien uit het jaarlijks vast te stellen onderwijshuisvestingsprogramma.

Reserve Volkshuisvesting.

Het saldo bedraagt per 1 januari 2015 € 8,9 mln. Zoals uit het Bestedingsplan 2015-2018 blijkt wordt voor de jaren 2015 tot en met 2017 in totaal € 0,9 mln. ingezet voor de uitvoering van de wijkvisie Steenwijk-west.

Reserve Riolering.

In paragraaf 5.1.7. Rioolheffing wordt uitgebreid ingegaan op de ontwikkeling van de tarieven en de reserve en voorziening riolering.

De reserve Riolering wordt gevormd uit vrijvallende kapitaallasten. Het dekkingspercentage voor de heffing van riolrechten is evenals bij de Programmabegroting 2014-2017, jaarschijf 2015 bepaald op 96,6%. Er vindt voor 2015 een uitname uit de reserve plaats van € 108.000. Het saldo van de reserve bedraagt ultimo 2018 € 597.000.

4.7.2. Verloop voorzieningen

Voorzieningen worden onder meer gevormd wegens:

- a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is te schatten;
- b. op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;

- c. kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.

Evenals bij de reserves treft u onderstaand ook een toelichting aan op de meest in het oog springende voorzieningen.

Voorziening Maatschappelijk vastgoed.

De omvang van de voorziening is gebaseerd op een meerjarig onderhoudsplan met een looptijd van 10 jaar. Dit plan wordt jaarlijks herijkt en voor zover deze herijking invloed op de hoogte van de voorziening heeft wordt deze bij de samenstelling van de jaarrekening bijgesteld.

Voorziening wachtgelden collegeleden periode 2001-2006 en 2010-2014.

Jaarlijks wordt bij de vaststelling van de jaarrekening de omvang van de voorziening op het juiste niveau gebracht. Bij de Perspectiefnota 2014-2018 is een voorlopige storting in de voorziening gedaan van € 0,5 mln. voor de voormalige collegeleden periode 2010-2014. Bij de Najaarsnota 2014 (mutatie is nog niet in de begroting verwerkt) is de storting geactualiseerd en verhoogd met € 138.000 tot € 638.000. Voorts is voor 2015 nog een kleine onttrekking aan de voorziening geraamd van € 39.405 voor wachtgelden van de wethouders, die gedurende de periode 2001-2006 het college vormden. De wachtgelden voor laatstgenoemde wethouders zijn daarmee beëindigd.

Egalisatievoorziening Riolering.

Met uitzondering van de vrijvallende kapitaallasten worden de exploitatiesaldi ten laste of ten gunste van de egalisatievoorziening gebracht. De vrijvallende kapitaallasten moeten op grond van het BBV ten gunste van de reserve Riolering gebracht.

Het dekkingspercentage is evenals in de Programmabegroting 2014-2017, jaarschijf 2015 bepaald op 96,6%. Per saldo vindt in 2015 een onttrekking aan de egalisatievoorziening plaats van afgerond € 85.000. Zoals ook bij de reserve Riolering is opgemerkt wordt in paragraaf 5.1.7 Rioolheffing een uitgebreide toelichting gegeven.

Voorziening pensioen wethouders.

Op grond van de wet APPA (algemene pensioenwet politieke ambtsdragers) is de gemeente verplicht om een voorziening te treffen voor wethouders teneinde hen in staat te stellen hun pensioen over te dragen. Per 1 januari 2015 bedraagt het saldo € 1.308.000. In 2015 en verder wordt er jaarlijks € 175.000 toegevoegd aan deze voorziening. Daarbij is nog geen rekening gehouden met de effecten van de wisseling van het college. Ook deze voorziening wordt ieder jaar bij de samenstelling van de jaarrekening geactualiseerd.

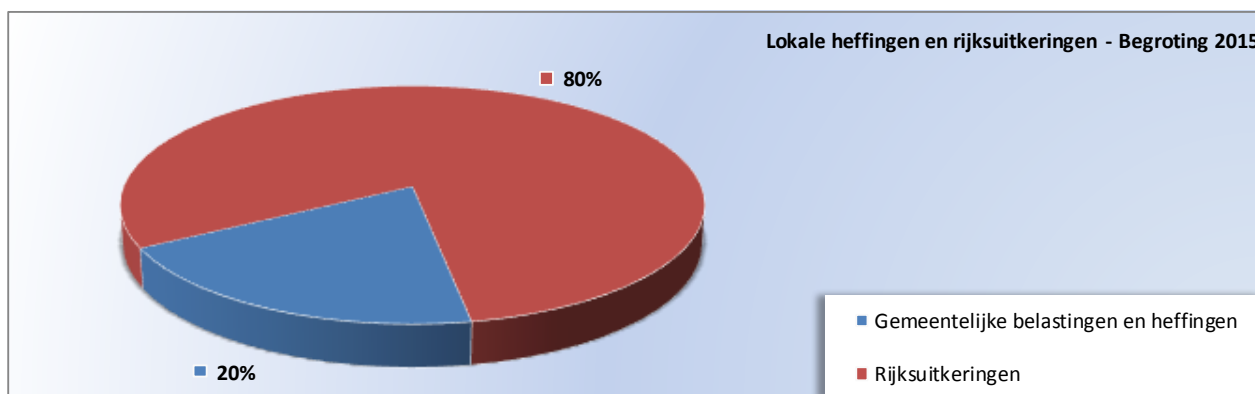
5. Specifieke paragrafen

5.1. Lokale heffingen

5.1.1. Inleiding

De gemeente heeft voor het goed kunnen uitvoeren van haar taken geld nodig. Een groot deel van dit geld wordt ontvangen uit "Den Haag" door middel van de zogenaamde "Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds". Dit "Haagse" geld is echter onvoldoende om alle taken te kunnen uitvoeren. Daarom maakt de gemeente gebruik van haar bevoegdheid om inkomsten te verkrijgen via burgers en bedrijven. Dit gebeurt met behulp van onder meer lokale belastingen en heffingen.

In 2015 verwacht de gemeente Steenwijkerland in totaal een bedrag van ruim € 99 mln. aan inkomsten te ontvangen (gemeentelijke belastingen en heffingen en rijksuitkeringen). In onderstaande grafiek is aangegeven welk deel uit "Den Haag" komt en welk deel uit "Steenwijkerland".

Zoals blijkt uit de grafiek vormen de lokale belastingen en heffingen zowel voor de gemeente als voor haar inwoners en ondernemers een serieuze aangelegenheid. In deze paragraaf wordt daarom stilgestaan bij de diverse aspecten die samengaan met dit onderwerp. Zo worden de uitgangspunten benoemd, die de gemeente hanteert bij het vaststellen van de tarieven. Ook wordt met behulp van tabellen de ontwikkeling getoond van de gemeentelijke belastingopbrengsten. Tenslotte wordt gekeken hoe "duur" Steenwijkerland is ten opzichte van omliggende en vergelijkbare gemeenten.

5.1.2. Belastingen en heffingen

Bij het verkrijgen van inkomsten van inwoners en ondernemers zijn gemeenten aan regels gebonden. Zo mogen gemeenten slechts een beperkt aantal belastingen heffen. Deze staan opgesomd in de Gemeentewet. Voor de tarieven geldt dat deze niet zijn gekoppeld aan de hoogte van de kosten van de gemeentelijke dienstverlening. Ook in de besteding van de belastingopbrengsten is de gemeente vrij. Voorbeelden zijn de onroerende-zaakbelasting (OZB), hondenbelasting en de toeristenbelasting. De gemeentelijke belastingen die in 2015 in de gemeente Steenwijkerland worden geheven zijn:

- Onroerende-zaakbelasting
- Hondenbelasting

- Toeristenbelasting
- Forensenbelasting

Naast belastingen rekent de gemeente heffingen. Dit zijn kosten voor individuele dienstverlening aan burgers en ondernemers. Voor de tarieven van deze heffingen geldt dat de opbrengsten de kosten van de dienstverlening op begrotingsbasis niet mogen overschrijden.

De gemeentelijke heffingen die in 2015 in de gemeente Steenwijkerland worden geheven zijn:

- Rioolrechten
- Afvalstoffenheffing
- Begraafrechten
- Overige rechten

5.1.3. Uitgangspunten

De gemeente werkt voortdurend aan een goed leefklimaat voor haar inwoners, ondernemers en bezoekers. Dit vraagt de nodige inspanningen van de gemeente. Inspanningen die veel geld kosten, getuige deze begroting. Welke bijdrage jaarlijks wordt gevraagd van de inwoners en ondernemers van Steenwijkerland bepaalt de gemeenteraad. Zij stelt namelijk de nieuwe tarieven vast voor de lokale belastingen en heffingen. De gemeenteraad heeft hierbij weliswaar een grote mate van vrijheid, maar is zich bewust dat een goed leefklimaat hand in hand gaat met een verantwoord belastingbeleid. Zo is in het collegeprogramma afgesproken, dat de tarieven van de gemeentelijke belastingen niet meer dan trendmatig worden verhoogd.

In paragraaf 4.2. hebben wij aangegeven dat voor 2015 een trendmatige verhoging van 0,95% wordt gehanteerd. Wel wordt voorgesteld de tarieven voor de rioolheffing aan te passen als gevolg van meerdere ontwikkelingen. Deze worden in het vervolg van dit hoofdstuk nader toegelicht.

5.1.4. Overzicht belastingopbrengsten

De totale opbrengst voor belastingen en heffingen in 2015 bedraagt 19,5 mln. Verwezen wordt naar onderstaande specificatie.

bedragen x € 1.000

Lokale belastingen en heffingen	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Belastingen						
Onroerende-zaakbelasting eigenaren	5.502	5.676	5.730	5.730	5.730	5.730
Onroerende-zaakbelasting gebruikers	1.096	1.108	1.119	1.119	1.119	1.119
Forensenbelasting	892	848	856	856	856	856
Toeristenbelasting	452	442	442	442	442	442
Hondenbelasting	188	192	194	194	194	194
Totaal Belastingen	8.130	8.266	8.340	8.340	8.340	8.340
Heffingen						
Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	3.250	3.239	3.239	3.239	3.239	3.239
Rioolheffing	5.395	5.444	5.405	5.430	5.455	5.480
Marktgeden	22	18	18	18	18	18
Totaal Heffingen	8.666	8.701	8.662	8.687	8.712	8.737

bedragen x € 1.000

Lokale belastingen en heffingen	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Leges en rechten						
Secretarieleges burgerzaken	404	440	446	446	446	446
Begraafplaatsrechten	386	459	433	433	433	433
Overige leges en rechten	2.488	2.028	1.574	1.675	1.724	1.774
Totaal Leges en rechten	3.278	2.927	2.454	2.554	2.604	2.654
Totaal lokale belastingen en heffingen	20.074	19.893	19.456	19.581	19.656	19.731

Bij het verkrijgen van inkomsten van inwoners en ondernemers zijn gemeenten aan regels gebonden. Zo mogen gemeenten slechts een beperkt aantal belastingen heffen. Deze staan opgesomd in de Gemeentewet. Voor de tarieven geldt dat deze niet zijn gekoppeld aan de hoogte van de kosten van de gemeentelijke dienstverlening. Ook in de besteding van de belastingopbrengsten is de gemeente vrij. Voorbeelden zijn de onroerende-zaakbelasting (OZB), hondenbelasting en de toeristenbelasting. De gemeentelijke belastingen die in 2015 in de gemeente Steenwijkerland worden geheven zijn:

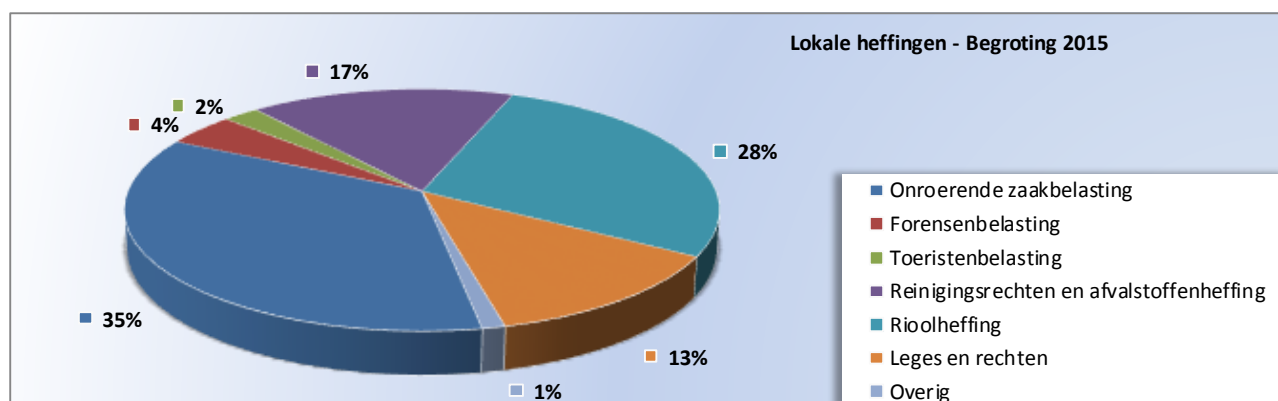
- Onroerende-zaakbelasting
- Hondenbelasting
- Toeristenbelasting
- Forensenbelasting

Naast belastingen rekt de gemeente heffingen. Dit zijn kosten voor individuele dienstverlening aan burgers en ondernemers. Voor de tarieven van deze heffingen geldt dat de opbrengsten de kosten van de dienstverlening op begrotingsbasis niet mogen overschrijden.

De gemeentelijke heffingen die in 2015 in de gemeente Steenwijkerland worden geheven zijn:

- Rioolrechten
- Afvalstoffenheffing
- Begraafrechten
- Overige rechten

In onderstaande cirkeldiagram wordt het aandeel van de belastingsoorten en verschillende heffingen in het totaal van de gemeentelijke belastingen in beeld gebracht.

5.1.5. Lokale belastingdruk

Alle gemeenten in Nederland maken gebruik van hun bevoegdheid om inkomsten te verkrijgen via burgers en bedrijven. Binnen de grenzen van de wet bepalen de afzonderlijke gemeenteraden daarbij zelf welke belastingen zij heffen. Ook ten aanzien van de verschillende belastingtarieven hebben zij een grote mate van vrijheid. Dit heeft tot gevolg dat er grote verschillen zijn in de bedragen die gemeenten in rekening brengen bij hun inwoners en ondernemers. De gemeente Steenwijkerland voert een terughoudend beleid als het gaat om een meer dan trendmatige verhoging van de belastingtarieven. Voor de Afvalstoffenheffing en de Rioolrechten worden de wijzigingen in de kosten verhaald door de betreffende tarieven dienovereenkomstig aan te passen.

Voor de gemeente Steenwijkerland is de ontwikkeling van de lokale belastingdruk als volgt:

Woonlasten eigenaar en gebruiker	2015	2014	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
Eigenaar en gebruiker				
Onroerende-zaakbelastingen (eigenarendeel)	€ 212,40	€ 210,40	€ 2,00	0,95%
Afvalstoffenheffing	€ 179,90	€ 179,90	€ 0,00	0,00%
Rioolrechten	€ 248,75	€ 251,26	-€ 2,51	-1,00%
Woonlasten eigenaar en gebruiker	€ 641,05	€ 641,56	-€ 0,51	-0,08%

Bij de onroerende-zaakbelastingen is uitgegaan van een woning met een WOZ waarde van € 200.000 (waardepeildatum 1-1-2013). Geen rekening is gehouden met de effecten van de hertaxatie met waardepeildatum 1-1-2014.

Op basis van de COELO² atlas is de gemeente Steenwijkerland op de ranglijst voor 2014 t.o.v. 2013 gestegen (2014: 164^e plaats en 2013: 214^e plaats).

Ter vergelijking is een aantal omringende gemeenten in beeld gebracht voor 2014 en de plaats in de COELO atlas.

Woonlasten per gemeente	Woonlasten meerpersoonshuishouden	Positie
Meppel	€ 633	69
Weststellingwerf	€ 658	99
Steenwijkerland	€ 696	164
Noordoostpolder	€ 706	185
Zwartewaterland	€ 740	256
Staphorst	€ 740	255
Westerveld	€ 767	305

² De COELO atlas wordt door het Centrum voor Onderzoek van de Economie voor Lagere Overheden uitgegeven en berekent op basis van door de gemeenten aangeleverde informatie de lasten voor de burger.

5.1.6. Onroerende-zaakbelasting

De raming van de onroerende-zaakbelastingen is ten opzichte van de Programmabegroting 2014-2017 met 0,95% inflatie aangepast. Daarnaast is rekening gehouden met een toename van het aantal woningen in 2014. Op dit ogenblik wordt de laatste hand gelegd aan de hertaxatie van het WOZ bestand met waardepeildatum 1 januari 2014. In de raadsvergadering van 9 december 2014 worden nadere voorstellen gepresenteerd over de tarieven voor 2015. Uitgangspunt daarbij is een gelijkblijvende opbrengst. Een daling van de waarde van het totale woningbestand leidt dan tot een gelijke stijging van de tarieven en omgekeerd.

5.1.7. Rioolheffing

In juni 2009 is het nieuwe vGRP (verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan) voor de periode 2009-2015 vastgesteld. In het vGRP is een tariefstijging van € 9 structureel, exclusief inflatie voor de periode van dit vGRP vastgelegd. De afgelopen jaren hebben we de stijging kunnen beperken en in 2014 zijn de gemiddelde tarieven zelfs met 0,7% gedaald.

Met ingang van 2013 zijn basistarieven ingevoerd waarin onderscheid is gemaakt in de gemeentelijke watertaken die worden betaald uit de rioolheffing. Er is een tarief vastgesteld voor het afvalwater en een tarief voor hemel- en grondwater. Het gaat daarbij om vaste bedragen per perceel. In 2014 zijn de basistarieven voor niet-woningen berekend op basis van de WOZ-waarde. Daarbij wordt wel een maximum gehanteerd om percelen met een lage waarde te ontzien.

In 2016 zal het vGRP worden vervangen door een nieuw plan; het Gemeentelijk Watertakenplan 2016-2022. Dit is een gezamenlijk plan van de 6 gemeenten in de regio Reest en Wieden en het waterschap. Hierin wordt een gezamenlijke visie gegeven op de watertaken en zal voor elke gemeente een paragraaf worden gereserveerd voor specifieke zaken waaronder kostendekking en tariefstelling voor de periode 2016-2022.

Bij de samenstelling van deze programmabegroting heeft een inventarisatie van de inkomsten en de uitgaven plaatsgevonden. Deze heeft ertoe geleid dat wij geen verhoging hoeven door te voeren, maar dat we de tarieven met 1% kunnen laten dalen, waarbij als uitgangspunt een gelijkblijvend dekkingspercentage is gehanteerd.

<u>Omschrijving.</u>	<u>X € 1.000</u>
Lasten Programmabegroting 2014-2017, jaarschijf 2015	€ 5.611,0
Diverse mutaties	€ 13,6 -
Totaal lasten Programmabegroting 2015-2018:	€ 5.597,4
Baten Programmabegroting 2014-2017, jaarschijf 2015	€ 5.443,9
Aanpassing tarieven met 1% per aansluiting en uitbreiding van het aantal woningen met 27	€ 38,8 -
Totaal baten Programmabegroting 2015-2018:	€ 5.405,1

Op basis van eerdergenoemde uitgangspunten en mutaties daalt het tarief t.o.v. 2014 met € 2,51 oftewel 1%, inclusief inflatie.

bedragen x € 1.000

Ontwikkeling baten en lasten Riolering	Begroting 2014	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Lasten	- 5.611	- 5.598	- 5.690	-5.762	-5.820
Baten	5.444	5.405	5.430	5.455	5.480
Saldo	-167	-193	-260	-307	-340
Dekkingspercentage 2014-2017	97,0%	96,6%	96,0%	95,4%	95,4%
Dekkingspercentage 2015-2018		96,6%	95,4%	94,7%	94,2%
Tarief woning nominaal (€)	€ 251,26	€ 248,75	€ 248,75	€ 248,75	€ 248,75
Tarief in % (2014 = 100)	100%	99,0%	99,0%	99,0%	99,0%

N.B: Als referentietarief is uitgegaan van een eigen woning, dus de som van het eigenarendeel en het gebruikersdeel, zijnde € 251,26 (2014).

Reserve riolering

De reserve is gevormd uit vrijvallende kapitaallasten. Binnen de reserve mag worden gespaard voor vervangingsinvesteringen. Bij de samenstelling van de jaarrekening worden vrijvallende kapitaallasten gestort in de reserve en voordelen/nadelen binnen de exploitatie in de egalisatievoorziening.

bedragen x € 1.000

Reserve riolering	Begroting 2014	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Stand per 1 januari	1.438	968	860	714	543
Toevoeging	-	-	-	-	-
Onttrekking	- 471	- 108	- 146	- 172	- 191
Stand per 31 december	968	860	714	543	352
Najaarsnota 2014	245				
Stand per 31 december inclusief Najaarsnota 2014	1.213	1.105	959	788	597

Egalisatievoorziening Riolering.

In de nota Reserves en Voorzieningen 2011-2015 is ten aanzien van de omvang van de egalisatievoorziening bepaald dat een negatieve ondergrens van 5% en een positieve bovengrens van 10% van de inkomsten moet worden gehanteerd v.w.b. de omvang van de voorziening. Bovendien mag de voorziening maximaal 3 jaar negatief staan. De egalisatievoorziening beweegt zich binnen de genoemde grens.

bedragen x € 1.000

Egalisatievoorziening riolering	Begroting 2014	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Stand per 1 januari	896	778	693	579	444
Toevoeging	-	-	-	-	-
Onttrekking	- 118	- 85	- 114	- 135	- 150
Stand per 31 december	778	693	579	444	295

5.1.8. Afvalstoffenheffing

Op dit moment wordt in samenwerking met de ROVA gekeken naar de tarievenstructuur voor de afvalstoffenheffing. Dit betekent dat wij u niet eerder dan in de raadsvergadering van 9 december 2014 een voorstel kunnen aanbieden voor vaststelling van de tarieven voor de afvalstoffenheffing 2015.

5.1.9. Lijkbezorging

Ten opzichte van de Programmabegroting 2014-2017, jaarschijf 2015 is het dekkingspercentage gedaald met 0,2% en is nu 44,3%. Deze daling wordt veroorzaakt door:

<u>Omschrijving.</u>	<u>X € 1.000</u>
Lasten Programmabegroting 2014-2017, jaarschijf 2015	€ 1.031,2
Diverse mutaties binnen exploitatie	€ <u>54,2</u> -
Lasten Programmabegroting 2015-2018, jaarschijf 2015	€ 977,0
Baten Programmabegroting 2014-2017, jaarschijf 2015	€ 458,9
Lagere inkomsten (structurele doorwerking Najaarsnota 2014)	€ 30,0 -
Tariefsaanpassingen 0,95%	€ <u>4,3</u>
Baten Programmabegroting 2015-2018, jaarschijf 2015	€ 433,2

bedragen x € 1.000

Ontwikkeling baten en lasten Lijkbezorging	Begroting 2014	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Lasten	- 979	- 977	- 977	- 976	- 960
Baten	459	433	433	433	433
Saldo	- 520	- 544	- 544	- 543	- 527
Dekkingspercentage 2014-2017	44,6%	44,5%	44,6%	44,7%	44,7%
Dekkingspercentage 2015-2018		44,3%	44,3%	44,3%	45,1%
Tarief in % (2014 = 100)	100,0%	100,9%	100,9%	100,9%	100,9%

5.1.10. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

De gemeente Steenwijkerland verleent voor 100% kwijtschelding aan de burger voor de volgende belastingsoorten:

- afvalstoffenheffing (voor de vaste component)
- rioolrechten
- onroerende-zaakbelasting

Honorering van een kwijtscheldingsverzoek is met name afhankelijk van het inkomen, het vermogen en de uitgaven van de aanvrager.

De aanvragen worden beoordeeld op basis van de door het Rijk vastgestelde normen en richtlijnen (Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990).

De budgetten voor kwijtschelding zijn verdisconteerd in de tarieven van de betreffende belastingsoorten. In vergelijking met 2014 verwachten wij een geringe toename van het aantal (geheel of gedeeltelijk) toe te wijzen kwijtscheldingsverzoeken. Dit is gebaseerd op de tot op heden gehonoreerde verzoeken (stand per 15 september 2014) en de verwachting voor het restant van dit jaar.

bedragen x € 1.000

Kwijtscheldingsverzoeken	Rekening 2012	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	MJR 2016
Bedrag	- 236	- 245	- 250	- 250	- 250
Aantal (deels) gehonoreerde verzoeken	850	900	850	865	865

Jaarlijks wordt een steekproef gehouden onder de groep huishoudens die elk jaar automatisch kwijtschelding ontvangen. Criterium daarbij is dat als iemand gedurende 2 achtereenvolgende jaren kwijtschelding heeft ontvangen, hij/zij geen aanvraag meer hoeft in te dienen.

5.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

5.2.1. Algemeen

Op basis van een goede en betrouwbare risicocontrol kan tot een juiste analyse, beoordeling en beheersing van de risico's worden gekomen. Daarbij is het van belang dat het optreden van risico's op de uitvoering van het bestaande beleid en de bestaande voorzieningen geen invloed heeft. De risico's moeten onlosmakelijk deel uitmaken van de beleidsprocessen. Hoewel in de afgelopen jaren reeds de nodige aandacht is besteed aan risicocontrol moeten wij constateren dat het bewust denken in risico's als onderdeel van de beleidsprocessen nog verder moeten worden ontwikkeld. In het vervolg van dit hoofdstuk wordt hierop nader ingegaan.

De paragraaf weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de begroting is. Dit is van belang wanneer er zich een financiële tegenvaller voordoet. Door aandacht voor het weerstandsvermogen kan worden voorkomen dat elke financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigen. De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen bevat ten minste:

- a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- b. een inventarisatie van de risico's;
- c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

5.2.2. Inventarisatie weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente de beschikking heeft, c.q. kan beschikken om onverwachte tegenvallers op te vangen mochten deze zich voordoen.

De weerstandscapaciteit van de gemeente Steenwijkerland is als volgt opgebouwd:

Algemene reserve

In de nota "Reserves en voorzieningen 2011-2015" is aangegeven dat de Algemene reserve vaste buffer uitsluitend kan worden ingezet voor uitzonderlijke situaties (soort ijzeren voorraad voor het opvangen van calamiteiten). De omvang van deze reserve bedraagt per ultimo 2015 € 7,5 mln.

Onbenutte belastingcapaciteit

In de nota "Weerstandsvermogen en risicomangement gemeente Steenwijkerland 2006" zijn de criteria vermeld die de gemeente hanteert voor de berekening van het weerstandsvermogen, te weten:

1. Onroerende-zaakbelastingen (OZB)
2. Onvoorzien

1. Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

Zoals reeds in eerdere programmabegrotingen is aangegeven is dit criterium voor de bepaling van de onbenutte belastingcapaciteit komen te vervallen i.v.m. een wijziging van artikel 12 van de Financiële Verhoudingswet. Deze wijziging wordt bij de eerstvolgende herziening van de nota "Weerstandsvermogen en risicomangement Steenwijkerland 2006" meegenomen.

2. Onvoorzien

In de Programmabegroting 2012-2015 was voor onvoorzien uitgaven structureel € 45.000 (€ 1,00 per inwoner) geraamd. Bij de bezuinigingsbesprekingen is genoemd budget geschrapt.

bedragen x € 1.000

Weerstandscapaciteit	Begroting 2014	Begroting 2015
Weerstandscapaciteit vermogen		
Algemene reserve vaste buffer	5.020	7.471
Weerstandscapaciteit exploitatie		
Onvoorzien	-	-
Totaal weerstandscapaciteit	5.020	7.471
Aantal inwoners	43.352	43.379
Weerstandscapaciteit per inwoner	116	172

5.2.3. Inventarisatie risico's

In dit hoofdstuk worden de risico's vermeld die tot het moment van het aanbieden van de programmabegroting bekend zijn. In dit verband wordt onder risico verstaan "alle voorzienbare risico's, waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd of die niet tot afwaardering van activa hebben geleid en die niet van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot het balanstotaal of de financiële positie".

De risicokans is uitgedrukt in klassen. Aan deze klassen is een rekenpercentage per risico gekoppeld. Vervolgens is een indeling gemaakt van de geldgevolgen.

Rekenpercentage	Laag	Ruim	Hoog	Zeer hoog
	10-25%	25-50%	50-75%	75-100%
Rekenpercentage per risico	20%	40%	60%	80%

Voor de volledigheid is de categorie zeer hoog opgenomen. Beleidsmatig zou een keuze gemaakt moeten worden om zodanig maatregelen te nemen, dat deze categorie niet voorkomt. Deze categorie is dan ook niet in het risicoprofiel opgenomen.

bedragen x € 1.000

Risicoprofiel	Laag 10-25%	Ruim 25-50%	Hoog 50-75%
Omvang risico: < € 200.000			
• GovUnited		150	
• Uitwijkproject	90		
• Renterisico's	200		
• Zwembad en sporthal de Waterwijk	80		
• Minimabeleid	89		
Totaal omvang risico: < € 200.000	459	150	-
Omvang risico: > € 200.000 - < € 500.000			
• Belastingverordeningen		475	
• Invoering vennootschapsbelasting	250		
• Groot onderhoud Gemeentefonds		200	
• Vermindering legesinkomsten door herschikken verantwoordelijkheid bouwbesluit			250
• Wettelijk opgelegde fysieke RUD i.p.v. netwerkvariant	p.m.		
• Achterstallig onderhoud openbare ruimte		250	
• Participatiewet		p.m.	
• Wet Maatschappelijke Ondersteuning		p.m.	
• Jeugdzorg		p.m.	
Totaal omvang risico: > € 200.000 - < € 500.000	250	925	250
Omvang risico: > € 500.000			
• Diverse investeringsprojecten		2.240	
• Ruimte voor Ruimte regeling (Eeserwold)			1.120
• Planschade gemeentelijke bestemmingsplannen	550		
• Wet Werk en Bijstand		2.316	
Totaal omvang risico: > € 500.000	550	4.556	1.120

bedragen x € 1.000

Risicoprofiel	Laag 10-25%	Ruim 25-50%	Hoog 50-75%
Omvang risico			
Omvang risico: < € 200.000	459	150	-
Omvang risico: > € 200.000 - < € 500.000	250	925	250
Omvang risico: > € 500.000	550	4.556	1.120
Totaal omvang risico	1.259	5.631	1.370

bedragen x € 1.000

Risicoprofiel	Laag 10-25%	Ruim 25-50%	Hoog 50-75%
Rekenpercentage	20%	40%	60%
Omvang risico x rekenpercentage			
Omvang risico: < € 200.000	92	60	-
Omvang risico: > € 200.000 - < € 500.000	50	370	150
Omvang risico: > € 500.000	110	1.822	672
Totaal omvang risico x rekenpercentage	252	2.252	822

Korte toelichting.

Conform het in 2013 gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording Gemeenten (BBV) is de benaming van de paragraaf aangeduid als "Weerstandsvermogen en Risicobeheersing". Met deze verandering wil het Rijk de aandacht vestigen op het belang van een adequate risicobeheersing, zodat de paragraaf ook voldoende inzicht geeft in de niet-financiële maatregelen, die worden getroffen om de kans van optreden van geïdentificeerde risico's te beperken. Wij hebben hieraan invulling gegeven door naast een omschrijving van het risico ook aandacht te besteden aan de impact van het risico en de te treffen beheersmaatregelen. In aansluiting hierop zijn voor de diverse lopende projecten op basis van de Risman methode de risico's in beeld gebracht. Evenals bij de grondexploitaties wordt een onderscheid gemaakt in algemene en projectspecifieke risico's. Bij algemene risico's moet worden gedacht aan juridische, technische, ruimtelijke, maatschappelijke, organisatorische en financiële risico's.

Risico: GovUnited	
Omschrijving risico	Er is momenteel discussie over de toekomst van GovUnited. Blijvende participatie in de stichting kan een financieel risico vormen.
Impact	We lopen een financieel risico.
(Beheers)maatregelen	Risico kan worden beperkt door uit de stichting te stappen en de relatie terug te brengen tot de contracten die tot 13 oktober 2016 lopen.

Risico: Uitwijkproject	
Omschrijving risico	Steenwijkerland is voor het voortbestaan steeds afhankelijker van haar ICT en ICT leveranciers. Voor de continuïteit van de dienstverlening, het veiligstellen van de gemeentelijke gegevens en om onze wettelijke verplichtingen rond basisregistratie te kunnen nakomen zijn een uitwijklocatie en goed leveranciersbeleid noodzakelijk. De uitwijk wordt in samenwerking met Meppel

	gerealiseerd, Beide partijen moeten nog wel op directieniveau een intentieverklaring ondertekenen.
Impact	Bij het uitblijven van de uitwijk lopen dienstverlening, basisregistratie en gemeentelijke gegevens het risico uit te vallen of verloren te gaan.
(Beheers)maatregelen	De eisen aan de leveranciers worden aangescherpt voor o.a. beveiliging en vertrouwelijkheid conform de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten)

Risico: Renterisico's	
Omschrijving risico	De rentepercentages voor zowel het aantrekken van kortlopende als langlopende geldleningen zijn historisch gezien zeer laag. De lage percentages worden mede veroorzaakt, doordat er sprake is van een zeer lage inflatie. In de programmabegroting is rekening gehouden met een percentage van 3,5% over het verwachte financieringstekort van circa € 20 mln.
Impact	Hoewel er op dit moment nog geen tekenen zijn dat de rentepercentages voor het aantrekken van langlopende geldleningen gaan stijgen moet een stijging niet worden uitgesloten. Een stijging van het rentepercentage met 1% geeft een toename van de rentelasten met afgerond € 200.000.
(Beheers)maatregelen	De ontwikkeling van de rentepercentages op de geld- en kapitaalmarkt wordt dagelijks gevolgd aan de hand van de tariefbrieven van de BNG.

Risico: Zwembad en sporthal de Waterwijk	
Omschrijving risico	Na realisatie van de sporthal, die onderdeel uitmaakt van het complex de Waterwijk, moeten ook in 2015 nog alle zeilen bijgesteld worden door de stichting om de exploitatie binnen de afgesproken financiële kaders uit te voeren.
Impact	Het eventuele overschrijdingsrisico wordt ingeschat op 10% van het te verstrekken subsidiebedrag.
(Beheers)maatregelen	Periodieke monitoring via de P & C-cyclus.

Risico: Minimabeleid	
Omschrijving risico	Uitkeringen bijzondere bijstand en minimabeleid zijn zogenaamde opgeïnd financieringen. Afhankelijk van het aantal aanvragen en hoogte van de uitkeringen kunnen er onder- dan wel overschrijdingen plaatsvinden.
Impact	De uitgaven zijn geraamd op een bedrag van € 890.000. Het eventuele overschrijdingsrisico wordt ingeschat op 10%, in de categorie laag.
(Beheers)maatregelen	Periodieke monitoring via de P & C-cyclus en tussentijdse rapportages van de Igsd.

Risico: Belastingverordeningen	
Omschrijving risico	De complexiteit van de belastingverordening neemt toe. Dit wordt veroorzaakt door wettelijke bepalingen en politieke wensen. Daarnaast neemt de bereidheid om naar de rechter te stappen, met name onder grotere partijen toe. De kans dat een belastingverordening in beroep nietig wordt verklaard neemt daarmee toe.
Impact	Indien de belastingverordening nietig wordt verklaard brengt dit financiële risico's met zich mee.
(Beheers)maatregelen	Gewerkt wordt aan een vereenvoudiging van de verordeningen om de risico's te verkleinen.

Risico: Invoering vennootschapsbelasting	
Omschrijving risico	Per 1 januari 2016 wordt naar verwachting de belastingplicht voor de vennootschapsbelasting ingevoerd voor de overheidsbedrijven. De introductie heeft als doel het creëren van een gelijk speelveld ten opzichte van private partijen. Hoewel de contouren nog niet volledig bekend zijn, is wel duidelijk dat verschillende activiteiten van gemeenten onder de belastingplicht vallen en dat bijvoorbeeld samenwerkingsverbanden meer onder druk komen te staan. De maatregel verplicht gemeenten de verantwoording aan te passen en leidt tot extra administratieve lasten.
Impact	De invoering van de Vpb zal een flinke investering vergen voor de gemeente door de extra (structurele) werkzaamheden, benodigde inhuur van externe adviseurs en opleidingen van personeel.

(Beheers)maatregelen	In 2015 zal richting belastingdienst duidelijk gemaakt moeten worden welke verschillende onderdelen naar onze mening belastingplichtig gaan worden en op welke wijze de gemeente haar administratie gaat inrichten.
-----------------------------	---

Risico: Groot onderhoud Gemeentefonds	
Omschrijving risico	<p>Het Rijk onderzoekt momenteel alle clusters van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds om te bezien of er aanpassingen in de verdeling van het volume van de clusters noodzakelijk zijn. Het Rijk heeft namelijk geconstateerd dat een aantal clusters onevenredig is verdeeld over de gemeenten. Sommige gemeenten geven meer uit dan mag worden verwacht op basis van objectieve structuurkenmerken, anderen geven minder uit. Dat wordt scheefheid genoemd. Die scheefheid wil het Rijk zoveel mogelijk recht trekken, omdat kostenoriëntatie een uitgangspunt is van het verdeelstelsel. Kostenverschillen als gevolg van gemeentelijk beleid worden niet via het Gemeentefonds gecompenseerd. Het groot onderhoud leidt tot herverdeeleffecten. Voor 2015 bedragen de herverdeeleffecten voor de gemeente Steenwijkerland ruim € 600.000. Op grond van de overgangsregeling (looptijd 2 jaar) wordt eenmalig 50% van het nadelig effect als tegemoetkoming aan de gemeente uitgekeerd. Deze zijn reeds in de programmabegroting verwerkt.</p> <p>Voor 2015 is voor ruim 75% van het Gemeentefonds groot onderhoud uitgevoerd. Dit jaar worden door het Rijk de clusteronderdelen Brandweer en rampenbestrijding en volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing onderzocht, zodat voor deze onderdelen met ingang van het uitkeringsjaar 2016 groot onderhoud kan worden doorgevoerd. Ook zal aandacht zijn voor het clusteronderdeel Onderwijshuisvesting en worden betrokken bij de tweede fase van het groot onderhoud.</p>
Impact	<p>Op dit ogenblik is nog niet in te schatten of de gemeente Steenwijkerland op grond van de uitkomsten van de tweede fase tot de voordeel- dan wel de nadeelgemeenten zal behoren.</p> <p>Zoals reeds is opgemerkt bedraagt het structurele nadeel van de eerste fase voor de gemeente Steenwijkerland ruim € 600.000 (€ 14,00 per inwoner). Trekken we dit nadeel evenredig door naar de tweede fase dan bedraagt het mogelijke nadeel € 200.000 (€ 600.000/75*25).</p>
(Beheers)maatregelen	Voor zover mogelijk anticiperen op de mogelijke uitkomsten van het groot onderhoud.

Risico: Vermindering legesinkomsten door herschikken verantwoordelijkheid bouwbesluit	
Omschrijving risico	Minister Blok heeft een wetsvoorstel in voorbereiding om de verantwoordelijkheden in de bouwketen te wijzigen. De verantwoordelijkheid voor het toetsen aan en het toezicht houden op het bouwbesluit, komt daarmee volledig bij de markt te liggen. De handhaving blijft een taak voor de overheid. De minister wil het wetsvoorstel in 2015 nog van kracht laten gaan. De leges die geïnd worden voor dit deel komen te vervallen.
Impact	De impact kan nog niet volledig worden doorzien. Het is in ieder geval een financieel risico. Wat de juridische risico's worden zal nog moeten blijken omdat de verantwoordelijkheden nog onduidelijk zijn.
(Beheers)maatregelen	Ontwikkelingen worden op de voet gevolgd. De raad wordt na het vaststellen van het wetsvoorstel nader geïnformeerd.

Risico: Wettelijk opgelegde fysieke RUD i.p.v. netwerkvariant	
Omschrijving risico	Staatssecretaris Mansveld zal nog dit jaar de RUD 's evalueren, waaronder de netwerk RUD IJsselland. In openbare bijeenkomsten laat zij zich negatief uit over de netwerk RUD en wil naar een fysieke RUD toewerken daarbij is met name de juridische constructie voor haar een belangrijk argument, een GR i.p.v. bestuursovereenkomst. De belangrijkste reden is gelegen in de aanleiding van de RUD 's om meer afstand tot het lokale bestuur te organiseren voor het taakveld vergunningen, toezicht en handhaving.
Impact	Een fysieke RUD zal er toe leiden dat de medewerkers in dienst treden van de RUD en zo mogelijk zullen worden gehuisvest op een centrale plaats.
(Beheers)maatregelen	De ontwikkelingen worden nauwlettend gevolgd.

Risico: Achterstallig onderhoud openbare ruimte	
Omschrijving risico	Voor het onderhoud van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte wordt gebruik gemaakt van speciale computerprogramma's. De afgelopen jaren in hard gewerkt aan het op orde brengen van deze programma's. Ondertussen is het gehele areaal ingevoerd. D.m.v. inspecties wordt de staat van onderhoud bepaald. Op basis van deze gegevens wordt de besteding van het jaarlijkse onderhoudsbudget bepaald. Het risico van schade als gevolg van achterstallig onderhoud is afhankelijk van de gekozen frequentie van inspecteren. Voor de frequentie die op dit moment wordt gehanteerd is een schade van 4% van het onderhoudsbudget reëel. Het totale onderhoudsbudget bedraagt ongeveer € 6 mln., zodat rekening moet worden gehouden met een bedrag van afgerond € 250.000.

Impact	Financieel
(Beheers)maatregelen	Periodieke monitoring en rapporteren in tussenrapportages. Daarnaast komen er in 2015 meerjarenprogramma's voor kunstwerken en wegen.

Risico: Participatiewet	
Omschrijving risico	De invoering van de Participatiewet per 1 januari 2015 gaat gepaard met een forse korting op het beschikbare rijksbudget.
Impact	In deze economisch moeilijke tijd is de risicokans ruim dat het beschikbare budget niet toereikend zal zijn, ondanks de voorgestelde maatregelen.
(Beheers)maatregelen	Door de uitvoeringsorganisatie Nwg en Igsd is in het rapport 'Samen werken aan samenwerken' een aantal maatregelen voorgesteld om de verwachte tekorten weg te werken. Periodieke monitoring via de P & C-cyclus.

Risico: Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo)	
Omschrijving risico	<p>Op en na 1 januari 2015 treedt de nieuwe Wmo in werking. Met deze wetwijziging komen er nieuwe taken naar de gemeente met daarbij behorende (gekorte) budgetten. In verband met een onvolledige gegevensoverdracht door het rijk en een in de wet overgenomen overgangsrecht (tot 1 januari 2016) voor bestaande cliënten, bestaat er het risico dat het toegekende rijksbudget niet toereikend is. Aangezien de Wmo een openeind financiering is, kunnen er, afhankelijk van het aantal aanvragen en de hoogte van de uitkeringen, onderdan wel overschrijdingen plaatsvinden.</p> <p>Voor de langere termijn is de hoogte van de rijksvergoeding voor de uitvoering van de Wmo een groot risico. Voor het jaar 2015 is gekozen voor een historisch verdeelmodel, gebaseerd op uitgaven in het verleden. Vanaf het jaar 2016 wordt er gewerkt op basis van een objectief verdeelmodel (met ingroei pad). Uit het onlangs gepresenteerde rapport over het objectieve verdeelmodel blijkt dat, zoals het er nu naar uitziet, de gemeente Steenwijkerland tussen de € 10 en € 40 per inwoner minder vergoed krijgt.</p> <p>Voor de hulp bij het huishouden geldt dat wij vanaf medio 2015 volledig inzetten op een algemene voorziening, waarbij de hulp wordt verleend door hulpen die vallen onder de regeling dienstverlening aan huis. De particulier die</p>

	de hulp ontvangt wordt hiermee als opdrachtgever gezien. De regering heeft de commissie Mansveld opdracht gegeven om na te gaan of en onder welke condities deze regeling dienstverlening aan huis kan blijven bestaan. Er bestaat een klein risico dat het rijk besluit om de regeling dienstverlening aan huis niet langer toe te staan. Op dat moment dient de hulp in loondienst genomen te worden en wordt de opdrachtgever werkgever en stijgen de lasten van de werkgever fors (en ook van de gemeente).
Impact	De risicokans wordt als ruim ingeschat, zonder dat hier op dit moment bedragen aan gekoppeld kunnen worden.
(Beheers)maatregelen	Periodieke monitoring van de uitgaven via de P & C-cyclus.

Risico: Jeugdzorg	
Omschrijving risico	<p>Op 1 januari 2015 treedt de Jeugdwet in werking. Hiermee wordt de verantwoordelijkheid voor de gehele jeugdzorg bij de gemeenten gelegd. De hiermee gepaard gaande budgetten worden (met een forse korting) overgeheveld naar de gemeente, voornamelijk gebaseerd op historische uitgaven.</p> <p>Risico's in relatie tot deze overheveling bestaan uit: de vraag of de gegevens waarop de budgetten zijn gebaseerd kloppen en er in werkelijkheid niet meer verplichtingen zijn, in acht genomen dat de gemeente zorg moet dragen voor continuïteit van zorg (overgangsrecht) omstandigheden bij individuele jeugdigen waardoor (plotseling) veel meer gebruik gemaakt moet worden van dure, gesloten of 24 uren, zorg. Dit gebruik is in verhouding gering maar heeft meteen veel invloed op het budget wanneer het meer wordt rechtstreekse verwijzingen door huisarts, medisch specialist en jeugdarts, alsmede de kosten voor inzet van jeugdhulp op last van de rechter. De gemeente is verantwoordelijk voor de financiering de vraag of 'de beweging naar voren' meer innovatieve hulp en zorg bij de toegang gerealiseerd kan worden. Inzet hierbij is dat zwaardere en duurdere zorg voorkomen kan worden.</p>
Impact	De risicokans wordt als ruim ingeschat, zonder dat hier op dit moment bedragen aan gekoppeld kunnen worden.
(Beheers)maatregelen	Met tien andere gemeenten in de regio IJsselland zijn samenwerkingsafspraken gemaakt. Met deze gemeenten wordt de gezamenlijke inkoop van zorg georganiseerd. Er worden ook afspraken gemaakt over de verevening van kosten. Het gaat hier om onvoorspelbare hoge kosten waar betrokken

	gemeente(n) niets aan kunnen doen. Dit model moet nog wel verder worden uitgewerkt. Periodieke monitoring via de P & C-cyclus.
--	---

Risico: Diverse investeringsprojecten	
Omschrijving risico	Evenals bij de grondexploitaties zijn voor de lopende investeringsprojecten op basis van de Risman methode de risico's in beeld gebracht. Projecten waar de grootste risico's worden gelopen zijn: - gele gebieden Ossenzijl en Scheerwolde; - Voorpoort te Vollenhove; - Steenwijkerdiep. De risico's zijn met name gelegen in de vertraging van de uitvoering van de plannen.
Impact	Naast financiële risico's kennen deze projecten ook technische, organisatorische en economische risico's als gevolg van het nakomen van afspraken met andere belanghebbenden.
(Beheers)maatregelen	Nieuwe contractuele afspraken met belanghebbenden.

Risico: Ruimte voor Ruimteregeling (Eeserwold)	
Omschrijving risico	Op 9 juni 2006 is er tussen de provincie Overijssel en de gemeente Steenwijkerland een bestuursovereenkomst gesloten in het kader van de regeling Ruimte voor Ruimte met het plangebied Eeserwold. De provincie verleent daarmee planologische ruimte om Eeserwold te kunnen ontwikkelen in ruil voor een financiële compensatie van € 2.221.931. Het gaat daarbij om de bouw van minimaal 154 en maximaal 170 woningen. Het gebied Eeserwold wordt door een private partij ontwikkeld en per geleverde woningbouwkavel draagt de ontwikkelaar een 154ste deel af aan de gemeente. Als gevolg van de crisis op de woningmarkt loopt de verkoop al enige tijd achter op de prognose. Dat heeft er toe geleid dat de gemeente tot nu toe nog maar een geringe bijdrage heeft gekregen van de ontwikkelaar en het totale bedrag niet tijdig aan de provincie heeft betaald. In de overeenkomst is vastgelegd dat de gemeente het verschuldigde bedrag in 4 termijnen zou betalen. In 2012 is een eerste termijn betaald van € 555.483. De provincie dringt aan op verdere betaling. Afgelopen jaar heeft hierover bestuurlijk overleg plaatsgevonden. Inmiddels is de tweede termijn door de gemeente betaald. Over de betaling van de resterende termijnen vindt eind 2014 een bestuurlijk overleg plaats. Genoemde betaalde termijnbedragen zijn voorlopig ten laste gebracht van de grondexploitatie Eeserwold.

Impact	Aangezien er binnen de exploitatie van het gebied hier geen rekening mee is gehouden, zal dit naar verwachting leiden tot negatieve gevolgen voor het grondbedrijf. Een en ander is uiteraard afhankelijk van de op termijn nog te realiseren inkomsten door verkoop van woningbouwkavels door de ontwikkelaar.
(Beheers)maatregelen	Periodieke monitoring via de P & C-cyclus.

Risico: Planschade bestemmingsplannen	
Omschrijving risico	Vanwege de actualisatie van bestemmingsplannen, waarbij de gemeente de initiatiefnemer is kan eventuele planschade door gewijzigde bestemming worden verhaald op de initiatiefnemer. De meerderheid van de bestemmingsplannen is inmiddels geactualiseerd, maar de meest kritische (buitengebied en Giethoorn) moeten nog. Het risico is beperkt (categorie laag) omdat de actualisatie plaatsvindt in goed overleg met de omgeving, en significante ontwikkelplannen voor derden niet worden meegenomen. Deze volgen een eigenstandig bestemmingsplan-traject, waarbij planschaderisico bij betrokken derden wordt neergelegd.
Impact	Financiële claims van belanghebbenden bij de vaststelling van de bestemmingsplannen worden ingeschat op maximaal € 550.000.
(Beheers)maatregelen	De reserve planschade dient als eerste financiële buffer om eventuele claims op te vangen. Bij de vaststelling van bestemmingsplannen waarbij het planschaderisico bij de gemeente ligt wordt standaard een inschatting planschaderisico gemaakt.

Risico: Wet Werk en Bijstand (WWB)	
Omschrijving risico	Met de inwerkingtreding van de WWB per 1 januari 2004 is de gemeente volledig financieel verantwoordelijk geworden voor het bijstandsgedeelte van de wet. Het in de begroting opgenomen te ontvangen budget betreft een voorlopige inschatting van hetgeen door het rijk toegekend gaat worden. In oktober van het begrotingsjaar wordt het definitieve budget pas bekend gemaakt. De hoogte van het budget is afhankelijk van de conjuncturele ontwikkelingen op landelijk niveau. Bij minder verstrekte bijstandsuitkeringen dan van te voren is ingeschat wordt het budget naar beneden bijgesteld, bij meer verstrekte bijstandsuitkeringen wordt het budget naar boven bijgesteld. In de begroting 2015 wordt er verder rekening mee gehouden dat er gemiddeld 825 bijstandsuitkeringen worden verstrekt. Het geschatte gemiddelde bedrag

	van een verstrekte uitkering bedraagt € 14.100 per jaar. Deze aannames kunnen in werkelijkheid afwijken
Impact	Ingeschat wordt dat de gemeente een risico loopt van 10% van het begrote te ontvangen rijksbudget (€ 11.536.000), met een ruime risicokans. De afwijking op de uitkeringen wordt berekend op 10% van het bedrag dat is opgenomen aan te verstrekken uitkeringen (€ 11.632.500), ook met een ruime risicokans.
(Beheers)maatregelen	Periodieke monitoring via de P & C-cyclus en tussentijdse rapportages van de Igsd.

5.2.4. Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's

Nu de weerstandscapaciteit is bepaald en de omvang van de te lopen risico's kunnen beide met elkaar worden geconfronteerd. Ook al is de omvang van een risico niet exact te becijferen, in ieder geval hebben we ze als p.m. benoemd, zodat inzicht ontstaat in welke risico's de gemeente loopt. Daarbij kunnen zich de volgende scenario's voordoen:

- uitkomst inventarisatie risico's/weerstandscapaciteit > 1, er is onvoldoende weerstandscapaciteit aanwezig
- uitkomst inventarisatie risico's/weerstandscapaciteit < 1, er zijn overtollige middelen (die alternatief kunnen worden aangewend)
- uitkomst inventarisatie risico's/weerstandscapaciteit = 0, risico's en middelen zijn voldoende (wordt meer beschouwd als een theoretische situatie).

Op basis van de in het risicoprofiel opgenomen risico's, die gekwantificeerd kunnen worden bedraagt het totale risicobedrag afgerond € 8,3 mln. Voor de overige risico's is dit nog niet concreet aan te geven, maar het belangrijkste is dat ze worden benoemd. Op basis van de wegingsfactoren bedraagt het risicobedrag afgerond € 3,3 mln.

Worden ook de p.m. posten (met name de drie D's) bij de afweging betrokken dan is de indicatie toch, dat er voldoende weerstandscapaciteit (€ 7,5 mln.) aanwezig is.

5.3. Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

De kapitaalgoederen van de gemeente zijn voorzieningen in de openbare ruimte waarvoor investeringen zijn gedaan. Het gaat hierbij om voorzieningen zoals wegen, groen, water, riolering en gebouwen. Het onderhoud aan deze voorzieningen is van groot belang voor het optimaal functioneren van de gemeente, bijvoorbeeld op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, vervoer en recreatie. Het onderhoud is ook nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen.

Voor het goed onderhouden van de kapitaalgoederen is een aantal zaken belangrijk. Allereerst is het van belang dat bekend is wat moet worden onderhouden en wat de huidige staat van onderhoud is. Vervolgens moet eenduidig bekend zijn wat het gewenste kwaliteitsniveau is. Daarna moet dit gewenste

kwaliteitsniveau worden vertaald in financiële consequenties en tenslotte moet een match worden gemaakt tussen deze consequenties en de budgetten die via de begroting beschikbaar zijn.

In deze paragraaf zullen bovengenoemde stappen per voorziening worden behandeld.

Wegen

Areaal

Het wegenareaal bestaat uit:

Areaal Wegen	Oppervlak (ha)	%
• Asphalt	173	49%
• Cementbeton	11	3%
• Elementen	158	45%
• Onverhard	12	3%
Totaal	354	100%

Beleidskader

Het beleidskader voor het onderhoud van de wegen, voet- en fietspaden wordt gevormd door het 'Onderhoudsbeleidsplan wegen 2005-2008'. De gemeenteraad heeft bij het vaststellen van dit plan gekozen voor het scenario waarbij het kwaliteitsniveau van 2004 van de wegen wordt gehandhaafd. Voor de fietspaden is het kwaliteitsniveau 'comfortabel' het uitgangspunt.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

De financiële consequenties van het vastgestelde kwaliteitsniveau zijn ook berekend in het 'Onderhoudsbeleidsplan wegen 2005-2008'. Concreet betekende dit dat in 2005 een jaarlijks budget nodig was van ca. € 1,6 mln.. Het vastgestelde beleid uit 2005 is in 2015 nog steeds de leidraad voor het onderhoud. Door middel van jaarlijkse inspecties wordt de houdbaarheid van het beleid regelmatig tegen het licht gehouden. Iedere weg wordt minimaal eens per twee jaar geïnspecteerd, waarbij de wegen worden beoordeeld op verschillende schadebeelden. De inspectiegegevens worden met het geautomatiseerde wegbeheerpakket vertaald naar benodigde maatregelen. Tot nu toe is het niet nodig gebleken om de financiële vertaling van het beleid uit 2005 te herijken. De verwachting is echter wel dat gezien de leeftijd van het areaal een herijking op korte termijn noodzakelijk zal zijn. In 2015 zal daarom een nieuw meerjarenplan voor het wegbeheer worden opgesteld.

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Met het vaststellen van het beleidskader in 2005 heeft de gemeenteraad ook ingestemd met een verhoging van het wegenbudget naar ca. € 1,6 mln.. Dit bedrag is ook nu nog de basis voor het onderhoud van de wegen. In 2013 is wel een structurele bezuiniging op het budget doorgevoerd van € 250.000,-. De bezuiniging kon worden doorgevoerd zonder het verlaten van het afgesproken kwaliteitsniveau. Door slimmer aan te besteden kon worden geprofiteerd van de marktwerking. Daarnaast kon een efficiëncyslag worden gemaakt door werkzaamheden te combineren en integraal op de markt te brengen. De vertaling van e.e.a. in de begroting van 2015 is als volgt.

Basisbedrag uit 2005	€ 1,60 mln.
Indexering en areaaluitbreiding	€ 0,35 mln.
Bezuiniging 2013	€ 0,25 mln. (-)
Overige kosten *)	€ 1,10 mln.
Totale budget wegen in 2015	€ 2,80 mln.

*) het gaat hierbij o.a. om doorbelasting, kapitaallasten en belastingen

Riolering

Areaal

De areaalgegevens van het riool zijn als volgt:

Areaal Riool	Aantal	Eenheid
• Vrijverval riolering	353	km
• Drukriolering	246	km
• Gemalen	108	stuks
• Randvoorzieningen	12	stuks
• Minigemalen	1.057	stuks

Beleidskader

De beleidskaders voor de riolering zijn vastgesteld in het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2009-2015 (vGRP). Het beleidskader richt zich op de kenmerken veilig, functioneel, heel en schoon en vertaalt een en ander in een wenselijk onderhoudsscenario. In het vGRP is er voor gekozen het 'traditionele rioolbeheer' te verbreden naar stedelijk waterbeheer. Dit omdat de watergangen in stedelijk gebied een belangrijke bijdrage leveren aan het bergen, vasthouden en afvoeren van overtollig hemel- en grondwater. Daarnaast is er in het vGRP sprake van twee nieuwe (wettelijke) zorgplichten: hemel- en grondwater. Voor de omgang met de hemelwaterinzameling is gekozen voor een basiskwaliteit waarmee de risico's beperkt blijven. Voldoende berging en baggeren van oppervlaktewater in stedelijk gebied maken onderdeel uit van dit scenario. Bij de omgang met grondwater is in de huidige situatie sprake van minimale hinder, wat gelijk staat aan de basiskwaliteit. Ook voor de inzameling en transport van afvalwater naar de zuivering wordt een basiskwaliteit geambieerd, wat aansluit bij wet- en regelgeving.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

In het vGRP is niet alleen het beleidskader vastgelegd, maar zijn ook de financiële consequenties bepaald. Per jaar worden de concrete plannen die gebaseerd zijn op het vGRP opgenomen in het Uitvoeringsplan Openbare Ruimte. In 2015 zal een nieuw vGRP worden opgesteld. De ambitie is om dat samen te doen met omliggende gemeentes en het waterschap.

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Met het vaststellen van het vGRP in 2009 heeft de gemeenteraad ook de benodigde middelen beschikbaar gesteld. De financiële consequenties van het vGRP en het daarop gebaseerde uitvoeringsplan zijn één op één doorvertaald in de Programmabegroting 2015-2018. De (globale) opbouw van dat budget is in onderstaande tabel weergegeven.

Onderhoud	€ 0,55 mln.
Onderzoek	€ 0,25 mln.
Overige kosten *)	€ 3,50 mln.
Vaste lasten **)	€ 0,50 mln.
<i>Totale budget exploitatie riolering in 2015</i>	<i>€ 4,80 mln.</i>

*) het gaat hierbij o.a. om doorbelasting, kapitaallasten en belastingen

***) vaste lasten zijn o.a. energiekosten, kwijscheldingen en telefoonkosten

Water en kunstwerken

Areaal

Het areaal water- en kunstwerken bestaat uit:

Kunstwerken	Aantal	Eenheid
• Kunstwerken (bruggen, steigers en overige voorzieningen)	355	stuks
• Havens	11	stuks
• Beschoeiing	ca.100	km

Water	Aantal	Eenheid
• Watergangen stedelijk gebied	46	km
• Niet schouwsloten	119	km
• Schouwsloten	207	km
• Greppels	100	km
• Duikers	1.500	stuks

Beleidskader

Het gewenste kwaliteitsniveau van de water- en kunstwerken in de gemeente is vastgelegd in diverse beleidnota's en plannen. De volgende beleidsnota's en plannen liggen ten grondslag aan het nagestreefde kwaliteitsniveau:

- Beleidsnota Kunstwerkenbeheer, DHV 2004;
- Beleidsnota Stedelijk water, Gemeente Steenwijkerland 2003;
- Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2009-2015 (vGRP);

In de beleidsnota Kunstwerkenbeheer is een analyse gemaakt van de staat van onderhoud van de kunstwerken, waarbij een aantal scenario's voor het meerjarenonderhoud is doorgerekend. In 2004 werd geconstateerd dat het onderhoudsniveau van de kunstwerken als redelijk goed kon worden bestempeld en dat het toenmalige budget op de korte termijn toereikend zou zijn. Op de langere termijn werd een tekort voorzien voor met name het onderhoud van de beschoeiing.

In de beleidsnota stedelijk water is een drietal streefbeelden gepresenteerd met betrekking tot waterwegen en beschoeiingen, namelijk exclusief, standaard en extensief. De raad heeft mede vanwege de financiële beperkingen gekozen voor een extensief streefbeeld. Bij dit streefbeeld wordt ervan uitgegaan dat de kwaliteit over 10 % van de oeverlengte hoog is, 45 % van de oeverlengte het kwaliteitsniveau midden heeft en 45 % het kwaliteitsniveau laag heeft.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

De financiële consequenties van het gekozen onderhoudsniveau voor het stedelijk water (inclusief de beschoeiingen) zijn bepaald in het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP). De jaarlijkse kosten voor de planperiode van het vGRP (2009 t/m 2015) zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Bedragen x € 1.000,-	Raming jaarlijkse kosten
Baggeren en maaien	€ 1,1 mln.
Beschoeiingen	€ 0,25 mln.
<i>Totaal benodigd op basis van vGRP</i>	<i>€ 1,35 mln.</i>

In de beleidsnota Kunstwerkbeheer 2004 wordt voor het gekozen kwaliteitsniveau een benodigd budget voor kunstwerken (inclusief beschoeiing) van € 0,5 mln. berekend. Doorvertaling van het beleid uit 2004 naar 2015 leidt (globaal) tot de volgende bedragen.

Bedragen x € 1.000,-	Inschatting 2004	Indexering en areaaluitbreiding	Inschatting 2015
Oeververbindingen	250	70	320
Havens	50	10	60
Beschoeiing	200	60	260
<i>Totaal benodigd op basis van Kunstwerkenbeheer 2004</i>	<i>500</i>	<i>140</i>	<i>640</i>

D.m.v. inspecties wordt de houdbaarheid van het beleid en de financiële consequenties daarvan jaarlijks tegen het licht gehouden. Uit de inspecties van de laatste jaren is gebleken dat de hierboven berekende benodigde bedragen niet langer houdbaar zijn. Met name door de leeftijd van het areaal is het noodzakelijk om nieuwe meerjarenplannen op te stellen. Hier wordt ondertussen hard aan gewerkt.

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Ten aanzien van het beheer van het stedelijk water (waterwegen en beschoeiingen) is door middel van het vaststellen van het vGRP slechts voorzien in een gedeeltelijke dekking van de benodigde middelen. Samen met de andere waterbeheerders in het gebied wordt getracht om door middel van slim en integraal aan te besteden het gekozen onderhoudsniveau te realiseren.

In onderstaande overzichten is weergegeven hoe de benodigde bedragen zijn vertaald in de programmabegroting 2015-2018.

Oeververbindingen

Onderhoud	€ 0,33 mln.
Overige kosten *)	€ 0,18 mln.
<i>Totale budget oeververbindingen in 2015</i>	<i>€ 0,51 mln.</i>

Waterwegen (stedelijk water)

Onderhoud beschoeiingen	€ 0,12 mln.
Baggeren en maaien	€ 0,79 mln.
Overige kosten *)	-
<i>Totale budget oeververbindingen in 2015</i>	<i>€ 0,91 mln.</i>

Recreatieve voorzieningen

Jachthavens	€ 0,05 mln.
Recreatieve vijvers	€ 0,05 mln.
Overige kosten *)	€ 0,02 mln. (-)
<i>Totale budget oeververbindingen in 2015</i>	<i>€ 0,08 mln.</i>

*) overige kosten bestaan uit het saldo van doorbelastingen en baten

Openbaar groen en speelvoorzieningen

Areaal

Het areaal groen, sport- en speelvoorzieningen bestaat uit:

Areaal Groen- en speelvoorzieningen	Aantal	Eenheid
• Bomen	33.000	stuks
• Gazon	90	ha
• Extensief beheerd gras	85	ha
• Bermen	235	ha
• Hagen	2.500	m2
• Plantsoen	15,6	ha
• Landschappelijk groen (bos en houtwallen)	92,7	ha
• Speelplekken	170	stuks

Beleidskader

Openbaar groen heeft betrekking op boombeheer, plantsoenbeheer, maaibeheer en dierenweides. Hierbij zijn de volgende nota's en plannen van belang:

- De Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR);
- Beleidsnota Groen, 2007;
- Meerjarenprogramma Groen (MJP Groen), 2011;
- Landschapsontwikkelingsplan (LOP), 2005;
- Kwaliteitshandboek onderhoud openbare ruimte gemeente Steenwijkerland.

Voor de speelvoorzieningen zijn de volgende nota's van belang:

- Speelplekkenbeleid (2009);
- Meerjarenplan Spelen (2014).

In het landschapontwikkelingsplan is aangegeven hoe het landschap ontwikkeld en beheerd kan worden. In de beleidsnota Groen worden de beheerambities met betrekking tot het groen beschreven. Een basis onderhoudsniveau is daarbij het uitgangspunt. Naast het dagelijks beheer zijn er ambities op het gebied van duurzaamheid, streekeigen beplanting en een schone, hele en veilige omgeving. Het Meerjarenplan Groen geeft aan hoe aan deze ambitie de komende jaren invulling wordt gegeven.

In 2014 heeft de gemeenteraad op basis van een evaluatie besloten om de lijn van het speelplekkenbeleid uit 2009 ('Plekken om (mee) te spelen') te continueren. In dit plan is vastgesteld dat de gemeente spelen en bewegen stimuleert en dat daarvoor voldoende speelruimte aangeboden wordt. Om het buitenspelen te stimuleren zijn er uitdagende natuurspeelplekken ontwikkeld gericht op beweging en het prikkelen van de fantasie. Bij het ontwerpen van speelplekken wordt rekening gehouden met medegebruik door kinderen met een beperking. Open schoolpleinen dragen bij in de behoefte aan speelruimte. Er zijn daarover met diverse scholen afspraken gemaakt. Bij het ontwerp en onderhoud van de openbare ruimte in het algemeen wordt nagegaan hoe de bespeelbaarheid verhoogd kan worden. Het onderhoud van de speelvoorzieningen zal op het basisniveau van 'schoon heel en veilig' worden uitgevoerd.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

In het Meerjarenplan Groen is becijferd dat om de ambities die in het beleid zijn vastgelegd te kunnen waarmaken er een extra investering nodig is van € 1,1 mln. verdeeld over vier jaren. Daartegenover staat een structurele bezuiniging op het reguliere budget, die oploopt tot € 45.000,- in 2014.

In het Meerjarenplan Spelen is voor een periode van 10 jaren becijferd hoeveel geld er nodig is om op het vastgestelde beleid te kunnen uitvoeren. In onderstaande tabel zijn de bedragen voor de komende vier jaren weergegeven.

(bedragen x € 1.000,-)	2015	2016	2017	2018
<i>Totale benodigde onderhouds- en investeringskosten</i>	131	129	157	308

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Met vaststellen van het MJP Groen heeft de gemeenteraad het hierboven genoemde investeringsbedrag voor de jaren 2011 t/m 2014 vrijgegeven.

In de begroting van 2014 is een structurele bezuiniging op het groenbudget doorgevoerd van € 150.000,-. Vooralsnog is het uitgangspunt dat de gewenste beeldkwaliteit van het groen kan worden gehandhaafd door slimmer aan te besteden en door (markt)partijen te betrekken bij de wijze waarop de beeldkwaliteit kan worden gerealiseerd. De verdeling van het beschikbare budget voor het groenonderhoud is als weergegeven in onderstaande tabel.

Openbaar groen in eigen beheer	€ 0,33 mln.
Openbaar groen NoordWestGroep	€ 0,67 mln.
Onderhoud bermen	€ 0,27 mln.
Onderhoud bomen	€ 0,13 mln.
Interne kosten	€ 2,40 mln.
<i>Totale budget groen</i>	<i>€ 3,80 mln.</i>

In 2014 is voor het onderhoud van de speelvoorzieningen besloten tot het instellen van een voorziening, met als doel kosten die in de toekomst worden verwacht te kunnen opvangen. Het verschil tussen het beschikbare budget en het benodigde bedrag, zijnde € 192.000,- minus € 131.000,-, is € 61.000,- wordt in 2015 toegevoegd aan de voorziening.

Gebouwen

Areaal

Hieronder is een overzicht gegeven van de verschillende gebouwen die door de gemeente worden beheerd:

Gemeentelijke gebouwen	Aantal	Eenheid
• Binnensport accommodaties	8	stuks
• Buitensport accommodaties	18	stuks
• Gemeentelijke panden	2	stuks
• Werkplaatsen	4	stuks
• Brandweer	6	stuks
• Musea	3	stuks
• Wijkgebouwen	4	stuks
• Peuterspeelzalen	3	stuks
• Jeugdhonken	2	stuks
• Begraafplaatsen	17	stuks
• Woningen	8	stuks
• Recreatie	12	stuks
• Overige panden	40	stuks

Beleidskader

Van de gebouwen die de gemeente in onderhoud heeft zijn onderhoudsplannen opgesteld. Hierin is het te verrichten onderhoud voor meerdere jaren vastgelegd inclusief de onderhoudskosten waarmee rekening moet worden gehouden. Uitgegaan wordt van drie categorieën onderhoud. Het klachtenonderhoud betreft dagelijks voorkomende calamiteiten en storingen. Daarnaast is er het onderhoud waarvoor servicecontracten zijn afgesloten. Dit betreft voornamelijk technische installaties. Tenslotte is er het planmatig onderhoud.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

Op basis van bovengenoemde onderhoudsplannen is voor de periode van 2010 – 2020 een Meerjarenplan Maatschappelijk Vastgoed opgesteld. Hierin is becijferd dat de jaarlijkse kosten aan planmatig onderhoud gemiddeld € 660.000,- bedragen. Uitbreidingen en duurzame maatregelen vallen buiten dit planmatig onderhoud en zullen via investeringen moeten worden gerealiseerd.

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Het Meerjarenplan Maatschappelijk Vastgoed is verwerkt in de begroting. De maatregelen voor 2015 worden vastgelegd in het Uitvoeringsplan Maatschappelijk Vastgoed 2015.

Voor het Maatschappelijk Vastgoed is een voorziening ingesteld. Bij de jaarrekening wordt ieder jaar beoordeeld of er voldoende budget is. Dit tekort/overschot wordt verwerkt in de jaarrekening. Bij de berekening voor de periode 2014-2023 is uitgegaan van een benodigd budget van gemiddeld € 700.000,-. Dit budget is ook beschikbaar.

5.4. Financiering

Inleiding

Het uitvoeren van de gemeentelijke taken leidt “achter de schermen” tot een complex financieel proces. Inkomsten moeten op tijd worden ontvangen en uitgaven op tijd worden betaald. Bij deze paragraaf financiering gaat het om de wijze waarop de gemeente de benodigde geldmiddelen (eventueel tijdelijk) aantrekt, en overtollige geldmiddelen (tijdelijk) belegt. De financieringsparagraaf is, in samenhang met het Financieringsstatuut een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de zogenoemde financieringsfunctie. Deze financieringsfunctie moet zorgvuldig worden ingevuld. Bij de gemeente hebben we immers de zeggenschap over “gemeenschapsgeld”. Ontwikkelingen zoals de kredietcrisis benadrukken dan ook extra de noodzaak tot het naleven van de voorgeschreven regels.

Bij het vervullen van deze financieringsfunctie is de gemeente aan een aantal wetten gehouden. De Wet FIDO vormt het wettelijk kader voor de financiering. Het doel van deze wet is het bevorderen van kredietwaardigheid en de transparantie van het financieringsbeleid. Voor de beheersing daarvan is een aantal instrumenten geformuleerd zoals:

- het stellen van een kwantitatieve kasgeldlimiet en een renterisiconorm over de vaste schuld;
- de verplichting om in het Financieringsstatuut de kwalitatieve uitgangspunten voor uitzetten en te gebruiken rente-instrumenten te vermelden;
- de verplichting om bij de begroting en jaarrekening verantwoording aan de hand van een rapportage af te leggen.

Naast de Wet FIDO bestaat nog de Regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden (RUDDO) en de Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden.

Treasurybeleid

De treasuryfunctionaris houdt zich bezig met risico's, die samenhangen met alle toekomstige kasstromen. Deze risico's komen voort uit de financieringsbehoefte als de bestaande leningenportefeuilles (vervroegde aflossingen, herfinanciering, herbeleggen, renteaanpassingen en dergelijke).

Het treasurybeleid is in eerste instantie gericht op het waarborgen van financiële continuïteit door het resultaat en vermogen te beschermen tegen financiële risico's en de organisatie betaalbaar te houden. Deze bescherming vindt plaats door de renterisico's en risico's uit financiële posities te vermijden en te spreiden. Deze twee soorten risico's zijn leidend en gaan in de uitwerking verder dan de wettelijke kaders. In principe zijn de uitgangspunten als volgt:

- zorgdragen voor voldoende financiële middelen op korte en lange termijn;
- bewerkstelligen van passende financieringslasten;
- beheersen van wettelijke en feitelijke rente- en financieringsrisico's;
- risicomijdend uitzetten van gelden en afgeven van garanties;
- zorgdragen voor een effectief, veilig en efficiënt betalingsverkeer.

Bovengenoemde uitgangspunten leiden in ieder geval tot het zo nauwkeurig mogelijk toepassen van de "matching" tussen opgenomen en uitgezette gelden. Dit principe wordt ook in de komende planperiode voortgezet. Daarnaast wordt actief gebruik gemaakt van de wettelijke mogelijkheden om passende financieringslasten te bewerkstelligen. Dit resulteert onder meer in het zo maximaal mogelijk betrekken van de kasgeldlimiet bij financieringsbeslissingen.

Leningenportefeuille

In verband met de liquiditeitspositie is met ingang van 24 juni 2014 een langlopende lineaire geldlening van 10 mln. aangetrokken. Looptijd van deze lening bedraagt 20 jaar met een rentepercentage van 2,250%. Opgemerkt wordt dat de verschuldigde rente in twee termijnen wordt betaald, te weten op 24 juni en 24 december.

Rente- en koersrisico's

De gemeentelijke leningenportefeuille kent twee soorten risico's, te weten een risico in verband met renteherziening en een risico in verband met herfinanciering.

In 2015 vindt voor een drietal opgenomen geldleningen een renteherziening plaats. Hiervan zijn twee leningen doorgegeven aan woningcorporatie Wetland Wonen.

Kredietrisico's

Onze gemeente zal in het begrotingsjaar 2015 in beperkte mate te maken hebben met kredietrisico's. Deze risico's kunnen zich voordoen bij het verstrekken van leningen aan publieke instellingen. De totale omvang van deze leningen per 1-1-2015 bedraagt afgerond € 18 mln. (incl. verstrekte leningen aan het gemeentepersoneel, Wetland Wonen Groep, Woonconcept, Vitens en Enexis).

Regeling uitzettingen en derivaten

Voor het uitlenen van financiële middelen geldt de rijksregeling "Uitzettingen en derivaten". De gemeente Steenwijkerland beschikt momenteel niet over overtollige financieringsmiddelen.

De gemeente maakt in voorkomende gevallen gebruik van de volgende producten: rekening-courant, daggeld en deposito's.

Schatkistbankieren

Met ingang van 1 januari 2014 is het schatkistbankieren ingevoerd bij de decentrale overheden.

Met de invoering van het schatkistbankieren wordt het belang van een goede liquiditeitsprognose nog eens onderstreept. Voorkomen moet worden dat er relatief hoge banksaldi ontstaan, die tegen een zeer laag rendement bij de schatkist gestald moeten worden. Rood staan op de rekening-courant met het Rijk mag overigens niet. Gebeurt dit wel, dan volgt er een boete.

Verwacht wordt dat de gemeente de komende jaren weinig overtollige middelen zal bezitten. Eén en ander als gevolg van de uitvoering van diverse investeringsprojecten en de afnemende inkomsten van het rijk. De financiële gevolgen van het verplicht schatkistbankieren zijn naar verwachting dan ook zeer gering. Opgemerkt wordt dat in 2014 nog geen overtollige middelen zijn weggezet bij het Rijk in verband met schatkistbankieren.

Overeenkomst financiële dienstverlening

Eind 2010 is de dienstverleningsovereenkomst met de BNG herzien. Deze overeenkomst bevat voorwaarden met betrekking tot kredietverlening, opnemen/uitzetten van gelden en het betalingsverkeer. Met behulp van deze overeenkomst is de gemeente Steenwijkerland beter in staat zijn liquiditeitenbeheer te optimaliseren.

Kasgeldlimiet

De gemeente Steenwijkerland loopt naast langlopende geldleningen (vaste schuld) renterisico's op de kortlopende geldleningen (vlottende schuld). In de Wet FIDO zijn hiervoor normen vastgesteld. Voor de vlottende schuld is dit de kasgeldlimiet. Het percentage dat hiervoor door het Ministerie van Financiën is vastgesteld bedraagt voor 2015: 8,5% (2014: 8,5%). Het begrotingstotaal bedraagt afgerond € 126,0 mln. (2014: € 110,2 mln.).

De kasgeldlimiet voor 2015 komt daarmee uit op afgerond € 10,7 mln. (2014: € 9,4 mln.).

Opgemerkt wordt dat er een verband bestaat tussen de kasgeldlimiet en de renterisiconorm (zie hiervoor de volgende paragraaf).

De gemeente wordt hierdoor gedwongen om te zoeken naar een evenwichtige opbouw van haar leningenportefeuille. In principe wordt het uitgangspunt gehanteerd dat eerst de ruimte die de kasgeldlimiet biedt volledig wordt benut, voordat wordt overgegaan tot het aantrekken van langlopende geldleningen. Uiteraard hangt de keuze af van de rentepercentages voor het aantrekken van kort- en langlopende geldleningen. Dit houdt in dat van de totale financieringsbehoefte op begrotingsbasis een bedrag van € 10,7 mln. (2014: 9,4 mln.) mag worden gefinancierd met kortlopende geldleningen (< 1 jaar).

Renterisiconorm

De renterisiconorm benadrukt vooral het belang van een goede spreiding van de leningenportefeuille en het beheersen van de renterisico's. De berekening van de renterisiconorm is een benadering van het te lopen c.q. het gelopen renterisico. Zowel bij overschrijding als onderschrijding van deze norm zal de gemeente (en

vervolgens de provincie als toezichthouder) zich een oordeel moeten vormen over de realiteit van de uitkomst. Daarbij zal gekeken worden of toegestane renteherzieningen daadwerkelijk aan de orde zijn geweest. Ook zal een oordeel gevormd moeten worden over renterisico's, die uitgaan boven het niveau van herfinanciering. Opgemerkt wordt dat het toezichtregime op grond van de Wet FIDO alleen toeziet op overschrijdingen van de renterisiconorm.

De renterisiconorm wordt op grond van de Wet FIDO berekend door middel van het door de Minister van Financiën vastgestelde percentage over het begrotingstotaal te nemen. Voor 2015 en volgende jaren is dit percentage vastgesteld op 20 (2014: 20%).

bedragen x € 1.000

Renterisiconorm		Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Renterisico					
(1)	Renteherzieningen (o/g)	362	-	-	-
(2)	Betaalde aflossingen	4.970	4.965	4.466	3.738
(3) = (1) + (2)	Renterisico	5.332	4.965	4.466	3.738
Renterisico norm					
(4a)	Begrotingstotaal	126.568	118.582	113.655	108.432
(4b)	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
(4) = (4a) * (4b)	Toegestane renterisiconorm	25.314	23.716	22.731	21.686
Toets renterisico norm					
(5a) = (4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	19.982	18.751	18.265	17.948
(5b) = (3>4)	Overschrijding renterisiconorm				

Volgens bijgaande toetsing bedraagt de ruimte voor 2015 € 20 mln.. Dit houdt in dat de gemeente Steenwijkerland € 20 mln. aan langlopende leningen mag aantrekken of herfinancieren.

Liquiditeitsplanning

De planning van de liquiditeiten heeft betrekking op toekomstige inkomsten en uitgaven van de gemeente. Voor het opstellen van deze planning is het nodig dat er een liquiditeitsprognose wordt gemaakt. In deze prognose moeten de ontvangsten en uitgaven in een bepaalde periode worden vermeld. Dit zal uiteindelijk leiden tot een verwachting van de benodigde liquiditeit. De Wet FIDO stelt eisen aan het actief beheren van toekomstige renterisico's. De gemeente wordt daarom gedwongen om een systematische planning hiervoor te ontwikkelen en bij te houden.

Financieringspositie

Het verschil tussen de financieringsbehoefte en de aanwezige beschikbare financieringsmiddelen (langlopende opgenomen geldleningen plus reserves en voorzieningen) is het financieringstekort of –overschot.

De boekwaarde van de investeringen wordt per 1 januari 2015 geraamd op € 140 mln.

bedragen x € 1.000

Financieringsbehoefte	01-01-2015	01-01-2016	01-01-2017	01-01-2018
Boekwaarde				
Boekwaarde vaste activa incl. voorraden	121.957	115.637	110.658	103.962
Boekwaarde leningen u/g	18.042	16.894	14.762	13.589
Totaal boekwaarde	139.999	132.531	125.420	117.551
Aanwezige financieringsmiddelen				
Eigen vermogen				
Algemene reserves	21.652	20.509	19.621	20.629
Bestemmingsreserves	20.339	20.789	20.521	19.581
Totaal eigen vermogen	41.991	41.299	40.142	40.210
Vreemd vermogen				
Voorzieningen	5.263	4.521	4.539	4.475
Langlopende leningen	71.337	66.366	61.401	56.936
Totaal vreemd vermogen	76.600	70.887	65.940	61.411
Totaal financieringsmiddelen	118.591	112.186	106.082	101.621
Financieringstekort (-/-) c.q. overschot (+/+)	- 21.408	- 20.345	- 19.338	- 15.930

Financieringstekort

Bij de aanvang van dit begrotingsjaar verwachten wij een financieringstekort van ruim € 21 mln..

Dit tekort ontstaat doordat de som van de reserves en voorzieningen en de opgenomen geldleningen per 1 januari 2015 lager is dan de boekwaarde van de investeringen per 1 januari 2015.

Rentevisie

Verwachtingen

De kleine groeiversnelling van de Nederlandse economie in 2015 is vooral het gevolg van de grotere consumptie van huishoudens en het aantrekken van de investeringen door bedrijven. Maar net als in de afgelopen jaren draagt de uitvoer ook in 2015 het meeste bij aan de groei. De belangrijkste negatieve onzekerheden komen uit het buitenland. De geopolitieke spanningen op diverse plekken in de wereld vormen een risico voor de wereldeconomie. Bij een verdere escalatie van het conflict rond Oekraïne zou de Nederlandse groei ¼% tot ½% lager kunnen uitkomen.

De lange rentetarieven zullen onder invloed van een verwacht licht economisch herstel enigszins oplopen. Daarom zal de ECB een ruim monetair beleid voeren.

Gelet op de rentevisies van Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en Rabobank wordt verwacht dat de lange rentetarieven zullen gaan oplopen.

Op grond van de rentevisie maken wij een afweging met betrekking tot het aantrekken van langlopende leningen dan wel financiering met kortlopende leningen. Daarbij zullen wij niet schromen om ons beleid tussentijds aan te passen, indien een gewijzigde rentevisie van (een van) beide instellingen daartoe aanleiding geeft.

Rentekosten en -opbrengsten verbonden aan de financieringsfunctie

Evenals voorgaande jaren is de BNG onze huisbankier. Nagenoeg alle transacties vinden plaats via deze bank. Eind 2010 is een nieuwe dienstverleningsovereenkomst gesloten. Hierin is geregeld dat wij tot een bedrag van € 12 mln. "rood" mogen staan. Daarnaast hebben wij de mogelijkheid voor het opnemen van daggeld en kasgeldleningen.

Verder heeft de gemeente een rekening-courantovereenkomst met de Rabobank "Meppel-Steenwijkerland".

In 2015 moet een bedrag van plm. € 3 mln. worden betaald aan diverse bankinstellingen wegens verschuldigde rentekosten. Daarnaast heeft de gemeente in het verleden diverse leningen verstrekt aan onder andere sportverenigingen, Wetland Wonen Groep, Stichting Woonconcept, Enexis en Vitens. Voor 2015 is een rentevergoeding van afgerond € 0,75 mln. begroot.

EMU-saldo

Met de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet HOF) heeft het kabinet de Europese afspraken ten aanzien van begrotingsdiscipline verdeeld over gemeenten, provincies en waterschappen. Deze wet heeft invloed op het toekomstig beleid van de gemeente.

Het EMU-saldo is in 1992 ingevoerd om vergelijkingen tussen de verschillende eurolanden mogelijk te maken. In het verleden hanteerde elke staat zijn eigen berekening voor het financieringssaldo. Onderlinge vergelijking was hierdoor niet mogelijk.

In de Wet HOF wordt een eenduidige berekeningswijze voorgeschreven. Volgens de regels van de Wet HOF mag het EMU-saldo bij gemeenten, provincies en waterschappen niet groter zijn dan -0,5% van het bruto binnenlands product. De ruimte voor gemeenten is bepaald op -0,34%.

bedragen x € 1.000

EMU-saldo		Begroting 2014	Begroting 2015	MJR 2016
1.	(+) Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	- 19.982	- 617	- 1.076
2.	(+) Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	5.243	4.201	3.991
3.	(+) Bruto dotatie aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	952	493	201
4.	(-) Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	10.749	-	145
5.	(+) Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	156	-	-
6.	(+) Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa. Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	802	-	-
7.	(-) Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	4.456	5.619	5.666

bedragen x € 1.000

EMU-saldo		Begroting 2014	Begroting 2015	MJR 2016
8.	(+) Baten bouwgrondexploitatie. Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	2.956	9.206	7.065
9.	(-) Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	69	39	-
10.	(-) Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	-	-	-
11a.	Worden er deelnemingen en/of aandelen verkocht?	ja	nee	nee
11b.	(-) Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen in jaar	308	-	-
Berekend EMU-saldo		- 25.455	7.624	4.370

Voor de jaren 2015 en 2016 is het EMU-saldo positief, namelijk € 7,6 en € 4,3 mln. Om enige waarde te kunnen toekennen aan deze cijfers moeten deze gerelateerd worden aan de referentiewaarde. De referentiewaarde voor de gemeenten bedraagt 4,4% van het begrotingstotaal na bestemming. Voor de gemeente Steenwijkerland is de referentiewaarde voor 2015 bepaald op - € 4,85 mln.(septembercirculaire).

Schuldpositie

In het jaarverslag 2013 hebben wij geconstateerd dat de netto schuldquote³ van de gemeente Steenwijkerland gedurende de jaren 2011 t/m 2013 jaarlijks toeneemt. Ook voor 2014 sluiten wij een verdere stijging niet uit. Een zeer hoge netto schuldquote beïnvloedt de investeringsruimte negatief en maakt de begroting minder wendbaar.

In het collegeprogramma en het bestuursprogramma Financiën en bedrijfsvoering is deze ontwikkeling onderkend en is in het bestuursprogramma aangegeven dat aan de hand van financiële kengetallen, waaronder de netto schuldquote de begroting meer wendbaar en transparant zal worden gemaakt. De ontwikkeling van de schuldpositie zal in de komende jaren dan ook een steeds grotere rol spelen bij de integrale afweging tussen de beschikbare en benodigde middelen voor uitvoering van het gemeentelijk beleid.

³ Netto schuldquote = (langlopende geldleningen + kortlopende geldleningen + crediteuren + overlopende passiva) - (kortlopende vorderingen + liquide middelen + overlopende activa) gedeeld door 1% van de inkomsten voor bestemming reserves.

5.5. Bedrijfsvoering

5.5.1. Inleiding

Een van de aandachtspunten in het bestuursprogramma Financiën en bedrijfsvoering is de wendbare bedrijfsvoering. In de betreffende paragraaf wordt op hoofdlijnen ingegaan op onder meer het HRM beleid. Onderstaand worden deze hoofdlijnen nader toegelicht. Voorts wordt aandacht besteed aan de voortgang van het risicomangement, een voorstel gedaan tot het beschikbaar stellen van een krediet voor vervangingsinvesteringen en het meerjaren auditplan.

5.5.2. Strategische Personeelsplanning

In het kader van Strategische Personeelsplanning is in de eerste helft 2013 voor elke afdeling een formatieplan opgesteld. Hierin staat wat de afdeling de komende jaren aan uit te voeren takenpakket heeft en het beschikbare formatie-budget. Iedere afdeling heeft daarnaast ook in beeld hoeveel mensen er tot en met 2020 met pensioen gaan en hoeveel vacatures de komende jaren ontstaan. Alles bij elkaar geeft dit de komende jaren een mooi overzicht van waar we als organisatie nu staan en wat ons uiteindelijke doel is. Deze Strategische Personeelsplanning blijven we structureel bijhouden. Ieder half jaar wordt opnieuw een meting gedaan (laatste meting 1 juli 2014), waardoor we continu beschikken over de actuele stand van zaken. Het betreft hier de kwantitatieve kant van Strategische Personeelsplanning. In 2014 en komende jaren gaan we meer en meer het accent leggen op de verdere ontwikkeling van de kwaliteit van onze organisatie en medewerkers. Daarbij inspeland op de nieuwe rol en taken van de gemeente. Beschikt onze organisatie over de juiste kennis en kunde voor de opgaven waar wij als organisatie de komende jaren voor staan? Zitten de medewerkers op de goede plek?

5.5.3. De Toekomstagenda Steenwijkerland

De HRM agenda voor 2015 en volgende jaren stemmen we af op de actuele ontwikkelingen in onze organisatie. Hiervoor formuleren we nog voor het eind van 2014 een strategische visie op HRM. Vanuit HRM gaan we aansluiting zoeken bij de thema's van de Toekomstagenda gemeente Steenwijkerland (participatie, samenwerking, dienstverlening en interne organisatie). Vanuit de vraag: hoe kunnen we vanuit HRM deze thema's ondersteunen en inspireren?

5.5.4. Vorming en opleiding

Belangrijk onderdeel bij deze thema's is het vormen en opleiden van onze medewerkers. We bieden onze medewerkers al jaren voldoende opleidingsmogelijkheden. Het komende jaar gaan we ons opleidingsprogramma aansluiten op de thema's in de Toekomstagenda. Hierbij gaan we het accent leggen op trainingen gericht op de benodigde vaardigheden, gedrags- en houdingsaspecten die horen bij de nieuwe rol en positie van onze gemeentelijke organisatie.

5.5.5. Mobiliteit

Een belangrijk onderdeel van de Strategische Personeelsplanning is het project mobiliteit. De situatie waarin we ons als organisatie nu bevinden biedt kansen. We zien mooie resultaten rondom mobiliteit. We blijven mobiliteit stimuleren en verder uitbouwen. Wat gestart is als project zal worden ingebed in de organisatie. Vervolgstap hier is om het komende jaar mobiliteit te formaliseren door bijvoorbeeld de coördinatie en aanjaagrol rondom mobiliteit binnen de organisatie vast te leggen.

5.5.6. Speerpunten in de nieuwe CAO 2014-2016

We zien in onze organisatie een hoge score als het gaat om tijdelijke aanstellingen in de vorm van contracten. Vanaf 1 juli 2010 werken we met tijdelijke aanstellingen van 3 jaar. In de nieuwe cao-afspraken zien we dat we vanaf juli 2015 alleen nog maar een tijdelijke aanstelling van 2 jaar mogen verlenen.

We concluderen in ons sociaal jaarverslag dat wij 2 medewerkers hebben onder de 25 jaar. Al eerder hebben we besproken(gevolgen SPP) dat we zullen moeten inzetten op de instroom van jonge medewerkers. Dit sluit ook geheel aan op het nieuwe cao beleid, waarbij gemeenten worden gestimuleerd de instroom van jongeren te bevorderen. Daarnaast zal door de VNG het creëren van arbeidsplaatsen voor jongeren (met beperkingen), ouderen en gehandicapten nader worden uitgewerkt. In ons HRM-beleid voor de komende jaren gaan we hierover concrete voorstellen doen.

De groep oudere medewerkers in onze organisatie wordt ieder jaar groter. We hebben het dan over de groep 55+, maar ook de grote middengroep (45-55). Deze groep medewerkers zijn voor onze organisatie van groot belang, er zit veel deskundigheid en ervaring. Vragen als: hoe houden we deze medewerkers gemotiveerd, werken ze op de juiste plek, kunnen ze hun talent optimaal inzetten en geven we ze genoeg doorgroei mogelijkheden? Dit is een belangrijk actiepoint voor de komende jaren.

5.5.7. Risicomanagement

In de Programmabegroting 2014-2017 hebben wij aangegeven dat in 2014 een ambtelijke werkgroep is gestart met de uitwerking van het implementatieplan voor de korte termijn. Dit plan bestaat uit de volgende activiteiten:

- "op maat maken" van de gradatiemethode⁴;
- risicoscan van de lopende projecten;
- pilot bepaling control- en risicomanagementregime voor een nieuw project;
- evalueren aantal afgesloten projecten m.b.t. lessons learned.

Met uitzondering van de evaluatie van een aantal afgesloten projecten zijn de andere onderdelen van het implementatieplan inmiddels ingevoerd. Evaluatie hierover vindt aan het einde van het jaar plaats. Zoals uit het collegeprogramma blijkt hechten wij groot belang aan een (verscherpt) risicomanagement. Met inachtneming van de resultaten van de evaluatie wordt in 2015 verder inhoud gegeven aan integraal risicomanagement. Overigens verwijzen wij ook naar hetgeen in hoofdstuk 5.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing is opgenomen.

⁴ Gradatiemethode biedt een structuur bij het bepalen van de risico's van een project.

5.5.8. Omnibusenquête

Tweejaarlijks wordt een omnibusenquête gehouden. De eerstvolgende enquête staat voor eind 2015 gepland. De resultaten zullen eind 2015/ begin 2016 in uw richting worden gecommuniceerd.

5.5.9. Vervangingsinvesteringen bedrijfsvoering

In de Programmabegroting 2014-2017 zijn op basis van meerjarige vervangingsinvesteringsplannen voor de jaren 2015 en volgende de kapitaallasten van de geplande investeringen voor 2015, 2016 en 2017 gereserveerd. Wij verwijzen u naar bijlage 1 van de betreffende begroting. Het betreffen de vervangingsinvesteringen voor:

Tractie

ICT

Begraafplaatsen

Huishoudelijke dienst

De meerjarige vervangingsinvesteringsplannen zijn voor de Programmabegroting 2015-2018 geactualiseerd. De kapitaallasten voortvloeiende uit de vervangingsinvesteringen voor 2015 kunnen volledig worden gedekt uit de gereserveerde vrijvallende kapitaallasten. Voor 2015 stellen wij voor de volgende kredieten beschikbaar te stellen:

bedragen x € 1

Kredieten 2015	Investering
Bedrijfsmiddelen	
Tractie	244.600
ICT	385.000
Begraafplaatsen	7.500
Huishoudelijke dienst	24.000
Totaal beschikbaar te stellen krediet	637.100

5.5.10. Meerjaren auditplan

In de raadsvergadering van 28 oktober 2014 heeft u het meerjarig auditplan 2015-2018 vastgesteld.

In dit plan zijn de te onderzoeken processen voor de periode 2015-2018 opgenomen en voorzien van een doelstelling en een planning. Tevens is per proces aangegeven of het onderzoek is gericht op de kwaliteit van de beheersing van het proces, de beoordeling van de doelmatigheid, (financiële) rechtmatigheid of een combinatie hiervan. Met deze inhoud wordt beoogd voor de jaren 2015-2018 een volledig audit programma aan te bieden als fundament voor de interne controle. In bijlage 4 zijn de te onderzoeken processen voor 2015 opgenomen.

Met het vaststellen van de programmabegroting door de gemeenteraad wordt de onderzoeksopdracht voor het college voor dat jaar bekrachtigd.

5.6. Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente financiële middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als er financiële problemen bij de verbonden partijen zijn, kunnen deze worden verhaald op de gemeente.

Een partij die jaarlijks een subsidie krijgt, maar waaraan geen andere financiële verplichtingen zitten met een juridische afdwingbaarheid door derden, is geen verbonden partij.

Het proces van deelnemingen is geen statisch gebeuren. Daarom treft u net als vorig jaar weer een aantal wijzigingen, c.q. aanvullingen aan die passen binnen de kaders van de “Nota Verbonden Partijen”.

De paragraaf verbonden partijen is om twee redenen van belang voor de raad:

- de verbonden partijen voeren vaak beleid uit dat de gemeente in principe ook zelf kan (blijven) doen. Er blijft dan voor de raad nog steeds een kaderstellende en controlerende taak over.
- Het vergt budgettair beslag en de gemeente loopt daardoor risico's.

In 2014 heeft de Rekenkamer een onderzoek laten uitvoeren naar de verbonden partijen. Op 8 juli 2014 is het concept-rapport “quick scan verbonden partijen” in het college behandeld. Op de aanbevelingen die in het rapport worden gedaan heeft het college een reactie gegeven. Deze luidt:

- 1) **Investeer in een blijvend en actueel overzicht op de verbonden partijen zonder dat dit een boekhoudkundige verplichting wordt. Houdt de huidige inventarisatie actueel:**

Voor het onderhouden van een actueel overzicht van de verbonden partijen wordt op dit moment gebruikt gemaakt van de paragraaf “verbonden partijen” in de programmabegroting. Deze paragraaf biedt voornamelijk het overzicht van de aan onze gemeente verbonden partijen aangevuld met een overzicht van inkomsten en betalingen is opgenomen. Het actuele overzicht wordt gerapporteerd bij de begroting en de jaarstukken. Een mogelijkheid is om ook bij de perspectiefnota en de najaarsnota een actueel overzicht te presenteren.

- 2) **Stuur er als college actief op dat in rapportages van samenwerkingsverbanden expliciet wordt teruggekoppeld naar gemeentelijke beleidsdoelstellingen, de resultaten en de risico's:**

Ook bij het bestuur leeft al langer de behoefte om de “waarde” van samenwerkingsverbanden inzichtelijk te maken in het licht van het realiseren van politieke doelen. Samenwerken is immers een middel en geen doel. Een heldere terugkoppeling van een derde vraagt echter ook om een heldere opdracht van de opdrachtgever. Hiermee wordt bedoeld dat aan de kant van de gemeente vooraf de doelen en prestaties scherp moeten zijn vastgelegd. Alleen dan kan er goed worden gestuurd op resultaten.

Aandacht voor risico's die samenhangen met verbonden partijen is ook een onderwerp in het accountsrapport over 2013. Hier is toen aangegeven dat de gemeente werkt aan het opzetten van een breed instrumentarium voor risicomanagement waarin ook deze risico's zullen worden meegenomen. Daarnaast speelt op dit vlak nog het vernieuwingsvoorstel BBV van de VNG

(commissie Depla). Hierin worden meerdere voorstellen gedaan gericht op het inzichtelijk maken en beperken van de risico's horende bij verbonden partijen. De definitieve uitkomsten van dit voorstel zullen worden meegenomen.

3) Ontwikkel in de nieuwe nota Verbonden partijen (zie raadsvergadering van 21 november 2013) een afwegingskader voor samenwerking, waarin in ieder geval de volgende punten zijn opgenomen:

- a. **de motieven: waarom wel of niet samenwerken?**
- b. **de samenwerkingspartners: met wie samenwerken?**
- c. **de aard van de samenwerking: afstemmen, uitvoeren, delen hulpbronnen?**
- d. **de vorm van samenwerking: hoe samenwerken?**
- e. **het governancemodel: Hoe krijg je vanuit de raad / gemeentebestuur voldoende regie of grip op samenwerking?**

Een nieuwe nota verbonden partijen vormt een goede basis voor het aangaan van nieuwe samenwerkingsverbanden alsmede het evalueren van bestaande. Naast de voorgestelde punten geldt dat de vernieuwingsvoorstellen van de commissie BBV op de voet moeten worden gevolgd.

Visie en beleid ten aanzien van verbonden partijen

De gemeente Steenwijkerland streeft ernaar om een bestuurlijk en financieel belang te houden in die organisaties die een bijdrage leveren aan het openbaar belang en waarvan de activiteiten aansluiten bij het beleid zoals dat door de gemeente wordt gevoerd.

Beleidswijzigingen voor specifieke verbonden partijen worden voor zover nodig of wenselijk afzonderlijk aan de raad voorgelegd.

De verbonden partijen die medio 2009 zijn gevormd in verband met de verkoop van Essent aan RWE binnen enkele jaren worden opgeheven, c.q. worden verkocht.

Aan de gemeente Steenwijkerland verbonden partijen

De verbonden partijen van de gemeente Steenwijkerland bestaan uit de gemeenschappelijke regelingen waaraan wordt deelgenomen en publiekrechtelijke rechtspersonen waarmee een financieel en bestuurlijk belang is gemoeid.

De gemeente ontvangt dividend en/of rente-inkomsten uit de volgende deelnemingen: Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Enexis N.V., Rendo Holding N.V., Vitens N.V. en Rova Holding N.V.. De rente-inkomsten en het dividend dat de gemeente ontvangt worden als algemeen dekkingsmiddel in de programmabegroting opgenomen.

Voornemens tot het aangaan van nieuwe bestuurlijke participaties

In raadsvergadering van 7 oktober 2014 heeft u ons college toestemming gegeven tot het treffen van een gemeenschappelijke regeling Uitvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsselland. Samen met tien andere gemeenten zijn afspraken gemaakt om nieuwe jeugdzorgtaken gezamenlijk in te kopen.

Voorts vinden er diverse gesprekken met buurgemeenten plaats voor samenwerking op bepaalde terreinen, te denken valt hierbij aan ICT, KCC etc.

Voornemens tot het beëindigen van bestaande participaties

Verwacht wordt dat de gemeente op korte termijn haar participaties, behoudens een aantal deelnemingen in verband met de afwikkeling van de verkoop van de aandelen Essent aan RWE, niet zal gaan beëindigen. Inmiddels is de verkoop van de aandelen Attero Holding N.V. een voldongen feit. Verder is de Stichting

Essent Sustainability Development (Stichting Duurzaamheid) medio april 2014 opgeheven. Dit omdat de duurzaamheidsidealen door de economische crisis niet allemaal konden worden behaald. Ook was dit niet realistisch gezien de ontwikkelingen op de energiemarkt.

Wijzigingen bestaande participaties

N.V. Rendo Holding

Op 26 november 2013 heeft de aandeelhoudersvergadering onder andere ingestemd met een statutenwijziging, aanpassing directiestatuut en reglement voor de Raad van Commissarissen. Medio februari 2014 is een nieuwe Raad van Commissarissen van start gegaan. Opgemerkt wordt dat in de Raad van Commissarissen geen rechtstreekse vertegenwoordigers meer van de aandeelhoudende gemeenten zitten. Verder is de heer Veenstra benoemd als algemeen directeur.

N.V. Wadinko

Op 24 juni 2014 hebben de aandeelhouders ingestemd met de voorgenomen benoeming van de heer R.P.M. Wolfkamp als directeur. Hij zal voorlopig een salaris genieten van ruim € 230.000,-, totdat de zogenaamde "balkenende-norm" naar beneden wordt bijgesteld.

RUD

De RUD's in Overijssel zijn netwerk-RUD's. Door samen te werken in een netwerk realiseren de partners samen een hogere kwaliteit tegen lagere kosten. De partners van de RUD's brengen taken, formatie en middelen in. Organiek blijven de formatie en het budget binnen de eigen organisatie, de aansturing vindt plaats vanuit de RUD. De kosten en opbrengsten van het primaire proces zijn in de netwerk-RUD zichtbaar in de eigen begrotingen van de partners. De RUD heeft daar invloed op door te sturen op verlaging van het aantal benodigde uren per product (de PDC, hoe). De bevoegd gezagen hebben daar invloed op door te sturen op hun uitvoeringsprogramma.

Voordelen van samenwerking met verbonden partijen

- risicospreiding: (financiële) risico's worden met andere partijen gedeeld;
- efficiencyvoordeel: door samenwerking met bijvoorbeeld andere lokale overheden;
- kennisvoordeel: de lokale overheid kan gebruik maken van kennis, waarover zij zelf niet beschikt;
- continuïteit: door meer schaalgrootte te creëren is de organisatie niet afhankelijk van de kennis van individuen;
- Katalysatorfunctie: activiteiten kunnen versneld op gang gebracht worden door samenwerking met publieke of private organisaties en
- Bestuurlijke kracht en effectiviteit: door samenwerking ontstaat een sterkere bestuurlijke kracht en grotere effectiviteit.

Risico's

Welke risico's loopt onze gemeente bij het deelnemen in een verbonden partij?

- De gemeente heeft geen zekerheid over de hoogte van de jaarlijkse dividenduitkering, hetgeen gevolgen heeft voor de begroting. Dit kan behoorlijk fluctueren;
- gemeente kan aansprakelijk worden gesteld bij faillissement;
- hogere verplichte bijdragen bij exploitatietekorten gemeenschappelijke regelingen.

Welke beheersmaatregelen zijn getroffen om risico's te beperken, c.q. te beheersen?

- de gemeenschappelijke regelingen waaraan de gemeente deelneemt moeten jaarlijks voor 15 juli hun begroting indienen op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen;
- bij de nutsbedrijven waarvan de gemeente aandelen bezit, heeft de gemeente inspraak bij de behandeling tijdens de aandeelhoudersvergaderingen.

Een beleggingsresultaat c.q. bijgestelde dividendprognose (voor deelnemingen) dan wel gerealiseerde c.q. geraamde kosten, die met de participatie zijn gemoeid treft u aan in bijlage 8.

5.7. Grondbeleid en ontwikkelingsinvesteringen

5.7.1. Algemeen

In de paragraaf grondbeleid wordt ingegaan op de vermogenspositie van het grondbedrijf. Tevens zijn de diverse risico's, waar het grondbedrijf mee te maken heeft, beschreven. Er wordt apart aandacht besteed aan de economische situatie en de maatregelen die getroffen zijn om te komen tot een gedegen en reële planning en begroting voor de uitgifte van kavels.

De resultaten van 2013 zijn verwerkt in de jaarrekening en hebben hun weerslag gehad op de grondexploitaties. De lopende exploitaties (onderhanden werk) zijn herzien en voor de nog niet in ontwikkeling/exploitatie genomen complexen is een planeconomische verkenning uitgevoerd (een tentatieve grondexploitatie).

5.7.2. Grondbeleid

Het grondbeleid van de gemeente Steenwijkerland is verwoord in de Nota Grond- en Ontwikkelbeleid. Deze nota is op 28 mei 2013 vastgesteld door de gemeenteraad voor een periode van 4 jaar. De komende jaren zal de gemeente Steenwijkerland faciliterend grondbeleid voeren, tenzij vanwege volkshuisvestings- en/ of economische redenen actief grondbeleid gewenst is.

5.7.3. Economische situatie

De effecten van de economische situatie werken ook in 2014 door. De afgelopen jaren zijn de verschillende grondexploitaties hierop aangepast en zijn de prognoses van de aantallen te verkopen bouw kavels naar beneden bijgesteld. Op dit moment is er sprake van een reële, behouden inschatting van het aantal te verkopen kavels. Waar nodig zijn overtollige plannen geschrapt en gronden afgewaardeerd.

De programmering en planning van bouw kavels in de woningbouwplannen zijn gebaseerd op het vigerende woningbouwbeleid. In onze beleidsdocumenten gaan we uit van 125 woningen per jaar.

In 2015 wordt uitgegaan van een meer behouden scenario van 100 woningen per jaar. Hierdoor ligt er nu een gedegen en reële planning en begroting voor de uitgifte van kavels. De verwachting is dat de geprognosticeerde kavelverkoop in 2014 gehaald zal worden.

Bij de jaarrekening 2014 zullen de werkelijke resultaten over dit jaar worden weergegeven en verklaard. Daarnaast wordt tussentijds per exploitatiegebied gerapporteerd, indien het betreffende project daar aanleiding toe geeft.

5.7.4. Uitgifte bouwgrond in relatie tot programma's

ingbouw

De fasering en planning in de grondexploitaties waar woningbouw wordt ontwikkeld is zoveel mogelijk gebaseerd op de Visie op Wonen en Leefbaarheid, die op 29 mei 2012 is vastgesteld door de raad. Deze Visie op Wonen en Leefbaarheid maakt deel uit van het bestuursprogramma "Steenwijkerlanders voelen zich thuis".

In paragraaf 5.2 van de voor u vertrouwelijk ter inzage liggende meerjarenbegroting zijn de geprognosticeerde aantallen woningen vertaald naar de diverse complexen.

Vanwege complexere regelgeving, een toename van de gevallen waarin bezwaar wordt gemaakt tegen gemeentelijke plannen en veranderende marktomstandigheden (lees veranderende vraag naar woningen) kan vanzelfsprekend een afwijking van de in de Woonvisie geformuleerde doelstellingen optreden. Daar waar mogelijk vertragen te verwachten is ten aanzien van bestemmingsplanprocedures en dergelijke is de fasering van de grondexploitaties aangepast.

Bedrijven

De uitgifte van bedrijventerreinen is sterk afhankelijk van de economische omstandigheden. De verkoop van bedrijfskavels is de afgelopen jaren gestagneerd en het uitzicht op herstel is lastig in te schatten. Hierop zijn de betreffende exploitaties aangepast.

Het beleid omtrent de ontwikkeling van bedrijventerreinen maakt deel uit van het bestuursprogramma "Steenwijkerlanders zijn actief".

5.7.5. Wijzigingen in grondexploitaties

Gezien de huidige woningmarktomstandigheden en in het kader van risicobeheersing wordt op dit moment begrotingstechnisch uitgegaan van een toevoeging van 100 woningen per jaar. De verschillende grondexploitaties zijn hierop, waar nodig, aangepast.

Voor de woningbouwprojecten (onderhanden) en bedrijventerreinen (onderhanden) zijn de grondexploitaties in het verleden reeds vastgesteld door de raad. Ten behoeve van de nog niet in exploitatie genomen of in ontwikkeling zijnde plangebieden dienen de grondexploitaties nog definitief vastgesteld te worden.

5.7.6. Resultaten grondexploitaties

In onderstaande tabel zijn de geprognosticeerde resultaten weergegeven van den grondexploitaties voor woningbouw, bedrijventerreinen en overige projecten.

bedragen x € 1.000

Resultaten grondexploitaties	Boekwaarde 1-jan-2014	Verwacht saldo (+ = positief; - = negatief)	
		Eindwaarde	Startwaarde
Woningbouw onderhanden	19.570	7.961	5.727
Woningbouw nog niet in ontwikkeling	7	-	-
Bedrijventerreinen onderhanden	2.364	1.786	1.533
Bedrijventerreinen nog niet in ontwikkeling	24	-	-
Overige complexen	4.531	128	118
Totaal	26.496	9.875	7.378

Het verwachte resultaat op startwaarde per 1 januari 2014 van alle grondexploitaties woningbouw, bedrijventerreinen en overige complexen bedraagt € 7,4 mln. voordelig. Ter vergelijking: het resultaat op startwaarde per 1 januari 2013 bedroeg € 6,7 mln. voordelig.

Het positieve resultaat van € 7,4 mln. toont dat de ontwikkelwinsten uit de toekomstige realisatie en uitgifte van woningbouwgebieden, bedrijventerreinen en mengvormen van deze beide voldoende zijn om de totale investeringskosten (inclusief de reeds gedane investeringen = de huidige boekwaarde per 1 januari 2014 à € 26,5 mln.) af te dekken.

5.7.7. Risico's

Indien de uitgangspunten zoals die zijn opgenomen in de grondexploitatie wijzigen, dan heeft dat gevolgen voor de resultaten van de exploitaties. Gedacht kan worden aan vertraging in de gronduitgifte waardoor hogere renteverliezen ontstaan. Stagnerende of dalende grondprijzen waardoor de geplande opbrengsten en/of opbrengstentijgingen niet gehaald kunnen worden. Hoge inflatie waardoor de civieltechnische kosten hoger uitvallen dan geraamd. Of een stijging van het renteniveau waardoor eveneens hogere renteverliezen ontstaan.

Om de risico's op te kunnen vangen is er de Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG). Winsten en verliezen in de projecten worden verrekend met de ARG. Om de gewenste hoogte van de ARG te bepalen wordt er, met het vaststellen van de Nota Grond- en Ontwikkelbeleid, gebruik gemaakt van de Risicomanmethode. Hierin wordt ingegaan op algemene risico's en projectspecifieke risico's. Van de projectspecifieke risico's wordt vervolgens aangegeven of deze kwantitatief of kwalitatief van aard zijn. Beoordeling van beide soorten risico's wordt omgezet in een bedrag voor de hoogte van het risico per project. Uitgangspunt is dat de kans dat alle onderkende risico's zich op exact hetzelfde moment zullen voordoen 75% is. Dit percentage is overeenkomend richtlijnen die worden gehanteerd door de Vereniging van Grondbedrijven (70-80%). Dit leidt vervolgens tot de risicobepaling. De risicobepaling van alle grondexploitaties tezamen vormt de gewenste hoogte van de ARG. De gewenste hoogte van de ARG is in deze begroting ca. € 4,0 mln..

Hieronder is een overzicht te zien van de risico's. Voor een nadere onderbouwing wordt verwezen naar de raadsstukken, die vertrouwelijk voor u ter inzage liggen.

bedragen x € 1.000

Risico's grondexploitatie	Risicobepaling
Woningbouw	3.529
Bedrijventerreinen	391
Overige complexen	42
Totaal	3.962

5.7.8. Vermogenspositie

De Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG) is vooral gevormd door de in het verleden afgesloten complexen, waarbij de winsten in deze reserve zijn gestort en de verliezen ten laste van deze reserve zijn gebracht. Daarnaast wordt de reserve gevoed door het saldo van voorlopige winst- en verliesnemingen. Het saldo van de ARG bedroeg op 1 januari 2013 € 5.048.453. Het afgelopen jaar (2013) is het saldo met € 1.048.453 afgenomen. De Algemene Reserve Grondexploitatie bedroeg daardoor op 31 december 2013 € 4.000.000. Dit is de minimaal gewenste omvang van de ARG.

De fluctuatie van de ARG wordt veroorzaakt door stortingen uit en onttrekkingen van de grondexploitaties, inclusief winst- en verliesnemingen. Hieronder is het te verwachten verloop van de ARG in 2014 weergegeven. Deze is bepaald op basis van de uitgangspunten zoals deze zijn gehanteerd in de Meerjarenbegroting Grondexploitaties 2015-2018.

bedragen x € 1.000

Verloop Algemene Reserve Grondexploitatie	2014
Saldo per 1 januari 2014	4.000
Winstnemingen	304
Verliesnemingen	-
Saldo per 31 december 2014	4.304
Gewenste stand conform risicobepaling	3.962
Overschot	342

Op basis van deze tabel kan geconcludeerd worden dat de stand van de Algemene Reserve Grondexploitatie in 2014 naar verwachting voldoende is.

Er wordt door winstnemingen per saldo € 304.140 aan de ARG toegevoegd. De gewenste hoogte van de ARG is bepaald op € 3.962.280. Per saldo ontstaat, op basis van de huidige inzichten, binnen de buffer een overschot van € 341.860. De precieze omvang van dit bedrag zal opnieuw worden berekend bij de jaarrekening 2014, wanneer de resultaten van alle projecten zijn verwerkt.

Hieronder wordt het verwachte verloop van de ARG weergegeven. Zoals vorenstaand is aangegeven wordt jaarlijks op basis van de in de vertrouwelijk ter inzage gelegde bijlage genoemde uitgangspunten een risicobepaling van de grondexploitaties plaats.

bedragen x € 1.000

Verloop ARG	2014	2015	2016	2017	2018
Saldo ARG per 1 januari	4.000	4.304	5.634	6.597	8.165
Winstnemingen	304	1.330	963	1.568	849
Verliesnemingen	-	-	-	-	-
Overige stortingen (Perspectiefnota 2014-2018)	120	-	-	-	-
Overige onttrekkingen	- 120	-	-	-	-
Saldo ARG per 31 december	4.304	5.634	6.597	8.165	9.014

5.7.9. Conclusies

De volgende conclusies kunnen naar aanleiding van de meerjarenbegroting getrokken worden:

- In 2014 wordt naar verwachting een winst gerealiseerd van € 304.140. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de ARG. Het saldo bedraagt dan ultimo 2014 € 4.304.140;
- Het resultaat op startwaarde per 1 januari 2014 van de onderhanden en in ontwikkeling zijnde grondexploitaties bedraagt € 7,4 mln. voordelig. Het resultaat van de Meerjarenbegroting 2014-2017 bedroeg € 6,7 mln. voordelig. Het saldo is verbeterd met € 0,7 mln.;
- Het saldo van de Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG) bedraagt per 1 januari 2014 € 4 mln. voordelig. Per 1 januari 2013 bedroeg het saldo van de ARG € 5.048.453. In 2013 is het saldo met € 1.048.453 afgenomen;
- Het saldo van de ARG is naar verwachting eind 2014 voldoende om de gewenste buffer aan te houden. De precieze omvang van dit bedrag zal opnieuw worden berekend bij de jaarrekening 2014.

6. Raadsbesluit

Steenwijk, Nummer: 2014/

Onderwerp: Programmabegroting 2015-2018

De raad van de gemeente Steenwijkerland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van d.d. 14 oktober 2014, nummer 2014/ ;

b e s l u i t :

1. De tarieven voor gemeentelijke belastingen en rechten vast te stellen overeenkomstig onderstaande voorstellen:
 - a. de rioolrechten in 2015 met 1% te verlagen ten opzichte van 2014 en het dekkingspercentage voor 2015 te bepalen op 96,6%;
 - b. de lijkbezorgingrechten voor 2015 ten opzichte van 2014 te verhogen met 0,95% en het dekkingspercentage voor 2015 te bepalen op 44,3;
2. Een krediet van € 637.100 beschikbaar te stellen voor de in bijlage 1 vermelde aanschaf/vervanging van bedrijfsmiddelen in 2015.
3. Op basis van de Meerjarenbegroting Grondbedrijf 2014 (2015-2018), die vertrouwelijk ter inzage ligt:
 - a. uit te gaan van een begrotingsscenario van 100 woningen per jaar;
 - b. de grondexploitaties voor woningbouwprojecten en bedrijventerreinen die onderhanden zijn gewijzigd vast te stellen;
 - c. het college te machtigen, indien de markt- en economische omstandigheden daartoe aanleiding geven, tegen andere grondprijzen te verkopen dan opgenomen in de desbetreffende grondexploitaties onder de voorwaarde van een blijvend minimaal sluitende grondexploitatie;
 - d. de globale grondexploitaties van de nog niet in ontwikkeling genomen bedrijventerreinen en woningbouwprojecten voor kennisgeving aan te nemen.
4. De vijf bestuursprogramma's vast te stellen.

Bijlage 1. Vervangingsinvesteringen

Bedragen x € 1

Vervangingsinvesteringen	Investering	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
DIRECTIE					
Openbare werken (Tractie)					
Te reserveren voor 2016- 2018	746.000	-	41.186	112.321	117.835
Beschikbaar te stellen voor 2015	244.600	68.525	33.189	32.253	31.317
Totaal benodigd	990.600	68.525	74.375	144.574	149.152
Totaal beschikbaar		64.084	95.497	124.138	127.563
Tekort (-) / Overschot (+) kapitaallasten		- 4.441	21.122	- 20.436	- 21.589
Ondersteuning (ICT)					
Te reserveren voor 2016- 2018	1.300.000	-	67.897	209.279	329.586
Beschikbaar te stellen voor 2015	385.000	104.392	101.211	98.030	94.849
Totaal benodigd	1.685.000	104.392	169.108	307.309	424.435
Totaal beschikbaar		126.829	185.978	321.154	421.441
Tekort (-) / Overschot (+) kapitaallasten		22.437	16.870	13.845	- 2.994
Ondersteuning (Huishoudelijke dienst)					
Te reserveren voor 2016- 2018	24.000			6.840	6.630
Beschikbaar te stellen voor 2015					
Totaal benodigd	24.000	-	-	6.840	6.630
Totaal beschikbaar		- 8.421	- 7.736	- 7.109	- 3.780
Tekort (-) / Overschot (+) kapitaallasten		- 8.421	- 7.736	- 13.949	- 10.410
DIRECTIE: Tekort (-) / Overschot (+) kapitaallasten		9.575	30.256	- 20.540	- 34.993
BEGRAAFPLAATSEN					
Begraafplaatsen					
Te reserveren voor 2016- 2018					
Beschikbaar te stellen voor 2015	7.500	7.500			
Totaal benodigd	7.500	7.500	-	-	-
Totaal beschikbaar		5.724	11.338	11.493	11.493
BEGRAAFPLAATSEN: Tekort (-) / Overschot (+) kapitaallasten		- 1.776	11.338	11.493	11.493
TOTAAL: Tekort (-) / Overschot (+) kap.lasten, excl. Begraafpl.		9.575	30.256	- 20.540	- 34.993
TOTAAL: Beschikbaar te stellen krediet voor 2015	637.100				

Bijlage 2. Resultaat per programma

bedragen x € 1.000

Overzicht beleidsproducten	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
1. Steenwijker!'ANDERS' voelen zich welkom						
Saldo van baten en lasten						
68302 Grondzaken	- 21	-	-	-	-	-
60011 Raad en Commissies	- 517	- 550	- 544	- 544	- 544	- 544
60012 Burgemeester en wethouders	- 818	- 1.480	- 942	- 939	- 978	- 978
60022 Voorlichting en Communicatie	- 330	- 266	- 246	- 246	- 245	- 245
60023 Bezwaar en beroepszaken	- 223	- 224	- 230	- 230	- 228	- 228
60024 Representatie	- 73	- 115	- 114	- 114	- 114	- 114
60025 Bestuursondersteuning kabinet	- 6	- 26	- 25	- 25	- 25	- 25
60026 Bestuursondersteuning Burgemeester en wethouders	- 562	- 706	- 784	- 780	- 889	- 856
60031 Burgerzaken	- 305	- 333	- 323	- 323	- 323	- 323
60033 Verkiezingen	- 25	- 96	- 157	- 95	- 95	- 93
60041 Secretarieleges burgerzaken	404	440	446	446	446	446
60051 Bestuurlijke samenwerking	- 92	- 94	- 94	- 94	- 94	- 94
60061 Bestuursondersteuning raad en rekenkamer	- 322	- 346	- 353	- 336	- 333	- 333
60035 Kadaster/vastgoed	- 250	- 469	- 317	- 291	- 216	- 216
Saldo van baten en lasten	- 3.141	- 4.265	- 3.684	- 3.571	- 3.639	- 3.604
Totaal 1. Steenwijker!'ANDERS' voelen zich welkom	- 3.141	- 4.265	- 3.684	- 3.571	- 3.639	- 3.604
2. Steenwijker!'ANDERS' voelen zich thuis						
Saldo van baten en lasten						
65803 Speelvoorzieningen	- 723	- 876	- 851	- 849	- 849	- 849
65412 Monumenten	- 208	- 313	-	-	-	-
68101 Ruimtelijke ordening	- 2.924	- 2.039	- 1.639	- 1.564	- 1.555	- 1.545
68201 Woonbeleid	- 998	- 5.821	- 728	- 726	- 725	- 424
68211 Stads- en dorpsvernieuwing	- 115	- 938	- 61	- 61	- 60	- 60
68213 Stads- en dorpsvernieuwing - openbare werken	- 0	- 73	-	-	-	-
68221 Bouw- en sloopvergunningen	- 3.128	- 2.619	- 2.414	- 2.403	- 2.405	- 2.405
68231 Baten bouw- en sloopvergunningen	2.139	1.432	1.246	1.326	1.366	1.406
68301 Exploitatie-overeenkomsten	- 63	- 60	- 59	- 59	- 59	- 59
68302 Grondzaken	- 191	- 283	- 283	- 282	- 282	- 282
68303 Grondexploitatie algemeen	- 2.196	388	1.478	1.089	1.689	937
68304 Erfpacht	3	5	7	7	7	7
61201 Brandweer	- 2.741	- 2.670	- 2.617	- 2.614	- 2.603	- 2.602
61400 Politiezaken	- 78	- 78	- 78	- 78	- 78	- 78
61401 Overige beschermende maatregelen	- 147	- 128	- 126	- 125	- 125	- 125
61402 Vergunningen (APV en andere regelingen)	- 613	- 842	- 667	- 664	- 664	- 664
62101 Wegen, straten en pleinen	- 3.906	- 3.313	- 2.784	- 2.783	- 2.784	- 2.783
62102 Gladheidsbestrijding	- 162	- 182	- 182	- 182	- 182	- 182
62103 Openbare verlichting	- 546	- 475	- 501	- 406	- 406	- 406
62104 Bruggen (kunstwerken)	- 615	- 722	- 715	- 515	- 515	- 515
62111 Verkeer	- 201	- 154	-	-	-	-
62112 Verkeersmaatregelen	- 519	- 1.390	-	-	-	-
62121 Openbaar vervoer	- 108	- 146	- 145	- 145	- 145	- 145

bedragen x € 1.000

Overzicht beleidsproducten	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
62141 Kosten parkeren	- 2.062	- 307	- 119	- 87	- 86	- 86
62142 Kosten parkeercontrole	- 340	- 170	- 144	- 142	- 143	- 143
62151 Opbrengst parkeerbelasting	143	210	-	-	-	-
62152 Opbrengst parkeercontrole	81	71	10	11	10	10
62211 Binnenhavens en waterwegen (stedelijk water)	- 896	- 917	- 1.197	- 947	- 947	- 947
63411 Overige agrarische zaken, jacht en visserij	- 144	- 3	- 3	- 3	- 3	- 3
63412 Overige agrarische zaken, opruimen kadavers	- 2	- 3	- 3	- 3	- 3	- 3
65601 Openbaar groen	- 4.249	- 4.835	- 3.849	- 3.846	- 3.848	- 3.848
67221 Riolering en waterzuivering	- 4.419	- 5.030	- 4.599	- 4.659	- 4.710	- 4.754
67241 Lijkbezorging	- 1.099	- 979	- 977	- 977	- 976	- 960
68200 Algemeen Maatschappelijk Vastgoed	- 85	-	-	-	-	-
69132 Maatschappelijk Vastgoed	- 1.203	- 1.096	- 1.051	- 1.089	- 1.095	- 1.211
67211 Afval	- 3.250	- 3.239	- 3.239	- 3.239	- 3.239	- 3.239
67231 Milieubeheer	- 736	- 1.081	- 1.002	- 1.000	- 998	- 1.018
66304 Kernenbeleid	- 586	- 672	-	-	-	-
66306 Greenteams	- 5	- 4	-	-	-	-
67235 Duurzaamheid	- 0	-	-	-	-	-
68202 Woningen en overige gemeentelijke gebouwen/panden	- 4	-	-	-	-	-
62105 Verkeer	-	-	- 202	- 202	- 202	- 202
62106 Verkeersmaatregelen	-	-	- 431	- 380	- 380	- 380
62107 Pleinen	-	-	-	-	-	-
68214 Monumenten	-	-	- 280	- 280	- 280	- 280
66706 Kernenbeleid	-	-	- 291	- 290	- 289	- 288
Saldo van baten en lasten	- 36.894	- 39.350	- 28.497	- 28.169	- 27.567	- 28.127
Mutatie reserves						
69801U Resultaatbestemming grondexploitatie	2.196	- 388	- 1.478	- 1.089	- 1.689	- 937
69801W Resultaatbestemming SWL'ANDERS' voelen zich thuis	-	-	975	542	478	196
Mutatie reserves	2.196	- 388	- 503	- 547	- 1.211	- 741
Totaal 2. Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich thuis	- 34.698	- 39.738	- 29.000	- 28.715	- 28.778	- 28.868
3. Steenwijkerl'ANDERS' doen het samen						
Saldo van baten en lasten						
64230 Bijzonder basisonderwijs huisvesting	- 1.161	- 1.543	-	-	-	-
64331 Bijz. (voortg.) speciaal onderwijs huisvesting	- 229	- 508	-	-	-	-
64430 Bijzonder voortgezet onderwijs huisvesting	- 108	- 102	-	-	-	-
64801 Onderwijsbegeleiding	- 69	- 81	- 81	- 81	- 81	- 81
64802 Leerplicht	- 398	- 318	- 307	- 305	- 302	- 302
64803 Leerlingenvervoer	- 1.009	- 985	- 984	- 984	- 984	- 984
64804 Achterstandbestrijding	- 418	- 454	- 446	- 445	- 443	- 443
64805 Logopedie	- 60	- 44	-	-	-	-
64806 Zwemonderricht	5	-	-	-	-	-
64807 Gymnastiekonderwijs	- 240	- 107	- 107	- 107	- 107	- 107
66111 Werkgelegenheid	420	- 827	- 8.629	- 8.125	- 7.721	- 7.354
66231 Participatiebudget	- 202	- 127	- 1.399	- 1.398	- 1.398	- 1.398

bedragen x € 1.000

Overzicht beleidsproducten	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
65101 Openbaar bibliotheekwerk	- 802	- 894	- 873	- 870	- 867	- 863
65102 Huisvesting bibliotheek, galerie, speel- o-theek en kunstuitleen	- 5	- 22	-	-	-	-
65111 Vormings- en ontwikkelingswerk	- 302	- 320	- 319	- 319	- 319	- 319
65301 Sport	- 937	- 1.577	- 941	- 946	- 969	- 963
65302 Binnensportaccommodaties	- 346	- 1.640	- 224	- 230	- 232	- 244
65303 Buitensportaccommodaties	- 577	- 515	- 314	- 308	- 302	- 289
65304 Zwembaden	- 1.348	- 1.172	- 721	- 696	- 694	- 693
65305 Sporthal	- 225	- 370	- 365	- 361	- 356	- 352
65311 Groene sportvelden en terreinen	- 536	- 627	- 625	- 624	- 624	- 624
65401 Kunst	- 77	- 129	- 86	- 86	- 86	- 86
65411 Musea	- 73	- 78	- 77	- 77	- 77	- 77
65801 Multifunctionele accommodaties en dorpshuizen	- 1.063	- 3.674	- 144	- 142	- 140	- 138
65804 Multifunctionele voorzieningen	- 261	- 427	-	-	-	-
65805 Theaters	- 489	- 495	- 495	- 495	- 495	- 495
66101 Bijstandsverlening	- 1.662	- 2.316	- 2.727	- 3.126	- 3.347	- 3.478
66102 Inkomensvoorzieningen	- 457	- 660	- 765	- 720	- 690	- 660
66141 Gemeentelijk minimabeleid	- 1.561	- 874	- 1.433	- 1.385	- 1.299	- 1.248
66142 Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	- 52	- 58	- 58	- 57	- 57	- 57
66201 Hulpverlening	- 621	- 1.285	- 626	- 626	- 626	- 626
66203 Gehandicaptenzorg	- 15	- 28	-	-	-	-
66211 Inburgering	- 2	- 3	- 3	- 3	- 3	- 3
66221 Huishoudelijke verzorging (WMO)	- 4.282	- 4.996	-	-	-	-
66301 Sociaal-cultureel werk	- 381	- 414	3	3	3	3
66302 Jeugd- en Jongerenwerk	- 230	- 318	-	-	-	-
66305 Dorpshuizen	- 303	- 548	-	-	-	-
66501 Kinderdagopvang	- 552	- 571	- 568	- 568	- 568	- 568
66522 Individuele voorzieningen (WMO)	- 2.802	- 3.013	-	-	-	-
67141 Openbare gezondheidszorg	- 761	- 830	- 765	- 765	- 765	- 712
67151 Jeugdgezondheidszorg	- 485	- 519	- 481	- 481	- 480	- 480
67161 Centrum voor Jeugd en Gezin	- 401	- 1.206	- 1.013	- 1.000	- 1.000	- 1.000
65802 Media	- 22	- 22	- 22	- 22	- 22	- 22
64210 Huisvesting basisonderwijs	- 1.441	- 1.889	- 1.653	- 1.509	- 1.448	- 1.251
64310 Huisvesting bijz. (voortgezet.) spec. onderwijs	- 1	-	- 341	- 336	- 330	- 325
64410 Huisvesting voortgezet onderwijs	- 454	- 441	- 524	- 516	- 508	- 501
65413 Monumentendagen	- 426	- 527	- 510	- 508	- 504	- 504
65113 Wereldwinkel	-	-	- 3	- 3	- 3	- 3
66611 Maatwerkvoorzieningen Natura materieel WMO	-	-	- 2.412	- 2.384	- 2.320	- 2.320
66621 Maatwerkvoorzieningen Natura immaterieel WMO	-	-	- 10.232	- 10.531	- 10.300	- 10.278
66631 Opvang en beschermd wonen WMO	-	-	- 223	- 323	- 323	- 323
66671 Eigen bijdragen WMO	-	-	50	50	50	50
66701 Algemene voorzieningen WMO en Jeugd	-	-	- 1.303	- 1.303	- 1.302	- 1.302
66702 Welzijnsbeleid	-	-	- 10	- 10	- 10	- 10
66703 Sociaal- en cultureelwerk	-	-	- 246	- 245	- 245	- 245
66704 Jeugdbeleid	-	-	- 342	- 342	- 340	- 340
66705 Dorpshuizen	-	-	- 189	- 187	- 186	- 184
66771 Eigen bijdragen Algemene voorzieningen WMO en Jeugd	-	-	50	50	50	50

bedragen x € 1.000

Overzicht beleidsproducten	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
66821 Individuele voorzieningen natura Jeugd	-	-	- 8.656	- 8.519	- 8.197	- 8.254
66831 Veiligheid, jeugdreclassering en opvang	-	-	- 500	- 500	- 500	- 500
66871 Ouderbijdragen Jeugd	-	-	100	100	100	100
66711 Eerstelijnsloket WMO en Jeugd	-	-	- 1.224	- 1.182	- 1.174	- 1.174
Saldo van baten en lasten	- 27.425	- 37.555	- 53.762	- 53.547	- 52.540	- 51.976
Mutatie reserves						
69801X Resultaatbestemming SWL'ANDERS' doen het samen	-	-	399	257	208	- 3
Mutatie reserves	-	-	399	257	208	- 3
Totaal 3. Steenwijkerl'ANDERS' doen het samen	- 27.425	- 37.555	- 53.364	- 53.291	- 52.331	- 51.979
4. Steenwijkerl'ANDERS' zijn actief						
Saldo van baten en lasten						
63101 Markten	- 39	- 42	- 41	- 40	- 40	- 40
63102 Economische ontwikkeling	- 272	- 771	- 760	- 809	- 769	- 719
63111 Baten marktgeden	22	18	18	18	18	18
63201 Revitalisering bedrijventerreinen	- 4	- 88	-	-	-	-
63302 Breedband	- 20	- 48	- 500	- 500	-	-
65501 Natuurbescherming	- 931	- 552	- 26	- 26	- 26	- 26
65602 Recreatieve voorzieningen	- 164	- 157	- 132	- 44	- 43	- 43
65603 Kermissen en Overige evenementen	- 275	- 271	- 270	- 270	- 270	- 270
65604 Toerisme	- 1.291	- 1.757	- 378	- 553	- 553	- 553
65605 Kwalitatieve verbetering toeristische infrastructuur	- 66	-	-	-	-	-
67233 Handhaving milieuvergunningen	- 397	- 459	- 436	- 431	- 432	- 432
67236 Saneringen	- 222	- 384	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten	- 3.660	- 4.513	- 2.527	- 2.656	- 2.116	- 2.065
Mutatie reserves						
69801Y Resultaatbestemming SWL'ANDERS' zijn actief	-	-	601	591	50	-
Mutatie reserves	-	-	601	591	50	-
Totaal 4. Steenwijkerl'ANDERS' zijn actief	- 3.660	- 4.513	- 1.926	- 2.065	- 2.066	- 2.065
5. Financiën en bedrijfsvoering						
Saldo van baten en lasten						
67251 Reinigingsheffingen	3.250	3.239	3.239	3.239	3.239	3.239
67261 Baten rioolrechten	5.395	5.444	5.405	5.430	5.455	5.480
67321 Baten begraafplaatsrechten	386	459	433	433	433	433
63301 Nutsbedrijven	2.485	2.285	1.997	1.993	1.967	1.892
69131 Overige financiële middelen	166	414	412	412	412	412
69141 Geldleningen en uitzettingen >= 1 jaar	3.403	2.457	2.208	1.952	1.858	1.774
69211 Algemene uitkeringen	43.113	44.368	40.432	39.774	39.132	38.281
69221 Onvoorzien	153	332	-	50	700	2.425
69301 Uitvoering Wet WOZ	- 385	- 347	- 347	- 346	- 347	- 347
69311 Baten onroerende-zaakbelastingen gebruikers	1.096	1.108	1.119	1.119	1.119	1.119
69321 Baten onroerende-zaakbelastingen eigenaren	5.502	5.676	5.730	5.730	5.730	5.730
69351 Baten forensenbelasting	892	848	856	856	856	856

bedragen x € 1.000

Overzicht beleidsproducten	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
69361 Baten toeristenbelasting	452	442	442	442	442	442
69371 Baten hondenbelasting	188	192	194	194	194	194
69401 Lasten heffing en invordering gemeentelijke belast	- 196	- 232	- 228	- 227	- 227	- 227
69601 Saldo van kostenplaatsen	406	- 984	- 1.486	- 1.287	- 937	- 658
69111 Geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar	3	-	-	-	-	-
69231 Sociaal domein	-	-	27.448	27.104	25.978	25.561
Saldo van baten en lasten	66.309	65.701	87.853	86.867	86.005	86.607
Mutatie reserves						
69801M Resultaatbestemming programma Steenwijkerland werkt en leert	274	1.689	-	-	-	-
69801N Resultaatbestemming programma Steenwijkerland leeft	2.307	7.693	-	-	-	-
69801O Resultaatbestemming programma Steenwijkerland woont	508	6.496	-	-	-	-
69801P Resultaatbestemming programma Steenwijkerland schoon, heel en veilig	2.341	3.039	-	-	-	-
69801Q Resultaatbestemming programma Steenwijkerland duurzaam	146	57	-	-	-	-
69801R Resultaatbestemming programma Steenwijkerland tot uw dienst	499	422	-	-	-	-
69801S Resultaatbestemming programma Steenwijkerland biedt kwaliteit	- 523	973	-	-	-	-
69801Z Resultaatbestemming financiën en bedrijfsvoering	-	-	196	855	885	-
Mutatie reserves	5.553	20.369	196	855	885	-
Totaal 5. Financiën en bedrijfsvoering	71.862	86.070	88.049	87.722	86.890	86.607
Resultaat	2.939	0	75	80	76	91

Bijlage 3. Kernegegevens

Kernegegevens sociale structuur	Raming	Raming
	01-01-2014	01-01-2015
Aantal inwoners	43.352	43.379
• 0-19 jaar	10.046	10.250
• 20 - 64 jaar	24.598	24.982
• 65 jaar en ouder	8.708	8.147
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden	797	873
• Aantal uitkeringssgerechtigden WWB jonger dan 65 jaar	775	851
• Aantal uitkeringsgerechtigden ingevolge de IOAW	18	18
• Aantal uitkeringsgerechtigden ingevolge de IOAZ	4	4
Aantal werknemers in sociale werkgemeenschappen	467	467
Overige uitkeringen:	2.083	2.083
• WAO/WIA	1.360	1.360
• WAZ	99	99
• WAJONG	589	589
• militairen	35	35

Kernegegevens fysieke structuur	Raming	Raming
	01-01-2014	01-01-2015
Oppervlakte gemeente	32.168 ha	32.168 ha
• binnenwater	3.141 ha	3.170 ha
• historische stads- of dorpskern	27 ha	27 ha
• overig	29.000 ha	28.971 ha
Aantal woonruimten	21.993 stuks	20.119 stuks
Lengte en Oppervlakte van de wegen	700 km	700 km
• wegen buiten de bebouwde kom	380 km	380 km
• wegen binnen de bebouwde kom	320 km	320 km
Verhardingstype wegen	354 ha	354 ha
• asfalt	173 ha	173 ha
• cementbeton	11 ha	11 ha
• elementen	269 ha	158 ha
• onverhard	12 ha	12 ha
Lengte van de recreatieve fietspaden	105 km	105 km
Lengte van de waterwegen	106 km	106 km
• in onderhoud bij de gemeente	46 km	46 km
• in onderhoud bij de provincie en/of waterschap	60 km	60 km
Areaal groen en speelvoorzieningen		
• bomen	33.000 stuks	33.000 stuks
• gazon	90 ha	90 ha
• extensief beheerd gras	85 ha	85 ha
• bermen	235 ha	235 ha
• plantsoen	16 ha	16 ha

Kerngegevens fysieke structuur	Raming	Raming
	01-01-2014	01-01-2015
• landschappelijk groen (bos en houtwallen)	82 ha	93 ha
• speeltoestellen(2014)/-plekken (2015)	600 stuks	170 stuks

Kerngegevens financiële structuur	Begroting 2015	Bedrag
	x € 1.000	per inwoner
Exploitatie		
• Totaal van de exploitatie	126.377	2.913
• Totaal van de kostenplaatsen	60.750	1.400
• Opbrengst belastingen, heffingen en leges	19.453	448
• Algemene uitkering uit het gemeentefonds	67.880	1.565
Balans		
• Rente langlopende leningen	2.240	52
• Ontvangen Rente verstrekte langlopende geldleningen	748	17
- van woningcorporaties	438	10
- van nutsbedrijven ca.	202	5
- overige	108	2
• Rente kortlopende geldleningen	736	17
• Totaal reserves	41.991	968
• Totaal voorzieningen	5.263	121
• Totaal boekwaarde materiële vaste activa	121.957	2.811
• Totaal verstrekte geldleningen	18.042	416
• Totaal opgenomen geldleningen	71.337	1.645

Bijlage 4. Meerjarig audit-programma, jaarschijf 2015

WETTELIJKE VEREISTEN		
Proces	Invalshoek	Doelstellingen
Kwaliteitsmonitor Uitgifte reisdocumenten	Beheersing	In beeld brengen of de beveiliging van afgifte van reisdocumenten voldoende is gewaarborgd. O.g.v. onderzoeksprotocol ministerie.
GBA	Beheersing	In beeld brengen of de regelgeving rond GBA conform wordt uitgevoerd.
BAG	Beheersing	In beeld brengen of de regelgeving rond BAG conform wordt uitgevoerd.
SISA	Financiële rechtmatigheid	Beoordeling van de besteding van de specifieke uitkeringen van het Rijk.
FISCALE WET- EN REGELGEVING		
Proces	Invalshoek	Doelstellingen
BTW	Beheersing	In beeld brengen of de regelgeving rond BTW conform wordt uitgevoerd.
VAR verklaring	Beheersing	In beeld brengen of de regelgeving rond VAR verklaring conform wordt uitgevoerd.
Registratieplicht uitzendbureaus	Beheersing	In beeld brengen of de regelgeving rond de registratieplicht uitzendbureaus conform wordt uitgevoerd.
Nader te bepalen projecten (vanuit diverse disciplines mogelijk)		Elk jaar zal een nader te bepalen onderwerp op basis van relevantie worden gecontroleerd, bijv. vennootschapsbelasting, loonheffing, verhuurderheffing, wet markt & overheid, werkkostenregeling
SAMENLOOP ACCOUNTANTSCONTROLE		
Proces	Invalshoek	Doelstellingen
Legesverordening	Beheersing Financiële rechtmatigheid	Inzichtelijk maken of tarieven conform de legesverordening in rekening worden gebracht. Vaststellen dat de opbrengsten passen binnen de geautoriseerde begroting.
Begroting en budgetbeheer	Beheersing	In beeld brengen van de werking van het huidige planning- en control instrumentarium
Activering	Beheersing	Vaststellen dat activering plaatsvindt o.b.v. de van toepassing zijnde nota afschrijvingsbeleid en waarderingsgrondslagen.

	Financiële rechtmatigheid	Vaststellen dat de opbrengsten passen binnen de geautoriseerde begroting.
Rioolheffing	Beheersing Financiële rechtmatigheid	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen (volledigheid van de opbrengst). Vaststellen dat de opbrengsten passen binnen de geautoriseerde begroting.
Parkeergelden	Financiële rechtmatigheid	Vaststellen dat de opbrengsten passen binnen de geautoriseerde begroting.
Omgevingsvergunning	Beheersing Financiële rechtmatigheid	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen Vaststellen dat de opbrengsten passen binnen de geautoriseerde begroting.
Afvalstoffenheffing	Beheersing Financiële rechtmatigheid	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen (volledigheid van de opbrengst). Vaststellen dat de opbrengsten passen binnen de geautoriseerde begroting.
SAMENLOOP ACCOUNTANTSCONTROLE		
Proces	Invalshoek	Doelstellingen
WOZ/OZB	Beheersing Financiële rechtmatigheid	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen (jaarlijkse herwaardering) Vaststellen dat de opbrengsten passen binnen de geautoriseerde begroting.
Kas(protocol) burgerzaken (halfjaarlijks)	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen
Subsidieverlening	Beheersing Financiële rechtmatigheid	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat subsidie is verleend conform de in de subsidieverordening gestelde voorwaarden. Vaststellen dat er een juiste registratie plaatsvindt in de financiële administratie. Inclusief toekomstige decentralisaties.
Grondbedrijf	Beheersing Financiële rechtmatigheid	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat de opbrengsten passen binnen de geautoriseerde begroting.
Inkoop en aanbesteding	Beheersing	In beeld brengen of aanbestedingsprocedures worden gedaan conform de geldende

	Financiële rechtmatigheid	interne en externe beheersingsmaatregelen. Controleren of (indien vereist) een aanbestedingsprocedure wordt gevolgd. Vaststellen dat de opbrengsten passen binnen de geautoriseerde begroting.
WMO	Beheersing Financiële rechtmatigheid	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat voorzieningen worden verleend conform de in de verordening gestelde voorwaarden.
Personeelskosten	Beheersing Financiële rechtmatigheid	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat de opbrengsten passen binnen de geautoriseerde begroting.
Inkomende subsidies	Beheersing Financiële rechtmatigheid	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat de opbrengsten passen binnen de geautoriseerde begroting.
Automatisering	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
Betalingsverkeer	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
Treasury	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
Memoriaal	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
Wet normering toetsinkomens	Beheersing	In beeld brengen of de regelgeving rond WNT conform wordt uitgevoerd.
Mutaties en Reserves	Beheersing Financiële rechtmatigheid	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat mutaties in de reserves plaatsvinden conform de gestelde voorwaarden.
Huren en Pachten	Beheersing Financiële rechtmatigheid	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat de opbrengsten passen binnen de geautoriseerde begroting.
EIGEN VOORDRACHT Proces	Invalshoek	Doelstellingen
Nader te bepalen		Toets op financiële beheersing, doelmatigheid

projecten. (vanuit diverse disciplines mogelijk)		of rechtmatigheid. Project te selecteren afhankelijk van actualiteit.
Woonschepen	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
Leerlingenvervoer	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.

Bijlage 5. Verloop reserves en voorzieningen

bedragen x € 1.000

Reserves	Saldo 1-1-2014	Saldo 1-1-2015	Saldo 1-1-2016	Saldo 1-1-2017	Saldo 1-1-2018	Saldo 1-1-2019
Saldo rekening						
Te verdelen rekeningsaldo Steenwijk	2.939	0	0	0	0	0
Totaal Saldo rekening	2.939	0	0	0	0	0
Algemene reserve						
Algemene reserve - vaste buffer	5.020	6.571	7.471	7.471	7.471	7.471
Algemene reserve - vrij besteedbaar	16.463	8.277	4.904	3.053	2.493	2.268
Bedrijfsreserve	2.656	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
Totaal Algemene reserve	24.139	17.348	14.875	13.024	12.464	12.239
Algemene reserves grondexploitatie						
Algemene reserve Grondbedrijf	4.000	4.304	5.634	6.597	8.165	9.014
Totaal Algemene reserves grondexploitatie	4.000	4.304	5.634	6.597	8.165	9.014
Bestemmingsreserves onderwijs						
Decentralisatie huisvesting onderwijs	7.432	5.350	5.155	5.103	5.099	5.307
Totaal Bestemmingsreserves onderwijs	7.432	5.350	5.155	5.103	5.099	5.307
Bestemmingsreserves overig						
Acquisitie	1	1	1	1	1	1
Fonds leader plus (Leader 2014-2020)	-	500	500	500	500	500
Kunstobjecten	393	396	417	437	458	478
Oudheidkamer	45	45	45	45	45	45
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	36	- 20	57	126	192	239
Reserve frictie samenvoeging IGSD/NWG	-	-	1.220	1.220	1.220	1.220
Reserve Gebiedsgerichte projecten	473	9	9	9	9	9
Reserve grote projecten	215	11	11	11	11	11
Reserve kernenbeleid	287	135	128	122	115	110
Reserve koppengeld	255	163	163	163	163	163
Reserve leefbaarheidsprojecten	2.613	275	275	275	275	275
Reserve opbrengst Wavin-gelden	173	-	-	-	-	-
Reserve opvangen effecten decentralisatie's (3D's)	2.110	2.495	2.165	2.255	1.655	1.655
Reserve planschade	309	317	389	446	501	542
Reserve riolering	1.438	968	860	714	543	352
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	1.002	-	-	-	-	-
Reserve volkshuisvesting	13.300	8.881	8.581	8.281	7.981	7.981
Reserve zorg & wonen voor bej.in vm. gem.IJsselham	814	814	814	814	814	814
Totaal Bestemmingsreserves overig	23.463	14.989	15.634	15.418	14.482	14.394
Totaal	61.972	41.991	41.299	40.142	40.210	40.954

bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Saldo 1-1-2014	Saldo 1-1-2015	Saldo 1-1-2016	Saldo 1-1-2017	Saldo 1-1-2018	Saldo 1-1-2019
Voorzieningen						
Egalisatievoorziening reiniging	2.661	1.610	1.111	1.016	921	826
Egalisatievoorziening riolering	896	778	693	579	444	295
Voorziening participatiebudget	102	-	-	-	-	-

bedragen x € 1.000

Vorzieningen	Saldo 1-1-2014	Saldo 1-1-2015	Saldo 1-1-2016	Saldo 1-1-2017	Saldo 1-1-2018	Saldo 1-1-2019
Vz Algemeen Maatschappelijk Vastgoed	958	968	613	602	558	796
VZ Buddenbaum	13	13	13	13	13	13
Vz onderhoud speelvoorzieningen	-	55	116	179	214	98
Vz pensioen wethouders	1.133	1.308	1.483	1.658	1.833	2.008
Vz wachtgelden collegeleden 2001-2006/2010-2014	101	531	492	492	492	492
Totaal Voorzienen	5.865	5.263	4.521	4.539	4.475	4.528
Totaal	5.865	5.263	4.521	4.539	4.475	4.528

Bijlage 6. Incidentele baten en lasten per programma, exclusief mutatie reserves

bedragen x € 1.000

Incidentele baten en lasten - 1. Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich welkom	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Incidentele lasten				
Kadaster/vastgoed- kwal. Bgt gegevens	- 100	- 75	-	-
Verkiezingen	- 61	-	-	-
Totaal incidentele lasten	- 161	- 75	-	-
Incidentele baten				
AU-stelpost Verkiezingen	61	-	-	-
Totaal incidentele baten	61	-	-	-
Totaal	- 100	- 75	-	-

bedragen x € 1.000

Incidentele baten en lasten - 2. Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich thuis	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Incidentele lasten				
Uitvoering Wijkvisie Steenwijk-West	- 300	- 300	- 300	-
Onderhoud Kooibrug	- 200	-	-	-
Herstel kademuur Blokzijl	- 250	-	-	-
Overige	- 21	-	-	-
Totaal incidentele lasten	- 771	- 300	- 300	-
Incidentele baten				
Opbrengst parkeren toeristische gebieden	- 90	- 90	-	-
Totaal incidentele baten	- 90	- 90	-	-
Totaal	- 861	- 390	- 300	-

bedragen x € 1.000

Incidentele baten en lasten - 3. Steenwijkerl'ANDERS' doen het samen	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Incidentele lasten				
Opwaardering Sportaccommodaties 2015-2018	- 225	- 225	- 225	- 225
Totaal incidentele lasten	- 225	- 225	- 225	- 225
Incidentele baten				
Totaal incidentele baten	-	-	-	-
Totaal	- 225	- 225	- 225	- 225

bedragen x € 1.000

Incidentele baten en lasten - 4. Steenwijkerl'ANDERS' zijn actief	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Incidentele lasten				
Breedband	- 500	- 500	-	-

bedragen x € 1.000

Incidentele baten en lasten - 4. Steenwijkerl'ANDERS' zijn actief	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Revitalisering bedrijventerreinen naar parkmanagement	-	- 100	- 50	-
Steenwijk Vestingstad	- 50	-	-	-
Groot onderhoud Damwand haven	- 60	-	-	-
Overige	-	-	-	-
Totaal incidentele lasten	- 610	- 600	- 50	-
Incidentele baten				
Totaal incidentele baten	-	-	-	-
Totaal	- 610	- 600	- 50	-

bedragen x € 1.000

Incidentele baten en lasten - 5. Financiën en bedrijfsvoering	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Incidentele lasten				
Doorontwikkeling Digitale dienstverlening	- 320	- 355	- 285	-
Doorontwikkeling Digitale dienstverlening	- 450	- 250	-	-
Digitale Bouwvergunningen	- 40	- 40	-	-
Overige	18	14	-	-
Totaal incidentele lasten	- 792	- 631	- 285	-
Incidentele baten				
Uitkeringen gemeentefonds (Grootonderhoud gemeentefonds)	309	-	-	-
Totaal incidentele baten	309	-	-	-
Totaal	- 483	- 631	- 285	-

bedragen x € 1.000

Totaal - Incidentele baten en lasten	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Incidentele lasten				
1. Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich welkom	- 161	- 75	-	-
2. Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich thuis	- 771	- 300	- 300	-
3. Steenwijkerl'ANDERS' doen het samen	- 225	- 225	- 225	- 225
4. Steenwijkerl'ANDERS' zijn actief	- 610	- 600	- 50	-
5. Financiën en bedrijfsvoering	- 792	- 631	- 285	-
Totaal incidentele lasten	- 2.559	- 1.831	- 860	- 225
Incidentele baten				
1. Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich welkom	61	-	-	-
2. Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich thuis	- 90	- 90	-	-
3. Steenwijkerl'ANDERS' doen het samen	-	-	-	-
4. Steenwijkerl'ANDERS' zijn actief	-	-	-	-
5. Financiën en bedrijfsvoering	309	-	-	-
Totaal incidentele baten	280	- 90	-	-
Totaal	- 2.279	- 1.921	- 860	- 225

Bijlage 7. Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma.

bedragen x € 1.000

Structurele toevoegingen en onttrekkingen - 2. Steenwijker!'ANDERS' voelen zich thuis	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Structurele toevoegingen				
Algemene reserve Grondbedrijf	1.478	1.089	1.689	937
Totaal Structurele toevoegingen	1.478	1.089	1.689	937
Structurele onttrekkingen				
Reserve riolering	- 108	- 146	- 172	- 191
Reserve kernenbeleid	- 7	- 7	- 6	- 5
Totaal Structurele onttrekkingen	- 115	- 153	- 178	- 196
Totaal	1.363	936	1.511	741

bedragen x € 1.000

Structurele toevoegingen en onttrekkingen - 3. Steenwijker!'ANDERS' doen het samen	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Structurele toevoegingen				
Reserve Decentralisatie Huisvesting onderwijs	-	-	-	207
Reserve voor Kunstobjecten	50	50	50	50
Totaal Structurele toevoegingen	50	50	50	257
Structurele onttrekkingen				
Reserve Decentralisatie Huisvesting onderwijs	- 194	- 52	- 4	-
Reserve voor Kunstobjecten	- 29	- 29	- 29	- 29
Totaal Structurele onttrekkingen	- 223	- 81	- 33	- 29
Totaal	- 173	- 31	17	228

bedragen x € 1.000

Structurele toevoegingen en onttrekkingen - 4. Steenwijker!'ANDERS' zijn actief	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Structurele toevoegingen				
Algemene reserve vrij besteedbaar	9	9	-	-
Totaal Structurele toevoegingen	9	9	-	-
Structurele onttrekkingen				
Totaal Structurele onttrekkingen	-	-	-	-
Totaal	9	9	-	-

bedragen x € 1.000

Structurele toevoegingen en onttrekkingen - 5. Financiën en bedrijfsvoering	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Structurele toevoegingen				
Reserve opvangen effecten bestuursakkoord	90	90	-	-
Algemene reserve vrij besteedbaar	86	86	-	-
Totaal Structurele toevoegingen	176	176	-	-
Structurele onttrekkingen				
Totaal Structurele onttrekkingen	-	-	-	-
Totaal	176	176	-	-

bedragen x € 1.000

Totaal - Structurele toevoegingen en onttrekkingen	Begroting 2015	MJR 2016	MJR 2017	MJR 2018
Structurele toevoegingen				
1. Steenwijker!'ANDERS' voelen zich welkom	-	-	-	-
2. Steenwijker!'ANDERS' voelen zich thuis	1.478	1.089	1.689	937
3. Steenwijker!'ANDERS' doen het samen	50	50	50	257
4. Steenwijker!'ANDERS' zijn actief	9	9	-	-
5. Financiën en bedrijfsvoering	176	176	-	-
Totaal Structurele toevoegingen	1.713	1.324	1.739	1.194
Structurele onttrekkingen				
1. Steenwijker!'ANDERS' voelen zich welkom	-	-	-	-
2. Steenwijker!'ANDERS' voelen zich thuis	- 115	- 153	- 178	- 196
3. Steenwijker!'ANDERS' doen het samen	- 223	- 81	- 33	- 29
4. Steenwijker!'ANDERS' zijn actief	-	-	-	-
5. Financiën en bedrijfsvoering	-	-	-	-
Totaal Structurele onttrekkingen	- 338	- 234	- 211	- 225
Totaal	1.375	1.090	1.528	969

Bijlage 8. Verbonden partijen

In 2006 is de “Nota Verbonden partijen” vastgesteld. Het proces van deelnemingen is een dynamisch gebeuren. Daarom treft u hieronder de belangrijkste resultaten en wijzigingen aan, die binnen de kaders van de reeds vastgestelde nota passen.

Als beleidslijn voor de raming van het dividend wordt het werkelijk ontvangen dividend over het voorgaande jaar gehanteerd, tenzij het bestuur van de verbonden partij andere besluiten over het te voeren dividendbeleid heeft genomen.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (niet beursgenoteerd)
Betrokkenen	Nederlandse overheden (50% rijk/50% gemeenten, provincies en waterschappen)
<i>Doelstelling deelname/Openbaar belang</i>	
Programma	Financiën en bedrijfsvoering
Missie/doelstellingen/activiteiten	Door de gespecialiseerde dienstverlening bijdragen aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
<i>Bestuurlijk en financieel belang</i>	
Aantal aandelen	De gemeente Steenwijkerland bezit 129.675 stuks aandelen à € 2,50
Zeggenschap	Het aantal stemmen in het totaal aandelenvermogen betreft 0,2385%.
<i>Vermogen/resultaat verbonden partij</i>	
Vermogenspositie	Eigen vermogen per 31-12-2013 € 3.430 mln. Vreemd vermogen per 31-12-2013 € 127.721 mln.
Resultaat over 2013	€ 283 mln. (na belastingen) € 397 mln. (voor belastingen)
Solvabiliteit	Leverage ratio 2,3% BIS-tier ratio 24% BIS ratio 24%
<i>Financiële effecten voor gemeentebegroting 2015</i>	
Dividend	Verwachte dividenduitkering € 164.687,25
<i>Beleidsontwikkelingen</i>	
	De financiële vooruitzichten voor de kernklimaatsectoren van de bank blijven weinig positief. BNG Bank verwacht desondanks dat de nieuwe langlopende kredietverlening in 2014 op een met 2013 vergelijkbaar niveau van bestaande leningen. Het renteresultaat over 2014 zal mede door de aanhoudend lage lange rentetarieven naar verwachting licht lager uitkomen dan over 2013.

	Het resultaat financiële transacties zal ook in de nabije toekomst gevoelig blijven voor de mate van economisch herstel binnen de eurozone. Gezien de aanhoudende onzekerheden acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de nettowinst 2014.
--	---

Enexis N.V.

Vestigingsplaats	Den Bosch
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (niet beursgenoteerd)
Betrokkenen	Provincies Noord-Brabant, Limburg, Overijssel, Drenthe, Groningen, Flevoland, Friesland en diverse gemeenten in deze provincies.
<i>Doelstelling deelname/openbaar belang</i>	
Programma	Financiën en bedrijfsvoering
Missie/doelstellingen/activiteiten	De vennootschap heeft als doel werkzaam te zijn op het gebied van de energievoorziening, communicatiesystemen en –diensten, de zorg voor een schoon en gezond milieu, de afvalverwijdering en –verwerking en de voorziening in andere goederen of diensten die hiermee samenhangen of daaraan verwant zijn.
<i>Bestuurlijk en financieel belang</i>	
Aantal aandelen	De gemeente Steenwijkerland bezit 290.683 stuks aandelen à € 1,--
Zeggenschap	Het aantal stemmen in het totaal aandelenvermogen betreft 0,19%.
<i>Vermogen/resultaat verbonden partij</i>	
Vermogenspositie	Eigen vermogen per 31-12-2013 € 3.370,1 mln. Vreemd vermogen per 31-12-2013 € 2.554,1 mln.
Resultaat over 2013	€ 239,1 mln. (na belastingen) € 314,6 mln. (voor belastingen)
Solvabiliteitspercentage	53,8%
<i>Financiële effecten voor gemeentebegroting 2015</i>	
	Verwachte rente: - verstrekte achtergestelde leningen € 36.756,20; - verstrekte bruglening C € 45.198,13; - verstrekte bruglening D € 48.989,94. Verwachte dividenduitkering € 232.786.--.
<i>Beleidsontwikkelingen</i>	
	De omgeving van Enexis is continue in beweging en vraagt regelmatig om bijstelling van de geformuleerde doelen. Oorzaken hiervan zijn onder

	<p>andere een veranderende vraag naar energie, energieneutraal bouwen van woningen, etc..</p> <p>Verder vindt Enexis transport van elektriciteit en gas belangrijk voor een goed netwerk. Daarom voert zij zelf onderhoud uit aan de netten en lost zij storingen zelf op. Zo krijgt zij inzicht in de onderhoudsstaat van het netwerk en heeft zij cruciale informatie om tijdig te kunnen investeren in het netwerk.</p> <p>Verder maken milieubelastingen en afnemende voorraden van fossiele brandstoffen het noodzakelijk om op een andere manier naar de energievoorziening te gaan kijken. Beschikbaarheid van voldoende en goedkope energie is tegenwoordig niet meer vanzelfsprekend. Daarom moeten wij hier bewust mee omgaan. Door energie lokaal in te gaan kopen wordt een impuls gegeven aan de productie van duurzame energie in ons land.</p> <p>Vanaf boekjaar 2014 bedraagt het dividend over de planperiode maximaal 50% van de nettowinst uit de normale bedrijfsvoering, waarbij een minimumdividend van jaarlijks € 100 mln. wordt nagestreefd. Het dividendpercentage zal worden verlaagd als dit dividendbeleid ertoe leidt dat het bedrijf binnen vijf jaar haar A credit rating profiel kan verliezen.</p>
--	--

N.V. Rendo Holding

Vestigingsplaats	Meppel
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (niet beursgenoteerd)
Betrokkenen	Gemeenten Hoogeveen, Meppel, Staphorst, Zwartewaterland, Steenwijkerland, Coevorden, Hardenberg, Westerveld en De Wolden.
<i>Doelstelling deelname/openbaar belang</i>	
Programma	Financiën en bedrijfsvoering
Missie/doelstellingen/activiteiten	De vennootschap is bevoegd tot het verrichten van alle handelingen die dienstig kunnen zijn aan de verwezenlijking van haar doel, daaronder begrepen het samenwerken met, het deelnemen in het kapitaal van, het besturen of medebesturen van en het toezicht houden op een rechtspersoon die een nutsbedrijf exploiteert dan wel uit hoofde van haar doel ten behoeve van een openbare

	nutsvoorziening werkzaam is, alsmede het overnemen van een nutsbedrijf.
<i>Bestuurlijk en financieel belang</i>	
Aantal aandelen	De gemeente Steenwijkerland bezit 198 stuks aandelen à € 453,78.
Zeggenschap	Het aantal stemmen in het totaal aandelenvermogen betreft 19,9%.
<i>Vermogen/resultaat verbonden partij</i>	
Vermogenspositie	Eigen vermogen per 31-12-2013 € 57 mln. Vreemd vermogen per 31-12-2013 € 86,3 mln.
Resultaat over 2013	€ 17,7 mln. voor belastingen. € 13,5 mln. na belastingen.
Solvabiliteitspercentage	39,8%. Streefpercentage voor de komende jaren is 45%.
<i>Financiële effecten voor gemeentebegroting 2015</i>	
	Over het jaar 2015 wordt rekening gehouden met een dividenduitkering van € 1.498.482,--.
<i>Beleidsontwikkelingen</i>	
	Voor 2015 is een jaarlijkse dividenduitkering, € 7,5 mln. gegarandeerd. In verband met de solvabiliteit en liquiditeit zal de dividenduitkering in drie termijnen worden uitgekeerd. Binnenkort zal de rechter zich buigen over de diverse zaken die er nog spelen.

Vitens N.V.

Vestigingsplaats	Utrecht
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (niet beursgenoteerd)
Betrokkenen	Provincies Overijssel, Utrecht, Flevoland, Gelderland, Drenthe en Friesland en gemeenten in deze provincies.
<i>Doelstelling deelname/openbaar belang</i>	
Programma	Financiën en bedrijfsvoering
Missie/doelstellingen/activiteiten	De vennootschap heeft ten doel de uitoefening van een publiek (drink)waterbedrijf, daaronder begrepen de winning, transport, verkoop en distributie van water, alsmede het verrichten van alles wat met de publieke watervoorziening verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.
<i>Bestuurlijk en financieel belang</i>	
Aantal aandelen	De gemeente Steenwijkerland bezit 60.227 stuks aandelen á € 56,50

Zeggenschap	Het aantal stemmen in het totaal aandelenvermogen betreft 1,042%.
<i>Vermogen/resultaat verbonden partij</i>	
Vermogenspositie	Eigen vermogen per 31-12-2013 € 438,3 mln. Vreemd vermogen per 31-12-2013 € 1.273,5 mln.
Resultaat over 2013	€ 352,4 mln. waarvan € 39,3 mln. rechtstreeks aan de aandeelhouders is toe te rekenen.
Solvabiliteitspercentage	Eigen vermogen 25,6% Garantievermogen 31,5%
<i>Financiële effecten voor gemeentebegroting 2015</i>	
	Verwachte dividenduitkering € 161.409,--; Verwachte aflossing € 263.880,--; Verwachte rentevergoeding € 71.195,-- bij een rentepercentage van 3,55%.
<i>Beleidsontwikkelingen</i>	
	Invoering degressief tariefbelasting op leidingwater met ingang van 1 juli 2014 en zal het verbruik van maximaal 300 m3 worden geschrapt. Sinds een aantal jaren heeft Vitens een missie en visie geformuleerd die verder gaat dan haar basis. Zij vindt dat het een maatschappelijke verantwoordelijkheid is om als publieke onderneming ook te werken aan bewustwording over water bij haar klanten. Verder vindt zij het een uitdaging om voortdurend vanuit eigen kracht te verbeteren door op elke moment voorbereid te zijn op klanten die mondiger en veeleisender zijn en vragen om meer service en aandacht. Voorts heeft zij met de aandeelhouders afgesproken dat de drinkwatertarieven tot en met 2015 gelijk zullen blijven. Hiervoor is het nodig dat Vitens blijft investeren in continuïteit op lange termijn, heldere doelen formuleert, focus blijft houden en vernieuwingen blijft aanbrengen.

N.V. Rova Holding

Vestigingsplaats	Zwolle
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (niet beursgenoteerd)
Betrokkenen	Afvalverwijdering Utrecht, gemeenten in West Overijssel, Amersfoort, Meppel, Apeldoorn, Oost-Gelre, Twenterand, Urk, Aalten, Olst-Wijhe, Winterswijk en Westerveld.
<i>Doelstelling deelname/openbaar belang</i>	
Programma	Financiën en bedrijfsvoering

Missie/doelstellingen/activiteiten	Het op financieel, milieutechnisch en maatschappelijk verantwoorde wijze exploreren en exploiteren van afvalzorgplicht van gemeenten.
<i>Bestuurlijk en financieel belang</i>	
Aantal aandelen	De gemeente Steenwijkerland bezit 579 stuks aandelen à € 113,45.
Zeggenschap	Op grond van haar aandelenbelang kan de gemeente 6,69% van het totaal aantal stemmen aandelen A uitbrengen.
<i>Vermogen/resultaat verbonden partij</i>	
Vermogenspositie	Eigen vermogen per 31-12-2013 € 22,1 mln. Vreemd vermogen per 31-12-2013 € 25,8 mln.
Resultaat over 2013	€ 5,4 mln. (na belastingen)
Solvabiliteitspercentage	27,5%
<i>Financiële effecten voor gemeentebegroting 2015</i>	
	Verwachte dividenduitkering van € 270.000.-- en rentevergoeding van € 80.885,03.
<i>Beleidsontwikkelingen</i>	
	Uitbreiding aandelenpakket i.v.m. uitbesteding diensten, alsmede invoeren omgekeerd inzamelen van afval. Herijking zal plaatsvinden eens in de vijf jaar. De behaalde resultaten in de transitie van afval naar grondstoffen (omgekeerd inzamelen) en de implementatie van de BOR-dienstverlening geven de Rova veel vertrouwen voor de toekomst. De Rova zal zich conform de vastgestelde ontwikkelvisie ook de komende jaren blijven inzetten op deze twee sporen en zal zich richten op een maximale focus op de publieke dienstverlening aan de aandeelhoudende gemeenten. Genoemde veranderingen vragen om voortdurende ontwikkeling van de organisatie. Daarnaast hebben de gemeenten last van de zogenaamde bezuinigingsdruk. Dit omdat de beschikbare financiële middelen onder druk staan. Dit vraagt van de Rova een strakke bewaking van de bedrijfsvoering. Verdere voordelen van schaalvergroting worden gezocht door het uitbreiden van samenwerking met gemeenten, bijvoorbeeld op het terrein van beheer openbare ruimte en groenbeheer. Verder ondersteunt de Rova actief de implementatie van de participatiewet, door bijvoorbeeld het bieden van leerwerktrajecten voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Ook ligt er een opdracht om tot

	een oplossing te komen voor de aanhoudende verliezen in de deelneming Natuurgas Overijssel B.V.. Verder zal de vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven financiële gevolgen hebben met ingang van 1 januari 2016.
--	---

N.V. Wadinko

Vestigingsplaats	Zwolle
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (niet beursgenoteerd)
Betrokkenen	Provincie Overijssel en 20 gemeenten in Overijssel plus gemeenten Meppel, Noordoostpolder, Urk en Westerveld.
<i>Doelstelling deelname/openbaar belang</i>	
Programma	Financiën en bedrijfsvoering
Missie/doelstellingen/activiteiten	Het deelnemen in en het directie voeren over andere ondernemingen die bij voorkeur werkzaam zijn in de provincie Overijssel, waaronder bedrijven die werkzaam zijn op het gebied van kunststoffen en milieutechnieken en het bevorderen van de werkgelegenheid in de provincie, één en ander in de ruimste zin van het woord.
<i>Bestuurlijk en financieel belang</i>	
Aantal aandelen	De gemeente Steenwijkerland bezit 130 stuks aandelen à € 100,--.
Zeggenschap	Het nominale aandelenvermogen voor Steenwijkerland bedraagt € 13.000,-- en komt overeen met 5% van het totale aandelenbelang.
<i>Vermogen/resultaat verbonden partij</i>	
Vermogenspositie	Eigen vermogen per 31-12-2013 € 54,3 mln. Vreemd vermogen per 31-12-2013 € 1,3 mln.
Resultaat over 2013	€ 1,6 mln. Verder wordt opgemerkt dat de actuele waarde van de participaties ultimo 2013 ca. € 16,7 mln. hoger is dan de boekwaarde op basis van een recente waardebeoordeling.
<i>Financiële effecten voor gemeentebegroting 2015</i>	
	Verwachte dividenduitkering € 65.000,--.
<i>Beleidsontwikkelingen</i>	
	Verhoging van de ondergrens van het eigen vermogen tot 60 mln. en instellen van een buffer van 15 mln. aan liquide middelen voordat overgegaan wordt tot een dividenduitkering aan de aandeelhouders.

	<p>Verdere profilering van Wadinko bij relevante partijen.</p> <p>Afgesproken is dat in 2016 een evaluatie van activiteiten van Wadinko zal plaatsvinden. In tegenstelling tot dit besluit wordt nu voorgesteld om voor de jaren 2013 tot en met 2017 een dividenduitkering van € 1.194.500,-- te doen. Voor onze gemeente betekent dit een jaarlijkse dividenduitkering van € 65.000,--.</p>
--	---

N.V. Noordwestgroep

Vestigingsplaats	Steenwijk
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (niet beursgenoteerd)
Betrokkenen	Gemeente Steenwijkerland
<i>Doelstelling deelname/openbaar belang</i>	
Programma	Steenwijkerlanders doen het samen
Missie/doelstelling/activiteiten	Het doel van de vennootschap is op sociaal-economisch verantwoorde wijze inwoners van de gemeente Steenwijkerland met een grote afstand tot de arbeidsmarkt een beschutte arbeidsplaats te bieden binnen of buiten het (wsw-) bedrijf.
<i>Bestuurlijk en financieel belang</i>	
Aantal aandelen	De gemeente Steenwijkerland bezit thans 100% van de uitgegeven aandelen, zijnde 1.200 stuks à € 453,78 per aandeel.
Zeggenschap	Zie boven.
<i>Vermogen/resultaat verbonden partij</i>	
Vermogenspositie	Eigen vermogen per 31-12-2013 € 1 mln. Vreemd vermogen per 31-12-2013 € 2,7 mln.
Resultaat over 2013	Verlies van € 257.000,-- met bijdrage van de gemeente. Zonder deze bijdrage zou er sprake zijn van een verlies van € 366.000,--.
<i>Financiële effecten voor gemeentebegroting 2015</i>	
	Voor de komende jaren wordt geen rekening gehouden met een dividenduitkering. Vanuit het participatiebudget wordt een bijdrage betaald van € 8.574.378,--. Daarnaast wordt rekening gehouden met een te betalen extra bijdrage van € 85.000,-- in 2015, oplopend tot € 337.500,-- in 2018.
<i>Beleidsontwikkelingen</i>	
	De wsw wordt binnen de contouren van de nieuwe Participatiewet afgebouwd. Vanaf het jaar 2015 is er geen nieuwe instroom meer mogelijk. Het huidige

	personeelsbestand zal via natuurlijk verloop worden verminderd.
--	---

Stichting administratiekantoor Dataland (was Dataland B.V.)

Vestigingsplaats	Gouda
Rechtsvorm	Stichting
Betrokkenen	Gemeenten in ons land
<i>Doelstelling deelname/openbaar belang</i>	
Programma	Steenwijkerlanders voelen zich welkom
Missie/doelstellingen/activiteiten	Dataland verzorgt de toegankelijkheid van gemeentelijke vastgoed, geo- en WOZ-informatie voor publieke en private afnemers in Nederland. Daarmee ontzorgt Dataland de gemeente.
<i>Bestuurlijk en financieel belang</i>	
Aantal aandelen	De gemeente Steenwijkerland bezit 22.640 certificaten à € 0,10 per certificaat.
Zeggenschap	Participatie geschiedt door de eenmalige aankoop van certificaten naar rato van het aantal gebouwen in de gemeente. Hiermee krijgt de gemeente zeggenschap over het beleid van Dataland.
<i>Vermogen/resultaat verbonden partij</i>	
Vermogenspositie	Eigen vermogen per 31-12-2013 € 495.250,--. Vreemd vermogen per 31-12-2013 € 569.477,--.
Resultaat over 2013	€ 410.285,--.
<i>Financiële effecten voor gemeentebegroting 2015</i>	
	Opbrengst nagenoeg nihil; jaarlijkse kosten circa € 400,--.
<i>Financieel risico</i>	<p>Het financieel risico is laag en beperkt zich tot het in de certificaten geïnvesteerde bedrag. Het betreft een eenmalige storting. Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden. Verstrekkingen van gegevens aan afnemers vindt plaats tegen verstrekkingkosten. Deze inkomsten worden door Dataland gebruikt om de drieledige taken van de organisatie – een stichting zonder winstoogmerk – uit te voeren. Jaarlijks wordt een vergoeding aan deelnemende gemeenten uitgekeerd voor het leveren van de gemeentelijke gegevens. Het eventuele overschot aan inkomsten wordt daarnaast aan de certificaathoudende gemeenten uitgekeerd.</p> <p>De ontwikkeling van het eigen vermogen is neutraal of positief, het vreemd vermogen (lening</p>

	bij de BNG) van de verbonden partij neemt af en het jaarlijkse financiële resultaat vertoont een positieve trend.
<i>Beleidsontwikkelingen</i>	
	Geen.

GGD IJsselland

Vestigingsplaats	Zwolle
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Betrokkenen	Gemeenten in West-Overijssel en Deventer
<i>Doelstelling deelname/openbaar belang</i>	
Programma	Steenwijkerlanders doen het samen
Missie/doelstellingen/activiteiten	De Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van 430.000 inwoners in twaalf gemeenten in de regio IJsselland. De GGD IJsselland is het centrale punt waar bewoners, gemeenten en samenwerkingspartners terecht kunnen met al hun vragen en vraagstukken op het gebied van de openbare gezondheidszorg.
<i>Financiële effecten voor gemeentebegroting2015</i>	
	Voor de reguliere taken zijn de volgende bedragen in de meerjarenbegroting meegenomen: - voor Service en Samenwerking (vh. Bestuurskosten) € 115.105,- en - voor gezondheid € 585.846,-. In totaal komt dit neer op een bedrag van € 700.951,-.
<i>Weerstandscapaciteit</i>	Dit bestaat uit (bestemmings)reserves voorzover daarover vrij kan worden beschikt en de post "onvoorzien". De stand van de reserves bedraagt per 1 januari 2015 € 219.449,-. Verder wordt in de begroting rekening gehouden met een bedrag van € 70.000,- structureel voor de post "onvoorzien". Daarnaast kan een bedrag van € 84.400,- van de risicoreserve worden betrokken bij de berekening van de weerstandscapaciteit. De totale weerstandscapaciteit bedraagt € 374.000,-
<i>Beleidsontwikkelingen</i>	Geen.

Veiligheidsregio IJsselland

Vestigingsplaats	Zwolle
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Betrokkenen	Gemeenten in West Overijssel

<i>Doelstelling deelname/openbaar belang</i>	
Programma	Steenwijkerlanders zijn actief
Missie/doelstellingen/activiteiten	De veiligheidsregio is ingesteld om de inwoners van onze regio beter te beschermen tegen de risico's van branden, rampen en crises. Dat gebeurt door samen te werken en te zorgen dat we, steeds beter, voorbereid zijn op het bestrijden van rampen. Op deze manier worden de steeds groter wordende risico's beter onder controle gehouden.
<i>Financiële effecten voor gemeentebegroting 2015</i>	
	In de begroting zijn de volgende bedragen meegenomen: - bijdrage vast deel € 2.702.400,-- en - gewenningsbijdrage 2015 € 7.166,--. In totaal komt dit neer op een bedrag van € 2.709.566,--.
<i>Weerstandscapaciteit</i>	Dit bestaat uit (bestemmings)reserves voorzover daarover vrij kan worden beschikt en de post "onvoorzien". De stand van de algemene reserve bedraagt per 1 januari 2014 € 380.000,--. Verder wordt in de begroting rekening gehouden met een bedrag van € 78.000,-- incidenteel voor de post "onvoorzien". De totale weerstandscapaciteit bedraagt € 458.000,--.
<i>Beleidsontwikkelingen</i>	
	Geen.

Intergemeentelijke Sociale Dienst Steenwijkerland en Westerveld

Vestigingsplaats	Steenwijk
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Betrokkenen	Gemeenten Steenwijkerland en Westerveld
<i>Doelstelling deelname/openbaar belang</i>	
Programma	Steenwijkerlanders doen het samen
Missie/doelstellingen/activiteiten	Het samenwerkingsverband Werk en Inkomen is ingesteld om door middel van vergaande samenwerking op het gebied van de uitvoering van Wet Werk en Bijstand en aanverwante wetten de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren, de kwetsbaarheid te verminderen en de efficiëntie te verhogen.
<i>Financiële effecten voor gemeentebegroting</i>	
	Rekening wordt gehouden met een bedrag van: - € 2.810.895,-- voor apparaatskosten en - € 15.166.000,-- voor programmakosten;

	Daarnaast is een reserve frictiekosten samenvoeging IGSD-NWG gevormd ter grootte van € 1.220.000,--.
<i>Weerstandvermogen</i>	Geen. Het risico ligt bij de gemeenten.
<i>Weerstandscapaciteit</i>	Geen.
<i>Beleidsontwikkelingen</i>	
	Samenwerking met de Noordwestgroep.

Regionale Uitvoeringsdienst IJsselland (RUD)

Vestigingsplaats	Zwolle
Rechtsvorm	Netwerkorganisatie
Betrokkenen	Provincie Overijssel en de gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle.
<i>Doelstelling deelname/openbaar belang</i>	
Programma	Steenwijkerlanders zijn actief
Missie/doelstellingen/activiteiten	Opheffen kwetsbaarheid van de individuele organisaties en verbetering van een efficiënte kwaliteitsverbetering in de taakuitvoering.
<i>Financiële effecten voor gemeentebegroting</i>	
	Structurele bijdrage van € 49.953,--. Deze kosten bestaan uit loonkosten directeur plus administratieve ondersteuning en medewerker gerelateerde kosten, zoals reis- en verblijfkosten, vorming en opleiding. Kosten van uitwisselen producten worden onderling verrekend.
<i>Beleidsontwikkelingen</i>	
	In 2014 zal een totale evaluatie van de bestuursovereenkomst plaatsvinden. Uitgangspunt hierbij is de stand van zaken van de samenwerking op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving op 1 januari 2013. Verwacht wordt dat de netwerkorganisatie te zijner tijd zal worden omgezet in een gemeenschappelijke regeling.

GovUnited

Vestigingsplaats	Hilversum
Rechtsvorm	Stichting
Betrokkenen	Gemeenten Aa en Hunze, Berkelland, Hilversum, Middelburg, Rheden, Renkum, Steenwijkerland, Terneuzen, Teylingen, Uithoorn, Utrecht, Werkendam, Westerveld, Winterswijk en Zutphen.
<i>Doelstelling deelname/openbaar belang</i>	

Programma	Steenwijkerlanders voelen zich welkom
Missie/doelstellingen/activiteiten	Door de expertise en de slagkracht van afzonderlijke gemeenten te bundelen en samen te werken, worden ambities op het gebied van de e-overheid op een efficiënte wijze gerealiseerd.
<i>Financiële effecten voor gemeentebegroting</i>	
	De gemeente betaalt jaarlijks een contributie van € 10.000,-- per jaar. De contributie wordt gebruikt om deelnemende gemeenten te begeleiden bij de implementatie van de iNUP-bouwstenen , om het samenwerkingsplatform te faciliteren, themasessies, gebruikersdagen en workshops te organiseren en voor de ontwikkeling van nieuwe business cases die gemeenten ondersteunen in het leveren van betere dienstverlening tegen lagere kosten. Als een deelnemer gebruik wil maken van bijvoorbeeld de ICT-voorzieningen die zijn ontwikkeld, sluit een gemeente een aanvullende overeenkomst. Daarna betaalt zij een vergoeding voor de (door)ontwikkeling en de hosting van de voorzieningen. Een gemeente betaalt een bedrag per inwoner per jaar. GovUnited heeft daarbij geen winstoogmerk.
<i>Beleidsontwikkelingen</i>	
	Het college is voornemens om uit de stichting met ingang van 1 januari 2015 te stappen.

In verband met overname van Essent N.V. door RWE is een aantal kleine B.V.'s en/of N.V.'s ontstaan. Te denken valt onder andere aan: CBL Vennootschap B.V., Vordering Enexis B.V., Verkoop Vennootschap B.V. en Claim Staat Vennootschap B.V.. Daarnaast is het netwerkbedrijf Enexis Holding N.V. en Attero Holding N.V. opgericht. Inmiddels heeft de gemeente Steenwijkerland haar aandelen Attero Holding N.V. verkocht.

Vordering op Enexis B.V.

Vestigingsplaats	Den Bosch
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Provincies Noord-Brabant, Limburg, Overijssel, Drenthe, Groningen, Flevoland, Friesland en diverse gemeenten in deze provincies.
<i>Doelstelling deelname/openbaar belang</i>	
Programma	Financiën en bedrijfsvoering
Missie/doelstellingen/activiteiten	Afwikkeling verkoop Essent aan RWE.
<i>Bestuurlijk en financieel belang</i>	
Aantal aandelen	De gemeente Steenwijkerland bezit 3.888 stuks aandelen.

Zeggenschap	Het aantal stemmen in het totaal aandelenvermogen betreft 0,1944%.
<i>Vermogen/resultaat verbonden partij</i>	
Vermogenspositie	Eigen vermogen per 31-12-2013 € 82.250,-- Vreemd vermogen per 31-12-2013 € 862 mln.
Resultaat	Verwacht wordt een negatief resultaat van € 10.000,--.

CBL Vennootschap B.V.

Vestigingsplaats	Den Bosch
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Provincies Noord-Brabant, Limburg, Overijssel, Drenthe, Groningen, Flevoland, Friesland en diverse gemeenten in deze provincies.
<i>Doelstelling deelname/openbaar belang</i>	
Programma	Financiën en bedrijfsvoering
Missie/doelstellingen/activiteiten	Afwikkeling verkoop Essent aan RWE.
<i>Bestuurlijk en financieel belang</i>	
Aantal aandelen	De gemeente Steenwijkerland bezit 3.888 stuks aandelen.
Zeggenschap	Het aantal stemmen in het totaal aandelenvermogen betreft 0,1944%.
<i>Vermogen/resultaat verbonden partij</i>	
Vermogenspositie	Eigen vermogen per 31-12-2013 \$ 9,88 mln. Vreemd vermogen per 31-12-2013 \$ 103.732,--.
Resultaat 2013	\$ 9,88 mln. winst
Verwachte omvang eigen vermogen per 1-1-2015 en 31-12-2015	\$ 9,8 mln. en \$ 0. Verwacht wordt dat de vennootschap eind 2015, wellicht begin 2016 zal worden geliquideerd.
Verwachte omvang van het vreemd vermogen per 1-1-2015 en 31-12-2015	\$ 103.000,-- en \$ 0. Verwacht wordt dat de vennootschap eind 2015, wellicht begin 2016 zal worden geliquideerd.
Verwachte omvang van het financiële resultaat	Naar verwachting wordt de vennootschap eind 2015, wellicht begin 2016, geliquideerd. Het positief liquidatiesaldo valt dan vrij aan de aandeelhouders.
Beleidsontwikkelingen	Eventuele kosten die nog geclaimd kunnen worden op de CBL Escrow beperken zich tot adviseurskosten ter ondersteuning van een onderzoek van de Amerikaanse autoriteiten. Naar verwachting blijven deze kosten in verhouding zeer beperkt. Daarnaast speelt er nog een discussie tussen CBL Vennootschap B.V. en RWE over de definitieve afwikkeling van de escrow. Mogelijk zal deze discussie nog doorlopen tot begin 2016.

Verkoop Vennootschap B.V.

Vestigingsplaats	Den Bosch
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Provincies Noord-Brabant, Limburg, Overijssel, Drenthe, Groningen, Flevoland, Friesland en diverse gemeenten in deze provincies.
<i>Doelstelling deelname/openbaar belang</i>	
Programma	Financiën en bedrijfsvoering
Missie/doelstellingen/activiteiten	Afwikkeling verkoop Essent aan RWE.
<i>Bestuurlijk en financieel belang</i>	
Aantal aandelen	De gemeente Steenwijkerland bezit 3.888 stuks aandelen.
Zeggenschap	Het aantal stemmen in het totaal aandelenvermogen betreft 0,1944%.
<i>Vermogen/resultaat verbonden partij</i>	
Vermogenspositie	Eigen vermogen per 31-12-2013 € 347,3 mln. Vreemd vermogen per 31-12-2013 € 827.539,--.
Resultaat 2013	€ 62,1 mln. verlies
Verwachte omvang eigen vermogen per 1-1-2015 en 31-12-2015	€ 380 mln. en € 0. Verwacht wordt dat de vennootschap eind 2015, wellicht begin 2016 zal worden geliquideerd.
Verwachte omvang van het vreemd vermogen per 1-1-2015 en 31-12-2015	€ 500.000,-- en € 0. Verwacht wordt dat de vennootschap eind 2015, wellicht begin 2016 zal worden geliquideerd. Opgemerkt wordt dat de bedragen van het vreemd vermogen <i>exclusief</i> voorzieningen zijn. De stand van de voorzieningen bedroeg op 1 januari 2013 en 31 december 2013 respectievelijk € 30 mln. en € 97,3 mln.
Verwachte omvang van het financiële resultaat	Naar verwachting wordt de vennootschap eind 2015, wellicht begin 2016, geliquideerd. Het positief liquidatiesaldo valt dan vrij aan de aandeelhouders. In de General Escrow resteert nog een bedrag van € 440 mln (incl. voorzieningen). RWE heeft echter nog voor een fors bedrag aan claims ingediend. Deze claims moeten nog definitief door RWE en de Verkoop Vennootschap B.V. worden vastgesteld. Op basis van de huidige inzichten is een inschatting gemaakt van het uiteindelijke claimbedrag. RWE kan echter op basis van de garanties die de oud-aandeelhouders van Essent bij de verkoop hebben afgegeven, tot 30 september 2015 nog nieuwe claims indienen. Tot deze datum blijft er een grote

	mate van onzekerheid bestaan hoeveel er zal resteren van de escrow die uiteindelijk vrij zal kunnen vallen aan de aandeelhouders. Hiermee is in de begroting geen rekening gehouden.
--	--

CSV Amsterdam B.V. (voorheen Claim Staat Vennootschap B.V.)

Vestigingsplaats	Den Bosch
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Provincies Noord-Brabant, Limburg, Overijssel, Drenthe, Groningen, Flevoland, Friesland en diverse gemeenten in deze provincies.
<i>Doelstelling deelname/openbaar belang</i>	
Programma	Financiën en bedrijfsvoering
Missie/doelstellingen/activiteiten	Afwikkeling verkoop Essent aan RWE.
<i>Bestuurlijk en financieel belang</i>	
Aantal aandelen	De gemeente Steenwijkerland bezit 3.888 stuks aandelen.
Zeggenschap	Het aantal stemmen in het totaal aandelenvermogen betreft 0,1944%.
<i>Vermogen/resultaat verbonden partij</i>	
Vermogenspositie	Eigen vermogen per 31-12-2013 € 52.387,--. Vreemd vermogen per 31-12-2013 € 12.484,--.
Verwachte omvang eigen vermogen per 1-1-2015 en 31-12-2015	€ 10,5 mln. en € 4,0 mln.
Verwachte omvang van het vreemd vermogen per 1-1-2015 en 31-12-2015	€ 250.000,-- en € 25.000,--.
Verwachte omvang van het financiële resultaat	Verwacht wordt een verlies van 3 mln.
Beleidsontwikkelingen	In de verkoopovereenkomst is geregeld dat de omvang van de escrow na 1 jaar wordt verlaagd naar € 4 mln.. Dit bedrag is het verwacht eigen vermogen per eind 2015. Of en in welke omvang het verschil kan worden uitbetaald is afhankelijk van de omvang van de claims die in 2015 nog worden ingediend. Hierover kan op dit moment nog niets worden gezegd. Opgemerkt dat in de begroting reeds met deze bedragen rekening wordt gehouden.

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.

Vestigingsplaats	Den Bosch
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Provincies Noord-Brabant, Limburg, Overijssel, Drenthe, Groningen, Flevoland, Friesland en diverse gemeenten in deze provincies.

<i>Doelstelling deelname/openbaar belang</i>	
Programma	Financiën en bedrijfsvoering
Missie/doelstellingen/activiteiten	Afwikkeling verkoop Essent aan RWE.
<i>Bestuurlijk en financieel belang</i>	
Aantal aandelen	De gemeente Steenwijkerland bezit 3.888 stuks aandelen.
Zeggenschap	Het aantal stemmen in het totaal aandelenvermogen betreft 0,1944%.
<i>Vermogen/resultaat verbonden partij</i>	
Vermogenspositie	Eigen vermogen per 31-12-2013 € 1,6 mln. Vreemd vermogen per 31-12-2013 € 111.272,--.
Resultaat 2013	€ 18.114,-- verlies
Verwachte omvang eigen vermogen per 1-1-2015 en 31-12-2015	€ 1,6 mln en € 1,6 mln.
Verwachte omvang van het vreemd vermogen per 1-1-2015 en 31-12-2015	€ 100.000,-- en 100.000,--.
Verwachte omvang van het financiële resultaat	Verwacht wordt een verlies van € 5.000,--.

Opgemerkt wordt dat een aantal van deze opgerichte B.V.'s een tijdelijk karakter hebben. Dit in verband met financiële afwikkeling van de overname van Essent aan RWE. Verder worden de resultaten onderling verrekend met de Verkoop Vennootschap B.V..

bedragen x € 1.000

Dividend/rentevergoeding	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
3. Steenwijkerl'ANDERS' doen het samen			
N.V. Noordwestgroep te Steenwijk	-	-	-
Intergemeentelijke sociale dienst te Steenwijk	22	19	16
5. Financiën en bedrijfsvoering			
Enexis N.V. te Arnhem	37	37	37
Enexis N.V. te Arnhem	223	232	232
Enexis N.V. te Arnhem	134	94	94
N.V. Vitens te Apeldoorn	112	87	71
Vordering op Enexis B.V. te Den Bosch	-	-	-
Verkoop Vennootschap B.V. te Den Bosch	12	-	-
N.V. Vitens te Apeldoorn	155	164	161
N.V. Rendo te Meppel	1.998	1.499	1.499
Wadinko N.V. te Zwolle	65	65	65
Attero Holding N.V. te Haelen	15	-	-
Attero Holding N.V. te Haelen (opbrengst verkoop aandelen)	-	308	13
N.V. B.N.G. te Den Haag	193	165	165
N.V. Rova Holding te Zwolle	411	272	270
N.V. Rova Holding te Zwolle	81	81	81
B.V. Dataland te Gouda	-	-	-
Totaal Dividend/rentevergoeding	3.458	3.023	2.704

bedragen x € 1.000

Gemeentelijke bijdragen	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
2. Steenwijkerl'ANDERS' voelen zich thuis			
GGD IJsselland te Zwolle	14	13	13
Veiligheidsregio IJsselland te Zwolle	330	341	2.694
3. Steenwijkerl'ANDERS' doen het samen			
GGD IJsselland te Zwolle	704	667	670
4. Steenwijkerl'ANDERS' zijn actief			
GGD IJsselland te Zwolle	57	58	-
Intergemeentelijke sociale dienst te Steenwijk	2.591	2.382	2.353
Totaal Gemeentelijke bijdragen	3.696	3.461	5.730